

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Ediscenda

29015. f. 10.

JUNIOR STUDENTS' CLASSICAL SERIES.

Junior Student's First Latin Translation Book.

By A. H. THOMAS, M.A.

Loculi. A Junior Latin Reading-Book.

By F. D. MORICE. 2s. net.

First Exercises in Latin Prose.

By E. D. MANSFIELD. 2s. 6d. net.

A Master's Key. 5s. net.

Edited, with Maps, Plans, Exercises for Retranslation, Notes, and Vocabularies.

May also be had without Vocabularies.

Caesar—The Gallic War.

Books I., II., III., IV., V., and VI. 1s. 6d. each net.

Selections from Cicero. In Two Parts.

Part I. Selections from the whole of Cicero's Works

Part II. Selections from Cicero's Orations.

1s. 6d. each net.

Eutropius. Books I.—VI. (with omissions), 2s. net.

Easy Selections from Livy. 2s. net.

Selections from Ovid. 2s. net.

A Master's Key. 2s. net.

Cornelius Nepos. (Select Lives.) 2s. net.

Xenophon's Anabasis. Book I. 2s. net.

The Gospels in Greek.

With Introduction, a Summary of Our Lord's Life, Notes, Vocabulary, and Map.

General Editor, the Rev. EDWARD MILLER, M.A., formerly Fellow and Tutor of New College, Oxford.

THE GOSPEL ACCORDING TO ST. MATTHEW.

THE GOSPEL ACCORDING TO ST. LUKE.

Edited by H. R. HEATLEY. Each 2s. net.

Each Gospel may be had, Text and Notes, 1s. 6d. net; or Text only, 1s. net.

LONDON : RIVINGTON, PERCIVAL & CO.

New Edition. 8vo. 1s.

Outlines of Latin Sentence Construction. On a Card.
By E. D. MANSFIELD, M.A., Lambrook, Bracknell.

Crown 8vo. 7s. 6d.

Etyma Latina. An Etymological Lexicon of Classical Latin. By EDWARD ROSS WHARTON, M.A., Fellow and Lecturer of Jesus College, Oxford.

Crown 8vo. 2s.

Translations into Greek and Latin Verse. By C. H. RUSSELL, M.A., Assistant Master at Clifton College.

Crown 8vo.

Latin Verse Composition for the use of Middle and Upper Forms of Schools. Consisting of Introductory Hints on Prosody, Idiom, Style, etc., and 200 annotated passages of English Verse, for translation into Latin Elegiac Verse. By the Rev. F. D. MORICE, M.A.

A Master's Key. 5s. net.

Second Edition. Crown 8vo. 2s.

Selection of Latin Verse. For use in Lower Forms as a Later Reading Book. By S. W. S. CAREY, B.A., Assistant Master in Uppingham School.

Crown 8vo.

Primary Latin Exercises. Adapted to the New Public Schools Latin Primer. By E. P. ROOPER, M.A., and FRANCIS HERRING, M.A., Assistant Masters at Blundell's School, Tiverton.

Crown 8vo.

Advanced Manual of Latin Prose Composition. Containing Syntax of the Compound Sentence and Notes on Style, with 300 pieces for Latin Prose in three parts of graduated difficulty. By B. D. TURNER, M.A., formerly Assistant Master at Marlborough College.

LONDON : RIVINGTON, PERCIVAL & CO.

EDISCENDA

EDISCENDA

PASSAGES FOR REPETITION

ARRANGED

FOR THE CLASSICAL FORMS

IN PUBLIC SCHOOLS

BY

JOSEPH WOOD, D.D.

HEADMASTER OF TONBRIDGE SCHOOL

London

RIVINGTON, PERCIVAL AND CO.

1893

P R E F A C E

THIS little book has been compiled mainly for the use of my own boys. It is convenient to have the pieces, which they must learn by heart, collected in one volume, and so arranged that each form may find such passages as are suited for boys of their age.

I believe very strongly in 'Repetition.' But in practice a great part of the labour expended by boys upon it is wasted. A form is set to learn a few pages, the first few pages, of the prose author which they may happen to be reading, or a few hundred lines of a poet. There is no continuity and no reasonable method of selection.

The following passages have been chosen for the beauty of their thought as well as for the beauty of

their style. I venture to think that a boy who, during the happy years of school, stores in his memory these fragments of ancient song, and of old politics and philosophy, which, though old, are ever new and ever true, will make the better man. The echo of such music—*prosequetur in Senectutem.*

JOSEPH WOOD.

SCHOOL HOUSE, TONBRIDGE.

Note.—The names of the Classical Forms vary in different schools. It may, however, be some guide to teachers if I state that, for my own purposes, I contemplated some such division of the book as this :

LOWER FOURTH	.	Part	I.	Nos.	1—6
MIDDLE FOURTH	.	„	II.	„	7—12
UPPER FOURTH	.	„	III.	„	13—29
LOWER FIFTH	.	„	IV.	„	30—48
MIDDLE FIFTH	.	„	V.	„	49—61
UPPER FIFTH	.	„	VI.	„	62—78
LOWER SIXTH	.	„	VII.	„	79—113
UPPER SIXTH	.	„	VIII.	„	114—133

C O N T E N T S

PART I.

	PAGE
1. OVID, Amores, iii. 6, ...	1
2. OVID, Fasti, ii. 83-118, ...	5
3. OVID, Tristia, i. 3, ...	7
4. OVID, Tristia, iv. 10, ...	11
5. OVID, Amores, iii. 9, ...	17
6. OVID, Tristia, iii. 7, ...	19

PART II.

7. OVID, Amores, i. 15, ...	22
8. OVID, Heroides, v., ...	24
9. OVID, Amores, ii. 6, ...	29
10. OVID, Tristia, iv. 1, ...	32
11. OVID, Ex Ponto, i. 4, 1-22, 47-58, ...	36
12. OVID, Ex Ponto, iv. 3, ...	38

PART III.

13. HORACE, Odes, i. 1, ...	41
14. HORACE, Odes, i. 24, ...	43

	PAGE
15. HORACE, Odes, i. 31,	44
16. HORACE, Odes, i. 35,	45
17. HORACE, Odes, i. 37,	47
18. HORACE, Odes, ii. 1,	49
19. HORACE, Odes, ii. 2,	51
20. HORACE, Odes, ii. 3,	52
21. HORACE, Odes, ii. 6,	54
22. HORACE, Odes, ii. 7,	55
23. HORACE, Odes, ii. 9,	57
24. HORACE, Odes, ii. 10,	58
25. HORACE, Odes, ii. 14,	59
26. HORACE, Odes, ii. 15,	61
27. HORACE, Odes, ii. 16,	62
28. HORACE, Odes, ii. 17,	64
29. HORACE, Odes, ii. 18,	66

PART IV.

30. HORACE, Odes, iii. 1,	69
31. HORACE, Odes, iii. 2,	72
32. HORACE, Odes, iii. 3,	74
33. HORACE, Odes, iii. 4,	77
34. HORACE, Odes, iii. 5,	81
35. HORACE, Odes, iii. 6,	84
36. HORACE, Odes, iii. 7,	86
37. HORACE, Odes, iii. 8,	88

C O N T E N T S

ix

PAGE

38. HORACE, Odes, iii. 9,	.	.	.	.	89
39. HORACE, Odes, iii. 16,	.	.	.	.	91
40. HORACE, Odes, iii. 21,	.	.	.	.	93
41. HORACE, Odes, iii. 23,	.	.	.	.	95
42. HORACE, Odes, iii. 24,	.	.	.	.	96
43. HORACE, Odes, iii. 29,	.	.	.	.	99
44. HORACE, Odes, iii. 30,	.	.	.	.	102
45. HORACE, Odes, iv. 3,	.	.	.	.	103
46. HORACE, Odes, iv. 4,	.	.	.	.	105
47. HORACE, Odes, iv. 5,	.	.	.	.	108
48. HORACE, Odes, iv. 7,	.	.	.	.	110

PART V.

49. CICERO, Tusculans, i. 29-31,	.	.	.	.	113
50. TACITUS, Agricola, 46,	.	.	.	.	116
51. CICERO, Pro Archiâ, §§ 12-14,	.	.	.	.	117
52. TERENCE, Heaut., Act i. Scene i.,	.	.	.	.	119
53. LIVY, xxi. 29-30,	.	.	.	.	121
54. EURIPIDES, Iph. Aulid., 1211-1246,	.	.	.	.	124
55. EURIPIDES, Supplic., 429-449,	.	.	.	.	125
56. EURIPIDES, Medea, 364-408,	.	.	.	.	126
57. EURIPIDES, Medea, 1019-1080,	.	.	.	.	129
58. EURIPIDES, Medea, 824-850,	.	.	.	.	131
59. EURIPIDES, Phoenissae, 531-557,	.	.	.	.	132
60. PROPERTIUS, Elegy, iii. 20,	.	.	.	.	134
61. TIBULLUS, Book ii. 6,	.	.	.	.	135

PART VI.

	PAGE
62. VERGIL, Eclogues, v. 20-40,	137
63. VERGIL, Eclogues, x.,	138
64. VERGIL, Georgics, i. 121-146,	141
65. VERGIL, Georgics, i. 461-514,	143
66. VERGIL, Georgics, ii. 136-176,	146
67. VERGIL, Georgics, ii. 458-540,	148
68. VERGIL, Georgics, iii. 219-241,	152
69. VERGIL, Georgics, iii. 515-530,	153
70. VERGIL, Georgics, iv. 116-148,	154
71. VERGIL, Georgics, iv. 450-529,	156
72. VERGIL, <i>Æneid</i> , iv. 362-392,	160
73. VERGIL, <i>Æneid</i> , iv. 450-468,	162
74. VERGIL, <i>Æneid</i> , vi. 295-330,	163
75. VERGIL, <i>Æneid</i> , vi. 426-474,	165
76. VERGIL, <i>Æneid</i> , vi. 548-627,	167
77. VERGIL, <i>Æneid</i> , vi. 637-665,	171
78. VERGIL, <i>Æneid</i> , viii. 617-731,	172

PART VII.

79. SOPHOCLES, Ajax, 430-480,	178
80. SOPHOCLES, Ajax, 485-524,	181
81. SOPHOCLES, Ajax, 545-582,	183

C O N T E N T S

xi

PAGE

82. SOPHOCLES, Ajax, 646-692,	.	.	.	185
83. SOPHOCLES, Ajax, 815-838, 843-865,	.	.	.	188
84. SOPHOCLES, Ajax, 992-1039,	.	.	.	190
85. SOPHOCLES, Ajax, 1047-1090,	.	.	.	193
86. SOPHOCLES, Ajax, 1093-1117,	.	.	.	195
87. SOPHOCLES, Ajax, 1226-1263,	.	.	.	197
88. SOPHOCLES, Ajax, 1266-1315,	.	.	.	199
89. SOPHOCLES, Philoctetes, 254-316,	.	.	.	202
90. SOPHOCLES, Philoctetes, 468-506,	.	.	.	205
91. LIVY, iv. 3,	.	.	.	207
92. LIVY, iv. 3,	.	.	.	209
93. LIVY, iv. 3,	.	.	.	210
94. LIVY, iv. 3,	.	.	.	211
95. LIVY, iv. 4,	.	.	.	212
96. LIVY, iv. 4,	.	.	.	213
97. LIVY, iv. 4,	.	.	.	214
98. LIVY, iv. 5,	.	.	.	215
99. LIVY, iv. 5,	.	.	.	216
100. LIVY, v. 2,	.	.	.	217
101. LIVY, v. 2,	.	.	.	218
102. LIVY, v. 2,	.	.	.	220
103. LIVY, v. 2,	.	.	.	220
104. LIVY, v. 3,	.	.	.	221
105. LIVY, v. 3,	.	.	.	222
106. LIVY, v. 4,	.	.	.	223
107. LIVY, v. 4,	.	.	.	225

	PAGE
108. LIVY, v. 4-5,	226
109. LIVY, v. 5,	227
110. LIVY, v. 5,	228
111. LIVY, v. 6,	229
112. LIVY, v. 6,	231
113. LIVY, v. 6,	232

PART VIII.

114. THUCYDIDES, i. 66-67,	234
115. THUCYDIDES, i. 68,	236
116. THUCYDIDES, i. 69,	237
117. THUCYDIDES, i. 70,	239
118. THUCYDIDES, i. 71,	241
119. THUCYDIDES, i. 72,	243
120. THUCYDIDES, i. 73-74,	244
121. THUCYDIDES, i. 75,	247
122. THUCYDIDES, i. 76,	248
123. THUCYDIDES, i. 77,	250
124. THUCYDIDES, i. 78,	251
125. THUCYDIDES, iii. 20,	252
126. THUCYDIDES, iii. 21,	254
127. THUCYDIDES, iii. 22-24,	255
128. THUCYDIDES, ii. 53,	259
129. HERODOTUS, iii. 80,	260

C O N T E N T S

xiii

PAGE

130. HERODOTUS, iii. 81,	. . . . .	262
131. HERODOTUS, iii. 82,	. . . . .	263
132. PLATO, <i>Gorgias</i> , ch. 72 to end,	. . . . .	265
133. DEMOSTHENES, <i>De Corona</i> , 199-205,	. . . . .	274

P A R T I

(1)

A swollen river bars the lover's path. Rivers should pity Love, and aid him, for Rivers, too, have loved.

AMNIS, arundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero ; siste parumper aquas :
Nec tibi sunt pontes, nec quae sine remigis ictu
Concava trajecto cymba rudente vehat.
Parvus eras, memini ; nec te transire refugi ;   5
Summaque vix talos contigit unda meos.
Nunc ruis opposito nivibus de monte solutis,
Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
Quid properasse juvat ? quid parca dedisse quieti
Tempora ? quid nocti conseruisse diem ?   10
Si tamen hic standum ; si non datur artibus ullis
Ulterior nostro ripa premenda pedi ?
Nunc ego, quas habuit pinnas Danaeius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput ;

A

15 Nunc opto currum, de quo Cerealia primum
 Semina venerunt in rude missa solum.
 Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum.
 Nec tulit haec, nec fert, nec feret ulla dies.
 Tu potius, ripis effuse capacibus amnis,
 Sic aeternus eas, labere fine tuo !
 20 Non eris invidiae, torrens, mihi crede, ferendae,
 Si dicar per te forte retentus amans.
 Flumina deberent juvenes in amore juvare :
 Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
 25 Inachus in Melie Bithynide pallidus isse
 Dicitur et gelidis incaluisse vadis.
 Nondum Troja fuit lustris obsessa duobus,
 Cum rapuit vultus, Xanthe, Neaera tuos.
 Quid? non Alpheon diversis currere terris
 30 Virginis Arcadiae certus adegit amor?
 Te quoque promissam Xantho, Penee, Creusam
 Phthiotum terris occuluisse ferunt.
 Quid referam Asopon? quem cepit Martia Thebe,
 Natarum Thebe quinque futura parens?
 35 Cornua si tua nunc ubi sint, Achelöe, requiram;
 Herculis irata fracta querere manu.
 Nec tanti Calydon, nec tota Aetolia tanti;
 Una tamen tanti Deianira fuit.
 Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
 40 Qui patriam tantae tam bene celat aquae,

Fertur in Evadne collectam Asopide flammam
 Vincere gurgitibus non potuisse suis.
 Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
 Cedere jussit aquam : jussa recessit aqua.
 Nec te praetereo, qui per cava saxa volutans 45
 Tiburis Argei spumifer arva rigas.
 Ilia cui placuit, quamvis erat horrida cultu,
 Ungue notata comas, ungue notata genas.
 Illa, gemens patruique nefas, delictaque Martis,
 Errabat nudo per loca sola pede. 50
 Hanc amnis rapidis animosus vidiit ab undis,
 Raucaque de mediis sustulit ora vadis :
 Atque ita, 'Quid nostras,' inquit, 'teris anxia ripas,
 Ilia, ab Idaeo Laomedonte genus ?
 Quo cultus abiere tui ? quid sola vagaris ? 55
 Vitta nec evinctas impedit alba comas ?
 Quid fles, et madidos lacrimis corrumpis ocellos,
 Pectoraque insana plangis aperta manu ?
 Ille habet et silices et vivum in pectore ferrum,
 Qui tenero lacrimas lento in ore videt. 60
 Ilia, pone metus ; tibi regia nostra patebit ;
 Teque colent amnes : Ilia, pone metus.
 Tu centum aut plures inter dominabere nymphas :
 Nam centum aut plures flumina nostra tenent.
 Ne me sperne, precor, tantum, Trojana propago : 65
 Munera promissis uberiora feres.'

Dixerat. Illa oculos in humum dejecta modestos
 Spargebat tepidos flebilis imbre sinus.
 Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
 70 Currendi vires eripiente metu.
 Sera tamen scindens inimico pollice crinem,
 Edidit indignos ore tremente sonos :
 O utinam mea lecta forent, patrioque sepulchro
 Condita, dum poterant virginis ossa legi !
 75 Hactenus, et vestem tumidis praetendit ocellis ;
 Atque ita se in rapidas perdita misit aquas.
 Dum loquor, increvit latis spatiosius undis,
 Nec capit admissas alveus altus aquas.
 Quid mecum, furiose, tibi ? quid mutua differs
 80 Gaudia ? quid coeptum, rustice, rumpis iter ?
 Quid, si legitimum flueres, si nobile flumen ?
 Si tibi per terras maxima fama foret ?
 Nomen habes nullum, rivis collecte caducis,
 Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
 85 Fontis habes instar pluviamque nivesque solutas,
 Quas tibi divitias pigra ministrat hiems.
 Aut lutulentus agis brumali tempore cursus,
 Aut premis arentem pulverulentus humum.
 Quis te tum potuit sitiens haurire viator ?
 90 Quis grata dixit voce, perennis eas ?
 Damnosus pecori curris, damnosior agris.
 Forsitan haec alias, me mea damna movent.

Huic ego, vae, demens ! narrabam fluminum amores ?
 Jactasse indigno nomina tanta pudet.
 Nescio quid spectans Acheloon et Inachon amnes 95
 Et potui nomen, Nile, referre tuum.
 At tibi pro meritis opto, non candide torrens,
 Sint rapidi soles, siccaque semper hiems.

OVID, *Amores*, iii. 6.

(2)

Arion and the Dolphin.

QUOD mare non novit, quae nescit Ariona tellus ?
 Carmine currentes ille tenebat aquas.
 Saepe, sequens agnam, lupus est hac voce retentus ;
 Saepe avidum fugiens restitit agna lupum :
 Saepe canes leporesque umbra cubuere sub una, 5
 Et stetit in saxo proxima cerva leae :
 Et sine lite loquax cum Palladis alite cornix
 Sedit : et accipitri juncta columba fuit.
 Cynthia saepe tuis fertur, vocalis Arion,
 Tamquam fraternalis obstupuisse modis. 10
 Nomen Arionium Siculas impleverat urbes,
 Captaque erat lyricis Ausonis ora sonis.
 Inde domum repetens puppim conscendit Arion,
 Atque ita quaesitas arte ferebat opes.

15   *Forsitan, infelix, ventos undamque timebas ;*
       At tibi nave tua tutius aequor erat.
   Namque gubernator destricto constitit ense,
       Ceteraque armata conscientia turba manu.
   Quid tibi cum gladio ? dubiam rege, navita, pinum.
 20   *Non sunt haec digitis arma tenenda tuis.*
   Ille metu vacuus, Mortem non deprecor, inquit ;
       Sed liceat sumpta pauca referre lyra.
   Dant veniam, ridentque moram. Capit ille coro-
       nam ;
       Quae possit crines, Phoebe, decere tuos.
 25   *Induerat Tyrio bis tinctam murice pallam :*
       Reddidit icta suos pollice chorda sonos.
   Flebilibus veluti numeris canentia dura
       Trajectus penna tempora cantat olor.
   Protinus in medias ornatus desilit undas.
 30   *Spargitur impulsa caerulea puppis aqua.*
   Inde fide majus tergo delphina recurvo
       Se memorant oneri supposuisse novo.
   Ille sedens citharamque tenet, pretiumque vehendi
       Cantat, et aequoreas carmine mulcet aquas.
 35   *Di pia facta vident. Astris delphina recepit*
       Jupiter, et stellas jussit habere novem.

OVID, *Fasti*, ii. 83-118.

(3)

The poet is condemned to exile.

CUM subit illius tristissima noctis imago,
Quae mihi supremum tempus in Urbe fuit :
Cum repeto noctem, qua tot mihi cara reliqui,
Labitur ex oculis nunc quoque gutta meis.
Jam prope lux aderat, qua me discedere Caesar   5
Finibus extremae jusserrat Ausoniae.
Nec mens, nec spatium fuerant satis apta paranti :
Torpuerant longa pectora nostra mora.
Non mihi servorum, comitis non cura legendi,
Non aptae profugo vestis opisve fuit.   10
Non aliter stupui, quam qui Jovis ignibus ictus
Vivit, et est vitae nescius ipse suaee.
Ut tamen hanc animo nubem dolor ipse removit,
Et tandem sensus convaluere mei ;
Alloquor extremum maestos abiturus amicos,   15
Qui modo de multis unus et alter erant.
Uxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat,
Imbre per indignas usque cadente genas.
Nata procul Libycis aberat diversa sub oris,
Nec poterat fati certior esse mei.   20

Quodcumque aspiceres, luctus gemitusquesonabant:
 Formaque non taciti funeris intus erat.
 Femina, virque, meo pueri quoque funere marent;
 Inque domo lacrimas angulus omnis habet.

25 Si licet exemplis in parvo grandibus uti;
 Haec facies Trojae, cum caperetur, erat.
 Jamque quiescebant voces hominumque canumque:
 Lunaque nocturnos alta regebat equos.
 Hanc ego suspiciens, et ab hac Capitolia cernens,

30 Quae nostro frustra juncta fuere Lari;
 Numina vicinis habitantia sedibus, inquam,
 Jamque oculis numquam templa videnda meis;
 Dique relinquendi, quos urbs habet alta Quirini;
 Este salutati tempus in omne mihi.

35 Et quamquam sero clipeum post vulnera sumo;
 Attamen hanc odiis exonerate fugam;
 Caelestique viro, quis me deceperit error,
 Dicite; pro culpa ne scelus esse putet:
 Ut, quod vos scitis, poenae quoque sentiat auctor.

40 Placato possum non miser esse deo.
 Hac prece adoravi superos ego: pluribus uxor:
 Singulu medios praepediente sonos.
 Illa etiam ante Lares passis prostrata capillis
 Contigit extinctos ore tremente focos:

45 Multaque in aversos effudit verba Penates
 Pro deplorato non valitura viro.

Jamque morae spatium nox praecipitata negabat,
 Versaque ab axe suo Parrhesis Arctos erat.

Quid facerem? blando patriae retinebar amore :
 Ultima sed jussae nox erat illa fugae.

Ah quoties aliquo dixi properante, Quid urges?
 Vel quo festines ire, vel unde, vide.

Ah quoties certam me sum mentitus habere
 Horam, propositae quae foret apta viae.

Ter limen tetigi ; ter sum revocatus : et ipse
 Indulgens animo pes mihi tardus erat.

Saepe, Vale dicto, rursus sum multa locutus ;
 Et quasi discedens oscula summa dedi.

Saepe eadem mandata dedi, meque ipse fefelli,
 Respiciens oculis pignora cara meis.

Denique, Quid propero? Scythia est, quo mitti-
 mur, inquam :

Roma relinquenda est : utraque justa mora.
 Uxor in aeternum vivo mihi viva negatur,

Et domus et fidae dulcia membra domus ;
 Quosque ego fraterno dilexi more sodales ;

O mihi Thesea pectora juncta fide !
 Dum licet, amplectar : nunquam fortasse licebit
 Amplius. In lucro, quae datur hora, mihi
 est.

Nec mora ; sermonis verba imperfecta relinquo
 Complectens animo proxima quaeque meo.

Dum loquor et flemus ; caelo nitidissimus alto,
 Stella gravis nobis, Lucifer ortus erat.
 Dividor haud aliter, quam si mea membra relin-
 quam,
 Et pars abrumpi corpore visa suo est.

75 [Sic Priamus doluit, tunc cum in contraria versus
 Ultores habuit prodigionis equus.]
 Tum vero exoritur clamor gemitusque meorum,
 Et feriunt maestae pectora nuda manus.
 Tum vero conjux humeris abeuntis inhaerens
 80 Miscuit haec lacrimis tristia dicta suis :
 Non potes avelli : simul ah, simul ibimus, in-
 quit :
 Te sequar ; et conjux exulis exul ero.
 Et mihi facta via est : et me capit ultima tellus.
 Accedam profugae sarcina parva rati.

85 Te jubet e patria discedere Caesaris ira ;
 Me pietas. Pietas haec mihi Caesar erit.
 Talia tentabat : sic et tentaverat ante :
 Vixque dedit victas utilitate manus.
 Egredior, sive illud erat sine funere ferri,

90 Squalidus immissis hirta per ora comis.
 Illa dolore amens tenebris narratur obortis
 Semianimis media procubuisse domo.
 Utque resurrexit, foedatis pulvere turpi
 Crinibus, et gelida membra levavit humo ;

Se modo, desertos modo complorasse penates : 95
Nomen et erepti saepe vocasse viri :
Nec gemuisse minus, quam si nateve meumve
Vidisset structos corpus habere rogos :
Et voluisse mori : et moriendo ponere sensus :
Respectuque tamen non posuisse mei. 100
Vivat : et absentem, quoniam sic fata tulerunt,
Vivat, et auxilio sublevet usque suo.

OVID, *Tristia*, i. 3.

(4)

*The poet in his exile recalls the memory of his
early life.*

ILLE ego, qui fuerim, tenerorum lusor amorum,
Quem legis, ut noris, accipe, posteritas.
Sulmo mihi patria est, gelidis uberrimus undis,
Millia qui novies distat ab Urbe decem.
Editus hic ego sum : nec non (ut tempora noris) 5
Cum cecidit fato consul uterque pari.
Si quid id est, usque a proavis vetus ordinis haeres,
Non modo fortunae munere factus eques.
Nec stirps prima fui genito jam fratre creatus,
Qui tribus ante quater mensibus ortus erat. 10

Lucifer amborum natalibus affuit idem :
 Una celebrata est per duo liba dies.
 Haec est armiferae festis de quinque Minervae,
 Quae fieri pugna prima cruenta solet.

15 Protinus excolimur teneri, curaque parentis
 Imus ad insignes Urbis ab arte viros.
 Frater ad eloquium viridi tendebat ab aevo,
 Fortia verbosi natus ad arma fori.
 At mihi jam puer coelestia sacra placebant,
 20 Inque suum furtim Musa trahebat opus.
 Saepe pater dixit : Studium quid inutile tentas ?
 Maeonides nullas ipse reliquit opes.
 Motus eram dictis : totoque Helicone relicto,
 Scribere conabar verba soluta modis.

25 Sponte sua numeros carmen veniebat ad aptos ;
 Et, quod tentabam dicere, versus erat.
 Interea, tacito passu labentibus annis,
 Liberius fratri sumta mihique toga est,
 Induiturque humeris cum lato purpura clavo :
 30 Et studium nobis, quod fuit ante, manet.
 Jamque decem vitae frater geminaverat annos,
 Cum perit, et coepi parte carere mei.
 Cepimus et tenerae primos aetatis honores,
 Eque viris quondam pars tribus una fui.

35 Curia restabat ; clavi mensura coacta est :
 Majus erat nostris viribus illud onus.

Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,
Sollicitaeque fugax ambitionis eram ;
Et petere Aoniae suadebant tuta sorores
Otia, judicio semper amata meo. 40

Temporis illius colui fovique poetas ;
Quotque aderant vates, rebar adesse deos.
Saepe suas volucres legit mihi grandior aevo,
Quaeque necet serpens, quae juvet herba, Macer.
Saepe suos solitus recitare Propertius ignes, 45
Jure sodalitio qui mihi junctus erat.
Ponticus heroo, Bassus quoque clarus iambo,
Dulcia convictus membra fuere mei.
Et tenuit nostras numerosus Horatius aures,
Dum ferit Ausonia carmina culta lyra. 50

Virgilium vidi tantum : nec amara Tibullo
Tempus amicitiae fata dedere meae.
Successor fuit hic tibi, Galle ; Propertius illi
Quartus ab his serie temporis ipse fui.
Utque ego majores, sic me coluere minores : 55
Notaque non tarde facta Thalia mea est.
Carmina cum primum populo juvenilia legi,
Barba resecta mihi bisve semelve fuit.
Moverat ingenium totam cantata per Urbem
Nomine non vero dicta Corinna mihi. 60

Multa quidem scripsi : sed quae vitiosa putavi,
Emendaturis ignibus ipse dedi.

Tum quoque, cum fugerem, quaedam placitura
 cremavi,
 Iratus studio carminibusque meis.
 65 Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis
 Cor mihi, quodque levis causa moveret, erat.
 Cum tamen hoc essem, minimoque accenderer
 igni ;
 Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
 Paene mihi puer nec digna, nec utilis uxor
 70 Est data : quae tempus per breve nupta fuit.
 Illi successit, quamvis sine crimine, conjux,
 Non tamen in nostro firma futura toro.
 Ultima, quae mecum seros permansit in annos,
 Sustinuit conjux exsulis esse viri.
 75 Filia mea bis prima fecunda juventa,
 Sed non ex uno conjuge, fecit avum.
 Et jam complerat genitor sua fata, novemque
 Addiderat lustris altera lustra novem.
 Non aliter flevi, quam me fleturus ademtum
 80 Ille fuit. Matri proxima justa tuli.
 Felices ambo, tempestiveque sepultos,
 Ante diem poenae quod periere meae ;
 Me quoque felicem, quod non viventibus illis
 Sum miser, et de me quod doluere nihil !
 85 Si tamen exstinctis aliquid, nisi nomina, restat,
 Et gracilis structos effugit umbra rogos ;

Fama, parentales, si vos mea contigit, umbrae,
Et sunt in Stygio crimina nostra foro :
Scite, precor, causam (nec vos mihi fallere fas
est)
Errorem jussae, non scelus, esse fugae. 90
Manibus id satis est. Ad vos, studiosa, revertor
Pectora, qui vitae quaeritis acta mea.
Jam mihi canities, pulsis melioribus annis,
Venerat, antiquas miscueratque comas :
Postque meos ortus Pisaea vinctus oliva 95
Abstulerat decies praemia victor equus :
Cum maris Euxini positos ad laeva Tomitas
Quaerere me laesi principis ira jubet.
Causa meae, cunctis nimium quoque nota, ruinae
Indicio non est testificanda meo. 100
Quid referam comitumque nefas, famulosque no-
centes ?
Ipsa multa tuli non leviora fuga
Indignata malis mens est succumbere, seque
Praestitit invictam viribus usa suis :
Oblitusque togae, ductaeque per otia vitae, 105
Insolita cepi temporis arma manu.
Totque tuli terra casus pelagoque, quot inter
Occultum stellae conspicuumque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
Juncta pharetratis Sarmatis ora Getis. 110

Hic ego, finitimus quamvis circumsoner armis,
 Tristia, quo possum, carmine fata levo.
 Quod, quamvis nemo est, cujus referatur ad aures,
 Sic tamen absumo decipioque diem.

115 Ergo, quod vivo, durisque laboribus obsto,
 Nec me sollicitae taedia lucis habent,
 Gratia, Musa, tibi : nam tu solatia praebes
 Tu curae requies, tu medicina mali :
 Tu dux, tu comes es : tu nos abducis ab Istro,

120 Tu mihi (quod rarum) vivo sublime dedisti
 Nomen, ab exsequiis quod dare fama solet.
 Nec, qui detrectat praesentia, livor iniquo
 Ullum ne nostris dente momordit opus.

125 Nam tulerint magnos cum saecula nostra poetas,
 Non fuit ingenio fama maligno meo.
 Cumque ego paeponam multos mihi, non minor
 illis

Dicor : et in toto plurimus orbe legor.
 Si quid habent igitur vatum praesagia veri,
 130 Protinus ut moriar, non ero, terra, tuus.
 Sive favore tuli, sive hanc ego carmine famam,
 Jure tibi grates, candide lector, ago.

OVID, *Tristia*, iv. 10.

(5)

The poet mourns a poet's death.

MEMNONA si mater, mater ploravit Achillen,

Et tangunt magnas tristia fata deas ;
Flebilis indignos, Elegeia, solve capillos.A nimis ex vero nunc tibi nomen erit !
Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus

5

Ardet in exstructo corpus inane rogo.

Ecce puer Veneris fert eversamque pharetram,
Et fractos arcus et sine luce facem.Adspice demissis ut eat miserabilis alis,
Pectoraque infesta tundat aperta manu.

10

Excipiunt sparsi lacrimas per colla capilli,
Oraque singultu concutiente sonant.Fratriis in Aeneae sic illum funere dicunt
Egressum tectis, pulcher Iule, tuis.Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo,
Quam juveni rupit cum ferus inguen aper.

15

At sacri vates et divum cura vocamur :

Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat :

Omnibus obscuras injicit illa manus.

20

B

Carminibus confide bonis ; jacet ecce Tibullus.
 Vix manet e tanto parva quod urna capit.
 Tene, sacer vates, flammae rapuere rogales ;
 Pectoribus pasci nec timuere tuis ?

25   Aurea sanctorum potuissent templa deorum
 Urere, quae tantum sustinuere nefas.
 Avertit vultus Erycis quae possidet arces :
 Sunt quoque, qui lacrimas continuisse negent.
 Sed tamen hoc melius, quam si Phaeacia tellus

30   Ignotum vili supposuisset humo.
 Hinc certe madidos fugientis pressit ocellos
 Mater, et in cineres ultima dona tulit.
 Hinc soror in partem misera cum matre doloris
 Venit, inornatas dilaniata comas.

35   Cumque tuis sua junxerunt Nemesisque priorque
 Oscula, nec solos destituere rogos.
 Delia discedens, ' felicius,' inquit, ' amata
 Sum tibi : vixisti, dum tuus ignis eram.'
 Cui Nemesis : ' quid ais ? tibi sint mea damna dolori ?

40   Me tenuit moriens deficiente manu.'
 Si tamen e nobis aliquid nisi nomen et umbra
 Restat, in Elysia valle Tibullus erit.
 Obvius huic venias, hedera juvenilia cinctus
 Tempora, cum calvo, docte Catulle, tuo.

45   Tu quoque, si falsum est temerati crimen amici,
 Sanguinis atque animae, prodige Galle, tuae.

His comes umbra tua est ; si quid modo corporis
umbra est :

Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.

Ossa quieta, precor, tuta requiescite in urna,
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

OVID, *Amores*, iii. 9.

50

(6)

*To Perilla : the Muses have more precious gifts to
bestow than ever Wealth or Beauty gave ; Poesy
is its own reward.*

VADE salutatum subito perarata Perillam
Littera, sermonis fida ministra mei.

Aut illam invenies dulci cum matre sedentem,
Aut inter libros Pieridasque suas.

Quicquid aget, cum te scierit venisse, relinquet ; 5
Nec mora, quid venias, quidve, requiret, agam.

Vivere me dices ; sed sic ut vivere nolim :
Nec mala tam longa nostra levata mora.

Et tamen ad Musas, quamvis nocuere, reverti,
Aptaque in alternos cogere verba pedes.

Tu quoque, dic, studiis communibus ecquid
inhaeres,

Doctaque non patrio carmina more canis ?

Nam tibi cum Fatis mores Natura pudicos,
 Et raras dotes, ingeniumque dedit.

15 Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas,
 Ne male fecundae vena periret aquae.
 Primus id adspexi teneris in virginis annis :
 Utque patet, venae duxque comesque fui.
 Ergo, si remanent ignes tibi pectoris idem,
 20 Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
 Sed vereor, ne te mea nunc fortuna retardet,
 Postque meos casus sit tibi pectus iners.
 Dum licuit, tua saepe mihi, tibi nostra legebam ;
 Saepe tui judex, saepe magister eram.

25 Aut ego praebebam factis modo versibus aures,
 Aut ubi cessaras, causa ruboris eram.
 Forsitan exemplo, quia me laesere libelli,
 Tu quoque sis poenae fata secuta meae.
 Pone, Perilla, metum. Tantummodo femina non sit

30 Devia, nec scriptis discat amare tuis.
 Ergo desidiae remove, doctissima, causas,
 Inque bonas artes et tua sacra redi.
 Ista decens facies longis vitiabitur annis,
 Rugaque in antiqua fronte senilis erit.

35 Injicetque manum formae damnosa senectus,
 Quae strepitum passu non faciente venit.
 Cumque aliquis dicet, Fuit haec formosa ; dolebis,
 Et speculum mendax esse querere tuum.

Sunt tibi opes modicae, cum sis dignissima magnis.
Finge sed immensis censibus esse pares ; 40
Nempe dat id cuicunque libet Fortuna, rapitque :
Irus et est subito, qui modo Croesus erat.
Singula quid referam ? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniique bonis.
En ego, cum patria caream, vobisque, domoque, 45
Raptaque sint, adimi quae potuere, mihi ;
Ingenio tamen ipse meo comitorque fruorque :
Caesar in hoc potuit juris habere nihil.
Quilibet hanc saevo vitam mihi finiat ense ;
Me tamen extincto fama superstes erit. 50
Dumque suis victrix omnem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
Tu quoque, quam studii maneat felicior usus,
Effuge venturos, qua potes, usque rogos.

OVID, *Tristia*, iii. 7.

PART SECOND

(7)

*Poets never die ; soldiers and statesmen are forgotten,
but a poet's memory is ever green. Homer and
Hesiod, Pindar and Sophocles, are immortal, and
their eternal summer shall not fade.*

Quid mihi, Livor edax, ignavos objicis annos ;
Ingeniique vocas carmen inertis opus ?
Non me more patrum, dum strenua sustinet aetas,
Praemia militiae pulverulenta sequi ;
5 Nec me verbosas leges ediscere, nec me
Ingrato vocem prostituisse foro ?
Mortale est, quod quaeris, opus. Mihi fama perennis
Quaeritur ; in toto semper ut orbe canar.
Vivet Maeonides, Tenedos dum stabit et Ide,
10 Dum rapidas Simois in mare volvet aquas.
Vivet et Ascraeus, dum mustis uva tumebit,
Dum cadet incurva falce resecta Ceres.

Battiades semper toto cantabitur orbe ;
 Quamvis ingenio non valet, arte valet.
 Nulla Sophocleo veniet jactura cothurno. 15
 Cum sola et luna semper Aratus erit.
 Dum fallax servus, durus pater, improba lena
 Vivent, dum meretrix blanda, Menandros erit.
 Ennius arte carens animosique Accius oris,
 Casurum nullo tempore nomen habent. 20
 Varronem primamque ratem quae nesciat aetas,
 Aureaque Aesonio terga petita duci ?
 Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
 Exitio terras cum dabit una dies.
 Tityrus, et fruges Aeneaque arma legentur, 25
 Roma, triumphati dum caput orbis eris.
 Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
 Discentur numeri, culte Tibulle, tui.
 Gallus et Hesperiis et Gallus notus Eois,
 Et sua cum Gallo nota Lycoris erit. 30
 Ergo, cum silices, cum dens patientis aratri
 Depereant aevo, carmina morte parent.
 Cedant carminibus reges, regumque triumphi,
 Cedat et auriferi ripa beata Tagi.
 Vilia miretur vulgus. Mihi flavus Apollo 35
 Pocula Castaliae plena ministret aquae,
 Sustineamque coma metuentem frigora myrtum :
 Atque a sollicito multus amante legar.

Pascitur in vivis Livor : post fata quiescit,
 40   Cum suus ex merito quemque tuetur honos.
 Ergo etiam, cum me supremus adederit ignis,
 Vivam, parsque mei multa superstes erit.

OVID, *Amores*, i. 15.

(8)

*'For, if e'er my beauty bound thee,
 Lost and broken is the spell ;
 But thou canst not find another
 That will love thee half so well.'
 Thus lamented fair Oenone,
 Weeping ever, weeping low,
 On the holy mount of Ida,
 Where the pine and cypress grow.*

PERLEGIS? an conjux prohibet nova? perlege: non
 est

Ista Mycenaea littera facta manu.

Pegasus Oenone, Phrygiis celeberrima silvis,

Laesa queror de te, si sinis ipsa, meo.

5   Quis deus opposuit nostris sua numina votis?
 Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
 Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est :
 Quae venit indignae poena, dolenda venit.

Nondum tantus eras, cum te contenta marito
 Edita de magno flumine nympha fui.

10

Qui nunc Priamides, (adsit reverentia vero,)
 Servus eras : servo nubere nympha tuli.

Saepe greges inter requievimus arbore tecti,
 Mixtaque cum foliis praebuit herba torum.
 Saepe super stramen, fenoque jacentibus alto
 Defensa est humili cana pruina casa.

15

Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos,
 Et tegeret catulos qua fera rupe suos ?

Retia saepe comes maculis distincta tetendi :
 Saepe citos egi per juga longa canes.

20

Incisae servant a te mea nomina fagi,
 Et legor Oenone falce notata tua :

Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt :
 Crescite, et in titulos surgite recta meos.

Populus est (memini) fluviali consita ripa,
 Est in qua nostri littera scripta memor.

Popule, vive precor, quae consita margine ripae
 Hoc in rugoso cortice carmen habes ;

‘ Cum Paris Oenone poterit spirare relicta,
 Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.’

30

Xanthe, retro propera, versaeque recurrite lymphae ;
 Sustinet Oenonen deseruisse Paris.

Illa dies fatum miserae mihi dixit ; ab illa
 Pessima mutati coepit amoris hiems ;

35 Qua Venus et Juno, sumptisque decentior armis
       Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
       Attoniti mīcuere sinus, gelidusque cucurrit,
       Ut mihi narrasti, dura per ossa tremor.
       Consului (neque enim modice terrebar,) anusque
 40 Longaevosque senes : constitit esse nefas.
       Caesa abies, sectaeque trabes, et classe peracta,
       Caerula ceratas accipit unda rates.
       Flesti discedens : hoc saltem parce negare :
       Praeterito magis est iste pudendus amor :
 45 Et flesti, et nostros vidisti flentis ocellos :
       Miscuimus lacrimas maestus uterque suas.
       Non sic appositis vincitur vitibus ulmus,
       Ut tua sunt collo brachia nexa meo.
       Ah quoties, cum te vento quererere teneri,
 50 Riserunt comites ! Ille secundus erat.
       Oscula dimissae quoties repetita dedisti !
       Quam vix sustinuit dicere lingua, Vale !
       Aura levis rigido pendentia lintea malo
       Suscitat ; et remis eruta canet aqua.
 55 Prosequor infelix oculis abeuntia vela,
       Qua licet ; et lacrimis humet arena meis.
       Utque celer venias virides Nereidas oro.
       Scilicet ut venias in mea damna celer.
       Adspicit immensum moles nativa profundum ;
 60 Mons fuit : aequoreis illa resistit aquis.

Hinc ego vela tuae cognovi prima carinae :
 Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
 Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora :
 Pertimui : cultus non erat ille tuus.
 Fit propior, terrasque cita ratis attigit aura : 65
 Femineas vidi, corde tremente, genas.
 Non satis id fuerat ; quid enim furiosa morabar ?
 Haerebat gremio turpis amica tuo.
 Tunc vero rupique sinus, et pectora planxi,
 Et secui madidas ungue rigente genas : 70
 Implevique sacram querulis ululatibus Iden.
 Illinc has lacrimas in mea saxa tuli.
 Sic Helene doleat, desertaque conjuge ploret :
 Quaeque prior nobis intulit, ipsa ferat.
 Nunc tibi convenient, quae te per aperta sequantur 75
 Aequora, legitimos destituantque toros.
 At cum pauper eras, armentaque pastor agebas,
 Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
 Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
 Nec de tot Priami dicar ut una nurus. 80
 Non tamen ut Priamus nymphae sacer esse recuset ;
 Aut Hecubae fuerim dissimulanda nurus.
 Dignaque sum et cupio fieri matrona potentis ;
 Sunt mihi, quas possint sceptr'a decere, manus.
 Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam, 85
 Despice : purpureo sum magis apta toro.

Denique, tutus amor meus est tibi : nulla parantur
 Bella, nec ultrices advehit unda rates.

Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis.

90 Hac venit in thalamos dote superba tuos.
 Tu levior foliis, tunc cum, sine pondere succi,
 Mobilibus ventis arida facta, volant ;
 Et minus est in te, quam summa pondus arista,
 Quae levis assiduis solibus usta riget.

95 Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
 Sic mihi diffusis vaticinata comis ?
 Quid facis, Oenone ? Quid arenae semina mandas ?
 Non profecturis littora bubus aras.

Graia juvenca venit, quae te, patriamque, domumque

100 Perdat. Io prohibe ; Graia juvenca venit.
 Dum licet, obscaenam ponto, Dī, mergite puppim,
 Heu, quantum Phrygii sanguinis illa vehit !
 Dixerat. In cursu famulae rapuere furentem ;
 At mihi flaventes diriguere comae.

105 Ah nimium vates miserae mihi vera fuisti ?
 Possidet en saltus illa juvenca meos.

OVID, *Heroides*, v.

(9)

*'My beautiful bird is dead ; come, birds of every tribe,
and join the train of mourners. My bird was
beautiful, but he is dead ; he was innocent, but he
is dead. O ever thus ! whom the gods love, die
young.'*

PSITTACUS, Eois imitatrix ales ab Indis,
Occidit. Exequias ite frequenter, aves.
Ite, piae volucres, et plangite pectora pennis ;
Et rigido teneras ungue notate genas.
Horrida pro maestis lanietur pluma capillis : 5
Pro longa resonent carmina vestra tuba.
Quid scelus Ismarii quereris, Philomela,
tyranni ?
Expleta est annis ista querela suis.
Alitis in rarae miserum devertite funus.
Magna, sed antiqui, causa doloris Itys. 10
Omnes, quae liquido libratis in aëre cursus ;
Tu tamen ante alias, turtur amice, dole.
Plena fuit vobis omni concordia vita,
Et stetit ad finem longa tenaxque fides.
Quod fuit Argolico juvenis Phoceus Orestae : 15
Hoc tibi, dum licuit, psittace, turtur erat.

Quid tamen ista fides ? quid rari forma coloris ?
 Quid vox mutandis ingeniosa sonis ?
 Quid juvat, ut datus es, nostrae placuisse puellae ?

20 Infelix avium gloria, nempe jaces.
 Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos,
 Tincta gerens rubro Punica rostra croco.
 Non fuit in terris vocum simulantior ales :
 Reddebas blaeso tam bene verba sono.

25 Raptus es invidia. Non tu fera bella movebas :
 Garrulus, et placidae pacis amator eras.
 Ecce, coturnices inter sua praelia vivunt :
 Forsitan et fiant inde frequenter anus.
 Plenus eras minimo : nec prae sermonis amore

30 In multos poteras ora vacare cibos.
 Nux erat esca tibi ; causaeque papavera somni ;
 Pellebatque sitim simplicis humor aquae.
 Vivit edax vultur, ducensque per aëra gyros
 Milüus, et pluviae graculus auctor aquae.

35 Vivit et armiferae cornix invisa Minervae ;
 Illa quidem saeclis vix moritura novem.
 Occidit ille loquax, humanae vocis imago,
 Psittacus, extremo munus ab orbe datum.
 Optima prima fere manibus rapiuntur avaris ;

40 Impletur numeris deteriora suis.
 Tristia Phylacidae Thersites funera vidit :
 Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat.

Quid referam timidae pro te pia vota puellae,
 Vota, procelloso per mare rapta Noto ?
 Septima lux aderat, non exhibitura sequentem ; 45
 Et stabat vacua jam tibi Parca colo.
 Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato.
 Clamat moriens lingua, Corinna, vale.
 Colle sub Elysio nigra nemus ilice frondens,
 Udaque perpetuo gramine terra, viret. 50
 Si qua fides dubiis ; volucrum locus ille piarum
 Dicitur, obscaenae quo prohibentur aves.
 Illic innocui late pascuntur olores :
 Et vivax Phœnix, unica semper avis.
 Explicat ipsa suas ales Junonia pennas : 55
 Oscula dat cupido blanda columba mari.
 Psittacus has inter, nemorali sede receptus,
 Convertit volucres in sua verba pias.
 Ossa tegit tumulus : tumulus pro corpore parvus ;
 Quo lapis exiguus par sibi carmen habet. 60
 Colligor ex ipso dominae placuisse sepulcro.
 Ora fuere mihi plus ave docta loqui.

OVID, *Amores*, ii. 6.

(10)

The poet, in exile, strives to cheer his heart with song :

*' For the unquiet heart and brain
A use in measured language lies ;
The sad mechanic exercise,
Like dull narcotics, numbing pain.'*

*Amid alarms and border forays, the Muse still breathes
her consolation.*

Si qua meis fuerint, ut erunt, vitiosa libellis,
Excusata suo tempore, lector, habe.
Exsul eram ; requiesque mihi, non fama petita est ;
Mens intenta suis ne foret usque malis.

5 Hoc est, cur cantet vinctus quoque compede fossor,
Indocili numero cum grave mollit opus :
Cantet et, innitens limosae pronus arenae,
Adverso tardam qui trahit amne ratem.
Quique ferens pariter lentos ad pectora remos,
10 In numerum pulsa brachia versat aqua.
Fessus ut incubuit baculo, saxove resedit
Pastor, arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
Fallitur ancillae decipiturque labor.

Fertur et abducta Lyrnesside tristis Achilles 15
 Haemonia curas attenuasse lyra.

Cum traheret Silvas Orpheus et dura canendo
 Saxa, bis amissa conjuge maestus erat.

Me quoque Musa levat Ponti loca jussa petentem.
 Sola comes nostrae perstitit illa fugae. 20

Sola nec insidias hominum, nec militis ensem,
 Nec mare, nec ventos, barbariemque timet.

Scit quoque, cum perii, quis me deceperit error :
 Et culpam in facto, non scelus, esse meo.

Scilicet hoc ipso nunc aequa, quod obfuit ante, 25
 Cum mecum juncti criminis acta rea est.

Non equidem vellem, quoniam nocitura fuerunt,
 Pieridum sacris imposuisse manum.

Sed nunc quid faciam ? vis me tenet ipsa Sororum ;
 Et carmen demens, carmine laesus, amo. 30

Sic nova Dulichio lotos gustata palato,
 Illo, quo nocuit, grata sapore fuit.

Sentit amans sua damna fere ; tamen haeret in illis ;
 Materiam culpae persequiturque suae.

Nos quoque delectant, quamvis nocuere, libelli ; 35
 Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.

Forsitan hoc studium possit furor esse videri ;
 Sed quiddam furor hic utilitatis habet.

Semper in obtutu mentem vetat esse malorum ;
 Praesentis casus immemoremque facit. 40

Utque suum Bacchis non sentit saucia vulnus,
 Dum stupet Edonis exululata jugis ;
 Sic, ubi mota calent viridi mea pectora thyrso,
 Altior humano spiritus ille malo est.

45 Ille nec exsilium, Scythici nec litora ponti,
 Ille nec iratos sentit adesse deos.

Utque soporiferae biberem si pocula Lethes,
 Temporis adversi sic mihi sensus hebet.

Jure deas igitur veneror mala nostra levantes ;

50 Sollicitae comites ex Helicone fugae ;
 Et partim pelago, partim vestigia terra,
 Vel rate dignatas, vel pede, nostra sequi.
 Sint precor hae saltem faciles mihi: namque deorum
 Caetera cum magno Caesare turba facit.

55 Meque tot adversis cumulant, quot litus arenas,
 Quotque fretum pisces, ovaque piscis habet.
 Vere prius flores, aestu numerabis aristas,
 Poma per autumnum, frigoribusque nives ;
 Quam mala, quae toto patior jactatus in orbe,

60 Dum miser Euxini litora laeva peto.
 Nec tamen, ut veni, levior fortuna malorum est :
 Huc quoque sunt nostras fata secuta vias.
 Hic quoque cognosco natalis stamina nostri ;
 Stamina de nigro vellere facta mihi.

65 Utque nec insidias, capitisque pericula narrem,
 Vera quidem, vera sed graviora fide ;

Vivere quam miserum est inter Bessosque
Getasque

Illi, qui populi semper in ore fuit !

Quam miserum, porta vitam muroque tueri,
Vixque sui tutum viribus esse loci !

70

Aspera militiae juvenis certamina fugi,
Nec nisi lusura movimus arma manu.

Nunc senior gladioque latus, scutoque sinistram,
Canitiem galeae subjicioque meam.

Nam dedit e specula custos ubi signa tumultus ;
Induimus trepida protinus arma manu.

Hostis, habens arcus imbutaque tela veneno,
Saevus anhelanti moenia lustrat equo.

Utque rapax pecudem, quae se non texit ovili,
Per sata, per silvas, fertque trahitque lupus ;
Sic, si quem nondum portarum sepe receptum
Barbarus in campis reperit hostis, agit.

80

Aut sequitur captus, conjectaque vincula collo
Accipit ; aut telo virus habente cadit.

Hic ego sollicitae jaceo novus incola sedis.
Heu nimium fati tempora longa mei !

Et tamen ad numeros antiquaque sacra reverti
Sustinet in tantis hospita Musa malis.

Sed neque cui recitem quisquam est mea carmina :
nec qui

Auribus accipiat verba Latina suis.

90

Ipse mihi (quid enim faciam?) scriboque legoque :
 Tutaque judicio litera nostra suo est.
 Saepe tamen dixi, Cui nunc haec cura laborat ?
 An mea Sauromatae scripta Getaeque legent ?
 95 Saepe etiam lacrimae me sunt scribente profusae,
 Humidaque est fletu litera facta meo.
 Corque vetusta meum, tanquam nova, vulnera sentit ;
 Inque sinum maestae labitur imber aquae.
 Cum vice mutata quid sim fuerimque recordor,
 100 Et tulerit quo me casus, et unde, subit ;
 Saepe manus demens, studiis irata malignis,
 Misit in arsuros carmina nostra focos.
 Atque ita de multis, quoniam non multa supersunt,
 Cum venia facito, quisquis es, ista legas.
 105 Tu quoque non melius, quam sunt mea tempora, carmen
 Interdicta mihi consule Roma boni.

OVID, *Tristia*, iv. 1.

(11)

But old age comes on apace, and Caesar's anger is not assuaged ; the poet still pines in exile ; even the stoutest heart will break at last. 'Ah! if we could meet, true wife, were it but to mingle our tears.'

JAM mihi deterior canis adspergitur aetas ;
 Jamque meos vultus ruga senilis arat :

Jam vigor, et quasso languent in corpore vires :

Nec, juveni lusus qui placuere, placent.

Nec, si me subito videoas, agnoscere possis ; 5
Aetatis facta est tanta ruina meae.

Confiteor facere haec annos; sed et altera caussa est,
Anxietas animi, continuusque labor.

Nam mea per longos si quis mala digerat annos,
(Crede mihi,) Pylio Nestore major ero. 10

Cernis ut in duris (et quid bove firmius ?) arvis
Fortia taurorum corpora frangat opus.

Quae nunquam vacuo solita est cessare novali,
Fructibus assiduis lassa senescit humus.

Occidet, ad Circi si quis certamina semper, 15
Non intermissis cursibus, ibit equus.

Firma sit illa licet, solvetur in aequore navis,
Quae nunquam liquidis sicca carebit aquis.

Me quoque debilitat series immensa malorum,
Ante meum tempus cogit et esse senem. 20

Otia corpus alunt ; animus quoque pascitur illis.
Immodicus contra carpit utrumque labor.

Te quoque, quam juvenem discedens Urbe reliqui,
Credibile est nostris insenuisse malis.

O ego, Di faciant, talem te cernere possim, 25
Caraque mutatis oscula ferre genis ;

Amplexique meis corpus non pingue lacertis;
Et, Gracile hoc fecit, dicere, cura mei ;

Et narrare meos flenti flens ipse labores ;
 30 Sperato nunquam colloquioque frui ;
 Thuraque Caesaribus, cum conjugē Caesare digna,
 Dis veris, memori debita ferre manu !
 Memnonis hanc utinam, lenito Principe, mater
 Quamprimum roseo provocet ore diem !

OVID, *Ex Ponto*, i. 4, 1-22, 47-58.

(12)

*Meanwhile, fair weather friends prove false in the hour
 of trial, and desert the fallen exile's cause. 'False
 friends ! beware ! Fortune is a fickle goddess, and
 may change, and bring me my revenge.'*

CONQUERAR, an taceam? ponam sine nomine
 crimen?
 An notum, qui sis, omnibus esse velim?
 Nomine non utar, ne commendere querela;
 Quaeraturque tibi carmine fama meo.
 5 Dum mea puppis erat valida fundata carina,
 Qui mecum velles currere, primus eras.
 Nunc, quia contraxit vultum Fortuna, recedis;
 Auxilio postquam scis opus esse tuo.
 Dissimulas etiam, nec me vis nosse videri :
 10 Quisque sit, auditō nomine, Naso, rogas.

Ille ego sum quanquam non vis audire, vetusta
 Pene puer puerο junctus amicitia.

Ille ego, qui primus tua seria nosse solebam,
 Qui tibi jucundis primus adesse jocis.

Ille ego convictor, densoque domesticus usu ; 15
 Ille ego judiciis unica Musa tuis.

Idem ego sum, qui nunc an vivam, perfide, nescis ;
 Cura tibi de quo quaerere nulla fuit.

Sive fui nunquam carus, simulasse fateris ;
 Seu non fingebas, inveniere levis. 20

Dic age dic aliquam, quae te mutaverit, iram :
 Nam nisi justa tua est, justa querela mea est.

Quae te consimilem res nunc vetat esse priori ?
 An crimen, coepi quod miser esse, vocas ?

Si mihi rebus opem nullam factisque ferebas ; 25
 Venisset verbis charta notata tribus.

Vix equidem credo, sed et insultare jacenti
 Te mihi, nec verbis parcere, Fama refert.

Quid facis, ah demens ? cur, si Fortuna recedat,
 Naufragio lacrimas eripis ipse tuo ? 30

Haec Dea non stabili, quam sit levis, orbe fatetur,
 Quem summum dubio sub pede semper habet.

Quolibet est folio, quavis incertior aura.
 Par illi levitas, improbe, sola tua est.

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo : 35
 Et subito casu, quae valuere, ruunt.

Divitis audita est cui non opulentia Croesi ?
 Nempe tamen vitam captus ab hoste tulit.
 Ille Syracosia modo formidatus in urbe,
 40 Vix humili duram repulit arte famem.
 Quid fuerat Magno majus ? tamen ille rogavit
 Summissa fugiens voce clientis opem.
 Cuique viro totus terrarum paruit orbis,
 Indigus effectus omnibus ipse magis.
 45 Ille Jugurthino clarus Cimbroque triumpho,
 Quo victrix toties Consule Roma fuit,
 In caeno latuit Marius, cannaque palustri ;
 Pertulit et tanto multa pudenda viro.
 Ludit in humanis divina potentia rebus :
 50 Et certum praesens vix habet hora fidem.
 Litus ad Euxinum, si quis mihi diceret, ibis,
 Et metues, arcu ne feriare Getae ;
 I, bibe, dixissem, purgantes pectora succos ;
 Quicquid et in tota nascitur Anticyra.
 55 Sum tamen haec passus ; nec si mortalia possem,
 Et summi poteram tela cavere dei.
 Tu quoque fac timeas ; et, quae tibi laeta videntur,
 Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

OVID, *Ex Ponto*, iv. 3.

PART THIRD

(13)

*How varied are the ends and aims of men! Sport,
politics, and war have each and all their votaries.
But my heart is true to the Love of Song.*

MAECENAS atavis edite regibus,
O et praesidum et dulce decus meum :
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos :
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus ;
Illum, si proprio condidit horreo
Quidquid de Libycis verritur areis.
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros Attalicis conditionibus

Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
 Myrtoum pavidus nauta secet mare.
 15   Luctantem Icariis fluctibus Africum
 Mercator metuens otium et oppidi
 Laudat rura sui : mox reficit rates
 Quassas indocilis pauperiem pati.
 Est qui nec veteris pocula Massici
 20   Nec partem solido demere de die
 Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
 Stratus, nunc ad aquae lene caput sacrae.
 Multos castra juvant, et lituo tubae
 Permixtus sonitus bellaque matribus
 25   Detestata. Manet sub Jove frigido
 Venator tenerae conjugis immemor,
 Seu visa est catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 [Me] doctarum hederae praemia frontium
 30   Dis miscent superis : me gelidum nemus
 Nympharumque leves cum Satyris chori
 Secernunt populo, si neque tibias
 Euterpe cohibet nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 35   Quodsi me lyricis vatibus inseres,
 Sublimi feriam sidera vertice.

HORACE, *Odes*, i. 1.

(14)

Quintilius, friend of my friend, is gone. All good men mourn for him, but Vergil's grief is keenest. But ah! no song can reach the dead, though sweeter than the song of Orpheus; no prayer can call them back!

Quis desiderio sit pudor aut modus
 Tam cari capit is? Praecipe lugubres
 Cantus, Melpomene, cui liquidam pater
 Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor
 Urget! Cui Pudor et Justitiae soror
 Incorrupta Fides nudaque veritas
 Quando ullum inveniet parem?

Multis ille bonis flebilis occidit,
 Nulli flebilior quam tibi, Vergili.
 Tu frustra pius, heu, non ita creditum
 Poscis Quintilium Deos.

Quodsi Threicio blandius Orpheo
 Auditam moderere arboribus fidem,
 Non vanae redeat sanguis imagini,
 Quam virga semel horrida,

5

10

15

20   Non lenis precibus fata recludere,
 Nigro compulerit Mercurius gregi.
 Durum : sed levius fit patientia,
 Quidquid corrigere est nefas.

HORACE, *Odes*, i. 24.

(15)

*What boon shall the poet crave from the God of Poesy
 on this his inaugural festival? not wealth of lands
 or cattle or gold. He is content with simple fare,
 and prays but for health of mind and body, and
 such pleasures as his Art bestows.*

5   Quid dedicatum poscit Apollinem
 Vates ?   Quid orat, de patera novum
 Fundens liquorem ?   Non opimae
 Sardiniae segetes feraces,

 Non aestuosae grata Calabriae
 Armenta, non aurum, aut ebur Indicum,
 Non rura, quae Liris quieta
 Mordet aqua taciturnus amnis.

10   Premant Calena falce quibus dedit
 Fortuna vitem ; dives et aureis
 Mercator exsiccat culullis
 Vina Syra reparata merce,

Dis carus ipsis, quippe ter et quater
Anno revisens aequor Atlanticum

Impune. Me pascunt olivae,
Me cichorea levesque malvae.

Frui paratis et valido mihi,
Latoë, dones et (precor) integra
Cum mente nec turpem senectam
Degere nec cithara carentem.

HORACE, *Odes*, i. 31.

(16)

*Fortune! amid all change and chance, keep Caesar safe
and Rome.*

O DIVA, gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus vel superbos
Vertere funeribus triumphos,

Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus, te dominam aequoris,
Quicunque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, te profugi Scythaë,
Urbesque gentesque et Latium ferox
Regumque matres barbarorum et
Purpurei metuunt tyranni,

15

20

5

10

15   Injurioso ne pede proruas
 Stantem columnam neu populus frequens
 Ad arma cessantes, ad arma
 Concitet imperiumque frangat.

 20   Te semper anteit saeva Necessitas,
 Clavos trabales et cuneos manu
 Gestans aëna, nec severus
 Uncus abest, liquidumque plumbum.

 25   Te Spes, et albo rara Fides colit
 Velata panno nec comitem abnegat,
 Utcunque mutata potentes
 Veste domos inimica linquis.

 30   At vulgus infidum et meretrix retro
 Perjura cedit : diffugiunt cadis
 Cum faece siccatis amici
 Ferre jugum pariter dolosi.

 35   Serves iturum Caesarem in ultimos
 Orbis Britannos et juvenum recens
 Examen Eois timendum
 Partibus Oceanoque rubro.

 40   Eheu cicatricum et sceleris pudet
 Fratrumque. Quid nos dura refugimus
 Aetas? quid intactum nefasti
 Liquimus? Unde manum juventus

Metu Deorum continuit? quibus
 Pepercit aris? O utinam nova
 Incude diffingas retusum in
 Massagetas Arabasque ferrum.

40

HORACE, *Odes*, i. 35.

(17)

*Thanks to the Gods! the barbaric Queen is vanquished,
 and Rome is saved.*

NUNC est bibendum, nunc pede libero
 Pulsanda tellus, nunc Salaribus
 Ornare pulvinar Deorum
 Tempus erat dapibus, sodales.

Antehac nefas depromere Caecubum
 Cellis avitis, dum Capitolio
 Regina dementes ruinas,
 Funus et imperio parabat

5

Contaminato cum grege turpium
 Morbo virorum, quidlibet impotens
 Sperare fortunaque dulci
 Ebria. Sed minuit furorem

10

15   Vix una sospes navis ab ignibus,
         Mentemque lymphatam Mareotico
         Redegit in veros timores
         Caesar ab Italia volantem

20   Remis adurgens, (accipiter velut
         Molles columbas, aut leporem citus
         Venator in campis nivalis
         Haemoniae,) daret ut catenis

25   Fatale monstrum : quae generosius
         Perire querens nec muliebriter
         Expavit ensem nec latentes
         Classe cita [reparavit] oras.

30   Ausa et jacentem visere regiam
         Vultu sereno, fortis et asperas
         Tractare serpentes, ut atrum
         Corpore combiberet venenum,

Deliberata morte ferocior ;
 Saevis Liburnis scilicet invidens
 Privata deduci superbo
 Non humilis mulier triumpho.

HORACE, *Odes*, i. 37.

(18)

Pollio is writing the History of our Civil Wars, and we await with eagerness his book, and seem already to hear the trumpets and to see the flashing armour. All the world at Caesar's feet, Cato's stubborn spirit alone still unsubdued !

MOTUM ex Metello consule civicum
Bellique causas et vitia et modos
Ludumque fortunae gravesque
Principum amicitias et arma

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosa plenum opus aleae,
Tractas et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Paullum severae Musa tragediae
Desit theatris ; mox ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,

Insigne maestis praesidium reis,
Et consulenti, Pollio, Curiae ;
Cui laurus aeternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

5

10

15

D

Jam nunc minaci murmure cornuum
 Perstringis aures, jam litui strepunt ;
 Jam fulgor armorum fugaces
 20 Terret equos equitumque vultus.
 Audire magnos jam videor duces
 Non indecoro pulvere sordidos,
 Et cuncta terrarum subacta
 Praeter atrocem animum Catonis.
 25 Juno et Deorum quisquis amicior
 Afris inulta cesserat impotens
 Tellure victorum nepotes
 Rettulit inferias Jugurthae.
 Quis non Latino sanguine pinguior
 30 Campus sepulcris impia proelia
 Testatur auditumque Medis
 Hesperiae sonitum ruinae ?
 Qui gurges, aut quae flumina lugubris
 Ignara belli ? quod mare Dauniae
 35 Non decoloravere caedes ?
 Quae caret ora cruento nostro ?
 Sed ne relictis, Musa procax, jocis
 Ceae retractes munera neniae ;
 Mecum Dionaeo sub antro
 40 Quaere modos leviore plectro.

HORACE, *Odes*, ii. 1.

(19)

*Wealth has no value save in use. He is wealthiest
who is most content; he is the true King who rules
his own spirit.*

NULLUS argento color est avaris
Abdito terris, inimice lamnae
Crispe Salusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Vivet extento Proculeius aevo,
Notus in fratres animi paterni :
Illum aget penna metuenti solvi
Fama superstes.

5

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas, et uterque Poenus
Serviat uni.

10

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis et aquosus albo
Corpore languor.

15

Redditum Cyri solio Phraaten
 Dissidens plebi, numero beatorum
 Eximit Virtus, populumque falsis
 20 Dedocet uti

 Vocibus, regnum et diadema tutum
 Deferens uni propriamque laurum,
 Quisquis ingentes oculo irretorto
 Spectat acervos.

HORACE, *Odes*, ii. 2.

(20)

*Observe the golden mean, as in trouble, so in joy.
 Snatch the moments as they fly; death comes at last to all.*

AEQUAM memento rebus in arduis
 Servare mentem, non secus in bonis
 Ab insolenti temperatam
 Laetitia, moriture Delli,

5 Seu maestus omni tempore vixeris,
 Seu te in remoto gramine per dies
 Festos reclinatum bearis
 Interiore nota Falerni.

Quo pinus ingens albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant 10

Ramis? Quid obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo?

Huc vina et unguenta et nimium breves
Flores amoena ferre jube rosae,

Dum res et aetas et Sororum
Fila trium patiuntur atra.

Cedes coëmptis saltibus et domo
Villaque, flavus quam Tiberis lavit,

Cedes, et exstructis in altum
Divitiis potietur heres.

15

20

Divesne prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper et infima

De gente sub divo moreris,
Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur, omnium
Versatur urna serius ocium

25

Sors exitura et nos in aeternum
Exilium impositura cymbae.

HORACE, *Odes*, ii. 3.

(21)

Septimius, my friend, thou wouldest bear me company, I know, to the world's end. But let us rather seek a retreat for our old age at Tibur, or at Tarentum —sunny, blest Tarentum: there shalt thou bury me.

SEPTIMI, Gades aditure mecum et
Cantabrum indoctum juga ferre nostra et
Barbaras Syrtes, ubi Maura samper
Aestuat unda ;

5 Tibur Argeo positum colono
Sit meae sedes utinam senectae,
Sit modus lasso maris et viarum
Militiaeque !

10 Unde si Parcae prohibent iniquae,
Dulce pellitis ovibus Galaesi
Flumen et regnata petam Laconi
Rura Phalanto.

15 Ille terrarum mihi praeter omnes
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro :

Ver ubi longum tepidasque praebet
 Jupiter brumas, et amicus Aulon
 Fertili Baccho minimum Falernis
 Invidet uvís.

20

Ille te mecum locus et beatae
 Postulant arces ; ibi tu calentem
 Debita sparges lacrima favillam
 Vatis amici.

HORACE, *Odes*, ii. 6.

(22)

Pompeius has come back to Rome and to me ! My friend of olden time and companion in arms, when I ran away and left my shield behind. Now for a carouse in honour of his return ! Away, Sobriety ! my friend is back at home !

O SAEPE mecum tempus in ultimum
 Deducte Bruto militiae duce,
 Quis te redonavit Quiritem
 Dis patriis Italique caelo,

Pompei, meorum prime sodalium ?
 Cum quo morantem saepe diem mero
 Fregi coronatus nitentes
 Malobathro Syrio capillos.

5

10   Tecum Philippos et celerem fugam
 Sensi reicta non bene parmula,
 Cum fracta virtus et minaces
 Turpe solum tetigere mento.

15   Sed me per hostes Mercurius celer
 Denso paventem sustulit aëre :
 Te rursus in bellum resorbens
 Unda fretis tulit aestuosis.

20   Ergo obligatam redde Jovi dapem
 Longaque fessum militia latus
 Depone sub lauru mea nec
 Parce cadis tibi destinatis.

25   Oblivioso levia Massico
 Ciboria exple, funde capacibus
 Unguenta de conchis. Quis udo
 Deproperare apio coronas

Curatve myrto ? Quem Venus arbitrum
 Dicet bibendi ? Non ego sanius
 Bacchabor Edonis : recepto
 Dulce mihi furere est amico.

HORACE, *Odes*, ii. 7.

(23)

*The longest winter, the wildest storm, must end at last.
 Your grief for your lost love, my Valgius, knows
 no rest nor limit. Forget the lover in the citizen,
 and join in singing Caesar's triumph.*

NON semper imbræ nubibus hispidos
 Manant in agros aut mare Caspium
 Vexant inaequales procellæ
 Usque, nec Armeniis in oris,

Amice Valgi, stat glacies iners
 Menses per omnes aut Aquilonibus
 Querceta Gargani laborant
 Et foliis viduantur orni :

Tu semper urges flebilis modis
 Myster ademptum, nec tibi Vespero
 Surgenti decedunt amores,
 Nec rapidum fugiente Solem.

At non ter aevo functus amabilem
 Ploravit omnes Antilochum senex
 Annos, nec impubem parentes
 Troilon aut Phrygiae sorores

5

10

15

20 Flevere semper. Desine mollium
Tandem querelarum, et potius nova
Cantemus Augusti tropaea
Caesaris et rigidum Niphaten,
Medumque flumen gentibus additum
Victis minores volvere vertices,
Intraque praescriptum Gelonos
Exquis equitare campis.

HORACE, *Odes*, ii. 9.

(24)

Sail not rashly into the wild waters of the open sea, nor yet, by hugging the shore too closely, risk thy bark among the breakers. Observe the golden mean. Whether in good fortune or in ill, remember that naught abides, but change is the universal law.

RECTIUS vives, Licini, neque altum
Semper urgendo, neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Litus iniquum.

5 Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Saepius ventis agitatur ingens
 Pinus, et celsae graviore casu
 Decidunt turres, feriuntque summos
 Fulgura montes. 10

 Sperat infestis, metuit secundis
 Alteram sortem bene praeparatum
 Pectus. Informes hiemes reducit
 Jupiter, idem 15

 Summovet. Non, si male nunc, et olim
 Sic erit. Quondam cithara tacentem
 Suscitat musam, neque semper arcum
 Tendit Apollo. 20

 Rebus angustis animosus atque
 Fortis appare; sapienter idem
 Contrahes vento nimium secundo
 Turgida vela.

HORACE, *Odes*, ii. 10.

(25)

*'Old Time is still a-flying': one end awaits us all,
gentle and simple, poor and rich.*

EHEU fugaces, Postume, Postume,
 Labuntur anni nec pietas moram
 Rugis et instanti senectae
 Afferet indomitaeque morti ;

5   Non, si trecenis, quotquot eunt dies,
       Amice, places illacrimabilem
           Plutona tauris, qui ter amplum
           Geryonen Tityonque tristi

10   Compescit unda, scilicet omnibus,
       Quicunque terrae munere vescimur,
           Enaviganda, sive reges
           Sive inopes erimus coloni.

15   Frustra cruento Marte carebimus,
       Fractisque rauci fluctibus Hadriae,
           Frustra per autumnos nocentem
           Corporibus metuemus Austrum :

20   Visendus ater flumine languido
       Cocyotos errans et Danai genus
           Infame, damnatusque longi
           Sisyphus Aeolides laboris.

25   Linquenda tellus et domus et placens
       Uxor, neque harum, quas colis, arborum
           Te praeter invisas cupressos
           Ulla brevem dominum sequetur.

30   Absumet heres Caecuba dignior
       Servata centum clavibus et mero
           Tinget pavimentum superbo,
           Pontificum potiore coenis.

HORACE, *Odes*, ii. 14.

(26)

*We are being spoilt by luxury; our palaces and gardens
leave no room for farms and vineyards. This
was not our fathers' way.*

JAM pauca aratro jugera regiae
Moles relinquunt, undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu platanusque coelebs

Evincet ulmos : tum violaria et
Myrtus et omnis copia narium,
Sparget olivetis odorem
Fertilibus domino priori :

Tum spissa ramis laurea servidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Praescriptum et intonsi Catonis
Auspiciis veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum : nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton ;

5

10

15

Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumtu jubentes et Deorum
Templa novo decorare saxo.

HORACE, *Odes*, ii. 15.

(27)

We all pray for Peace. But gold will not buy it, nor rank nor luxury secure it. And yet how few and simple are the elements of a happy life! Enjoy the present; let the morrow take thought for itself; if trouble come, meet it with a smile.

OTIUM Divos rogat in patenti
Prensus Aegaeo, simul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis :

5   Otium bello furiosa Thrace,
          Otium Medi pharetra decori,
          Grosphe, non gemmis neque purpura ve-
          nale neque auro.

10 Non enim gazae neque consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis et curas laqueata circum
Tecta volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum
 Splendet in mensa tenui salinum,
 Nec leves somnos timor aut cupido   15
 Sordidus aufert.

Quid brevi fortis jaculamur aevo
 Multa? Quid terras alio calentes
 Sole mutamus? Patriae quis exsul
 Se quoque fugit?   20

Scandit aeratas vitiosa naves
 Cura nec turmas equitum relinquit,
 Ocior cervis et agente nimbos
 Ocior Euro.

Laetus in praesens animus, quod ultra est,   25
 Oderit curare et amara lento
 Temperet risu. Nihil est ab omni
 Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem,
 Longa Tithonum minuit senectus,   30
 Et mihi forsan, tibi quod negarit,
 Porriget hora.

Te greges centum Siculaeque circum
 Mugunt vaccae, tibi tollit hinnitum
 Apta quadrigis equa, te his Afro   35
 Murice tinctae

Vestiunt lanae : mihi parva rura et
Spiritum Graiae tenuem Camenae
Parca non mendax dedit et malignum
40 Spernere vulgus.

HORACE, *Odes*, ii. 16.

(28)

No, no, Maecenas, you will not leave me if you die. We are fated to die together. Together we will travel on our last journey. The stars have so decreed it.

CUR me querelis exanimas tuis?
Nec Dis amicum est nec mihi te prius
Obire, Maecenas, mearum
Grande decus columenque rerum.

5 Ah te meae si partem animae rapit
Maturior vis, quid moror altera,
    Nec carus aequa, nec superstes
    Integer? Ille dies utramque

10   *Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum : ibimus, ibimus,
Utcunque praecedes, supremum
Carpere iter comites parati.*

Me nec Chimaerae spiritus igneae,
 Nec, si resurgat centimanus Gyas,
 Divellet unquam : sic potenti
 Justitiae placitumque Parcis.

Seu libra seu me Scorpions adspicit
 Formidolosus, pars violentior
 Natalis horae, seu tyrannus
 Hesperiae Capricornus undae,

15

20

Utrumque nostrum incredibili modo
 Consentit astrum ; te Jovis impio
 Tutela Saturno refulgens
 Eripuit, volucrisque Fati

Tardavit alas, cum populus frequens
 Laetum theatris ter crepuit sonum :
 Me truncus illapsus cerebro
 Sustulerat, nisi Faunus ictum

25

Dextra levasset, Mercurialium
 Custos virorum. Reddere victimas
 Aedemque votivam memento :
 Nos humilem feriemus agnam.

30

HORACE, *Odes*, ii. 17.

10   Sub rege Medo, Marsus et Appulus,
       Anciliorum et nominis et togae
       Oblitus, aeternaeque Vestae,
       Incolumi Jove et urbe Roma ?

15   Hoc caverat mens provida Reguli,
       Dissentientis conditionibus
       Foedis, et exemplo trahenti
       ~~Periclitum~~ veniens in aevum ;

20   Si non periret immiserabilis
       Captiva pubes. Signa ego Punicis
       Affixa delubris, et arma
       Militibus sine caede, dixit,

25   Direpta vidi ; vidi ego civiam
       Retorta tergo brachia libero,
       Portasque non clausas, et arva
       Marte coli populata nostro.

30   Auro repensus scilicet acrior
       Miles redibit ?—Flagitio additis
       Damnum. Neque amissos colores
       Lana refert medicata fuco :
       Nec vera virtus, cum semel excidit,
       Curat reponi deterioribus.
       Si pugnat extricata densis
       Cerva plagis, erit ille fortis,

Qui perfidis se credidit hostibus ;
 Et Marte Poenos proteret altero,
 Qui lora restrictis lacertis
 Sensit iners, timuitque mortem. 35

Hic, unde vitam sumeret, inscius,
 Pacem duello miscuit. O pudor !
 O magna Carthago, pro.ossis
 Altior Italiae ruinis ! 40

Fertur pudicae conjugis osculum,
 Parvosque natos, ut capit is minor,
 Ab se removisse, et virilem
 Torvus humi posuisse vultum ; 45

Donec labantes consilio patres
 Firmaret auctor nunquam alias dato,
 Interque maerentes amicos
 Egregius properaret exsul. 50

Atqui sciebat, quae sibi barbarus
 Tortor pararet : non aliter tamen
 Dimovit obstantes propinquos,
 Et populum redditus morantem, 55

Quam si clientum longa negotia
 Dijudicata lite relinqueret,
 Tendens Venafranos in agros
 Aut Lacedaemonium Tarentum. 55

HORACE, *Odes*, iii. 5.

(35)

*Oh! for the good old times, the strength, the modesty,
the courage! Our blood is tainted; each genera-
tion is worse than the last. Our home life is not
that which reared the Roman citizen in the brave
days of old. What remedy?*

DELICTA majorum immeritus lues,
Romane, donec templa refeceris
Aedesque labentes deorum, et
Foeda nigro simulacra fumo.

5 Dis te minorem quod geris, imperas :
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Di multa neglecti dederunt
Hesperiae mala luctuosae.

10 Jam bis Monaeses et Pacori manus
Non auspiciatos contudit impetus
Nostros, et adjecisse praedam
Torquibus exiguis renidet.

15 Paene, occupatam seditionibus,
Delevit Urbem Dacus et Aethiops ;
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.

P A R T   F O U R T H

(30)

Above all human greatness is that which is greater still: men may differ, each from each, in wealth and rank, but death makes no distinction. Luxury is not Happiness, nor does sweet sleep forsake the cottage for the palace. I am quite contented with my happy Sabine farm.

Oni profanum vulgus, et arceo :
Favete linguis ; carmina non prius
Audita Musarum sacerdos
Virginibus puerisque canto.

Regum timendorum in proprios greges, 5
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.

(36)

Dry these tears, Asterie ; Gyges will come back with the first breath of Zephyr. Thou art not forgotten ; he lies awake at night and thinks of thee. No other love can tempt him. Art thou as constant as he ? Beware !

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
 Primo restituent vere Favonii,
 Thyna merce beatum,
 Constantis juvenem fide

5   Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
 Post insana Caprae sidera frigidas
 Noctes non sine multis
 Insomnis lacrimis agit.

10   Atqui sollicitae nuntius hospitae,
 Suspirare Chloen et miseram tuis
 Dicens ignibus uri,
 Tentat mille vafer modis :

15   Ut Proetum mulier perfida credulum
 Falsis impulerit criminibus nimis
 Casto Bellerophonti
 Maturare necem refert.

Narrat paene datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens;
Et peccare docentes
Fallax historias movet : 20

Frustra : nam, scopulis surdior Icari
Voces audit adhuc integer. At tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus justo placeat cave ;

Quamvis non alias flectere equum sciens 25
Aequa conspicitur gramine Martio,
Nec quisquam citus aequa
Tusco denatat alveo.

Prima nocte domum clade, neque in vias
Sub cantu querulae despice tibiae ; 30
Et te saepe vocanti
Duram difficilis mane.

HORACE, *Odes*, iii. 7.

(37)

This is the Matrons' holiday ; what shall an old bachelor do with himself ? Maecenas, let us spend the hours together : we will bring out the oldest, mellowest wine, and forget for a while the cares of state.

MARTIIS caelebs quid agam Calendis,
 Quid velint flores et acerra thuris
 Plena, miraris, positusque carbo in
 Cespite vivo,

5   Docte sermones utriusque linguae :
                   Voveram dulces epulas et album
                   Libero caprum, prope funeratus
                   Arboris ictu.

10   Hic dies, anno redeunte festus,
                   Corticem adstrictum pice dimovebit
                   Amphorae fumum bibere institutae
                   Consule Tullo.

15   Sume, Maecenas, cyathos amici
                   Sospitis centum, et vigiles lucernas
                   Perfer in lucem : procul omnis esto
                   Clamor et ira.

Mitte civiles super urbe curas :

Occidit Daci Cotisonis agmen :

Medus infestus sibi luctuosus

Dissidet armis :

20

Servit Hispanae vetus hostis orae

Cantaber, sera domitus catena :

Jam Scytha laxo meditantur arcu

Cedere campis.

Negligens, ne qua populus laboret,

25

Parce privatus nimium cavere ; et

Dona praesentis cape laetus horae, ac

Linque severa.

HORACE, *Odes*, iii. 8.

(38)

Amantium irae amoris integratio est.

HORATIUS

DONEC gratus eram tibi,

Nec quisquam potior brachia candidae

Cervici juvenis dabat ;

Persarum vigui rege beatior.

LYDIA

5   Donec non alia magis
       Arsisti neque erat Lydia post Chloën,
       Multi Lydia nominis
       Romana vigui clarior Ilia.

HORATIUS

10   Me nunc Thressa Chloë regit,
       Dulces docta modos, et citharae sciens;
       Pro qua non metuam mori,
       Si parcent animae fata superstitionis.

LYDIA

15   Me torret face mutua
       Thurini Calais filius Ornyti ;
       Pro quo bis patiar mori,
       Si parcent puero fata superstitionis.

HORATIUS

20   Quid, si prisca redit Venus,
       Diductosque jugo cogit aëneo ?
       Si flava excutitur Chloë
       Rejectaeque patet janua Lydiae ?

LYDIA

Quanquam sidere pulchrior
 Ille est, tu levior cortice, et improbo
 Iracundior Adria ;
 Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

HORACE, *Odes*, iii. 9.

(39)

Great is the power of gold ; old stories prove it. Care follows in the train of gold, care and avarice. But I am content with my little farm, and to 'drink the waters of my crystal spring ;' for

*'He that patiently want's burden bears,
 No burden bears, but is a King ! a King !'*

INCLUSAM Danaen turris aenëa,
 Robustaeque fores et vigilum canum
 Tristes excubiae, munierant satis
 Nocturnis ab adulteris,

Si non Acrisium, virginis abditae
 Custodem pavidum, Jupiter et Venus
 Risissent : fore enim tutum iter et patens
 Converso in pretium deo.

5

Insultet armentum, et catulos ferae
 Celent inultae, stet Capitolium
 Fulgens, triumphatisque possit
 Roma ferox dare jura Medis.

45 Horrenda late nomen in ultimas
 Extendat oras, qua medius liquor
 Secernit Europen ab Afro,
 Qua tumidus rigat arva Nilus,
 Aurum irrepertum, et sic melius situm,
 50 Cum terra celat, spernere fortior,
 Quam cogere humanos in usus
 Omne sacrum rapiente dextra.

Quicumque mundo terminus obstitit,
 Hunc tangat armis, visere gestiens
 55 Qua parte debacchentur ignes
 Qua nebulae pluviique rores.

Sed bellicosis fata Quiritibus
 Hac lege dico, ne, nimium pii
 Rebusque fidentes, avitae
 60 Tecta velint reparare Trojae.

Trojae renascens alite lugubri
 Fortuna tristi clade iterabitur,
 Ducente victrices catervas
 Conjugae me Jovis et sorore.

Quamquam nec Calabrae mella ferunt apes,
 Nec Laestrygonia Bacchus in amphora
     Languescit mihi, nec pinguia Gallicis   35
     Crescunt vellera pascuis,

 Importuna tamen pauperies abest,
 Nec, si plura velim, tu dare deneges.
     Contracto melius parva cupidine
     Vectigalia porrigam,   40

 Quam si Mygdoniis regnum Alyattei
 Campis continuem. Multa potentibus
 Desunt multa. Bene est, cui deus obtulit
 Parca quod satis est manu.

HORACE, *Odes*, iii. 16.

(40)

*Old cask of Massic, filled when I was born, thou shalt
 be broached this day, in honour of Corvinus. He
 is a philosopher, but what then? Old Cato loved
 a cup of wine. We will keep up the carouse till
 the stars pale before the morn.*

O NATA mecum consule Manlio,
 Seu tu querelas, sive geris jocos,
     Seu rixam et insanos amores,
     Seu facilem, pia testa, somnum ;

5   Quocumque lectum nomine Massicum
 Servas, moveri digna bono die,
 Descende, Corvino jubente
 Promere languidiora vina.

10   Non ille, quamquam Socratis madet
 Sermonibus, te negliget horridus :
 Narratur et prisci Catonis
 Saepe mero caluisse virtus.

15   Tu lene tormentum ingenio admoves
 Plerumque duro : tu sapientium
 Curas et arcanum jocoso
 Consilium retigis Lyaeo :

20   Tu spem reducis mentibus anxiis,
 Viresque ; et addis cornua pauperi,
 Post te neque iratos trementi
 Regum apices neque militum arma.

Te Liber, et, si laeta aderit, Venus,
 Segnesque nodum solvere Gratiae,
 Vivaequa producent lucernae,
 Dum rediens fugat astra Phoebus.

HORACE, *Odes*, iii. 21.

(41)

Simple Phidyle, the gods accept humble gifts from humble folk. Leave costly sacrifices to the rich and great. Crown thy little images with garlands of rosemary and myrtle: what need of more to win heaven's favour?

CAELO supinas si tuleris manus
 Nascente Luna, rustica Phidyle ;
 Si thure placaris et horna
 Fruge Lares, avidaque porca;

Nec pestilentem sentiet Africum
 Fecunda vitis, nec sterilem seges
 Robiginem, aut dulces alumni
 Pomifero grave tempus anno.

Nam quae nivali pascitur Algido
 Devota quercus inter et ilices
 Aut crescit Albanis in herbis
 Victima pontificum secures

Cervice tinget. Te nihil attinet
 Tentare multa caede bidentium
 Parvos coronantem marino
 Rore deos fragilique myrto.

5

10

15

Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia
Mollivit aversos Penates
Farre pio et saliente mica.

HORACE, *Odes*, iii. 23.

(42)

*The rich who live in palaces escape not care nor death
How much happier live the primitive folk of the
desert! no vice, nor tainted homes are there.
Statesman among Statesmen would he be—the true
father of his country—who could check the license
of our wicked times. Let us fling our gold and
jewels into the sea, and train our young Romans
in a sterner school.*

INTACTIS opulentior

Thesauris Arabum et divitis Indiae

Caementis licet occupies

Tyrrhenum omne tuis et mare Apulicum,

5 Si figit adamantinos

Summis verticibus dira Necessitas

Clavos, non animum metu,

Non mortis laqueis expedes caput.

Campestres melius Scythae,
 Quorum plausta vagas rite trahunt domos, 10
 Vivunt et rigidi Getae,
 Immetata quibus jugera liberas

Fruges et Cererem ferunt,
 Nec cultura placet longior annua,
 Defunctumque laboribus 15
 Aequali recreat sorte vicarius.

Illic matre parentibus
 Privignis mulier temperat innocens,
 Nec dotata regit virum
 Conjux nec nitido fudit adultero. 20

Dos est magna parentium
 Virtus et metuens alterius viri
 Certo foedere castitas,
 Et peccare nefas aut pretium est mori.

O quisquis volet impias 25
 Caedes et rabiem tollere civicam,
 Si quaeret PATER VRBIVM
 Subscribi statuis, indomitam audeat

Refrenare licentiam,
 Clarus postgenitis ; quatenus (heu nefas !) 30
 Virtutem incolumem odimus,
 Sublatam ex oculis quaerimus invidi.

Quid tristes querimoniae,
 Si non suppicio culpa reciditur ?

35 Quid leges sine moribus
 Vanae proficiunt, si neque fervidis
 Pars inclusa caloribus
 Mundi nec boreae finitimum latus,
 Durataeque solo nives
 40 Mercatorem abigunt, horrida callidi
 Vincunt aequora navitae,
 Magnum pauperies opprobrium jubet
 Quidvis et facere et pati,
 Virtutisque viam deserit arduae ?

45 Vel nos in Capitolium,
 Quo clamor vocat et turba faventium,
 Vel nos in mare proximum
 Gemmas et lapides, aurum et inutile,
 Summi materiem mali,
 50 Mittamus, scelerum si bene poenitet.
 Eradenda cupidinis
 Pravi sunt elementa, et tenerae nimis
 Mentes asperioribus
 Formandae studiis. Nescit equo rudis
 55 Haerere ingenuus puer
 Venarique timet, ludere doctior,

Seu Graeco jubeas trocho
 Seu malis vetita legibus alea,
 Cum perjura patris fides
 Consortem socium fallat et hospitem 60
 Indignoque pecuniam
 Heredi properet. Scilicet improbae
 Crescunt divitiae ; tamen
 Curtae nescio quid semper abest rei.

HORACE, *Odes*, iii. 24.

(43)

*Maecenas, why linger thus in the noisy streets of
 luxurious Rome ? Tibur is within sight of thy
 palace ; hither come and join me ; all is ready for
 thy welcome ; the wine and the roses await thy
 coming. Change is ever grateful, even a change
 to simple fare. The dog days are at hand, and
 yet thou art still intent on politics ! Hear my
 philosophy ! Live in the present ; the future is
 uncertain and unknown.*

TYRRHENIA regum progenies, tibi
 Non ante verso lene merum cado
 Cum flore, Maecenas, rosarum, et
 Pressa tuis balanus capillis

5   Jamdudum apud me est. Eripe te morae ;
 Ne semper udum Tibur et Aesulae
 Declive contempleris arvum et
 Telegoni juga parricidae.

10   Fastidiosam desere copiam et
 Molem propinquam nubibus arduis :
 Omitte mirari beatae
 Fumum et opes strepitumque Romae.

15   Plerumque gratae divitibus vices
 Mundaeque parvo sub lare pauperum
 Coenae sine aulaeis et ostro
 Sollicitam explicuere frontem.

20   Jam clarus occultum Andromedae pater
 Ostendit ignem, jam Procyon fuit
 Et stella vesani Leonis,
 Sole dies referente siccus :

25   Jam pastor umbras cum grege languido
 Rivumque fessus quaerit et horridi
 Dumeta Silvani ; caretque
 Ripa vagis tacitura ventis.

30   Tu, civitatem quis deceat status,
 Curas, et Urbi sollicitus times,
 Quid Seres et regnata Cyro
 Bactra parent Tanaisque discors.

Prudens futuri temporis exitum	
Caliginosa nocte premit Deus,	30
Ridetque, si mortalis ultra	
Fas trepidat. Quod adest memento	
Componere aequus : cetera fluminis	
Ritu feruntur, nunc medio alveo	
Cum pace delabentis Etruscum	35
In mare, nunc lapides adesos	
Stirpesque raptas et pecus et domos	
Volventis una, non sine montium	
Clamore vicinaeque silvae,	
Cum fera diluvies quietos	40
Irritat amnes. Ille potens sui	
Laetusque deget, cui licet in diem	
Dixisse, Vixi : cras vel atra	
Nube polum Pater occupato,	
Vel sole puro : non tamen irritum,	45
Quodcumque retro est, efficiet, neque	
Diffinget infectumque reddet,	
Quod fugiens semel hora vexit.	
Fortuna saevo laeta negotio et	
Ludum insolentem ludere pertinax	50
Transmutat incertos honores,	
Nunc mihi, nunc alii benigna.	

55   Laudo manentem : si celeres quatit
                   Pennas, resigno quae dedit et mea
                   Virtute me involvo probamque
                   Pauperiem sine dote quaero.

60   Non est meum, si mugiat Africis
                   Malus procellis, ad miseras preces
                   Decurrere, et votis pacisci,
                   Ne Cypriae Tyriaeque merces
                   Addant avaro divitias mari.
                   Tunc me biremis praesidio scaphae
                   Tutum per Aegaeos tumultus
                   Aura feret geminusque Pollux.

HORACE, *Odes*, iii. 29.

(44)

*My work is done ; my fame is won ; while Rome
                   abides, my name will live as her lyric poet. Muse,
                   bind on my brows the crown.*

5   EXEGI monumentum aere perennius
                   Regalique situ pyramidum altius ;
                   Quod non imber edax, non Aquilo impotens
                   Possit diruere, aut innumerabilis
                   Annorum series, et fuga temporum.
                   Non omnis moriar ; multaque pars mei

Vitabit Libitinam : usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita Virgine pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus   10
Et qua pauper aquae Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens
Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
Quaesitam meritis, et mihi Delphica   15
Laura cinge volens, Melpomene, comam.

HORACE, *Odes*, iii. 30.

(45)

The poet lives a life apart. Not for him are the soldier's triumph and the Isthmian garland, but the falls of Anio and the leafy woods and the glory of song. Rome is mistress of the world, and I am her poet. All thanks to Melpomene, to whom I owe my inspiration and my fame.

QUEM tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem, non equus impiger

5   Curru ducet Achaico
       Victorem, neque res bellica Deliis
       Ornatum foliis ducem,
       Quod regum tumidas contuderit minas,

10   Ostendet Capitolio :
       Sed quae Tibur aquae fertile praefluunt
       Et spissae memorum comae
       Fingent Aeolio carmine nobilem.

15   Romae principis urbium
       Dignatur suboles inter amabiles
       Vatum ponere me choros,
       Et jam dente minus mordeor invido.

20   O testudinis aureae
       Dulcem quae strepitum, Pieri, temperas,
       O mutis quoque piscibus
       Donatura cycni, si libeat, sonum,

25   Totum muneris hoc tui est,
       Quod monstror digito praetereuntium
       Romanae fidicen lyrae :
       Quod spiro et placeo, si placeo, tuum est.

HORACE, *Odes*, iv. 3.

(46)

Noble both by inheritance and training is Drusus, our young general, victorious in the wars. Rome's debt to the Neros was witnessed by the great day of battle on the banks of Metaurus. Then Hannibal himself confessed that Rome was invincible. Her very trials gave her fresh heart and vigour. Strength and wisdom ruled her fortunes, then as now.

QUALEM ministrum fulminis alitem,
 Cui rex Deorum regnum in aves vagas
 Permisit expertus fidelem
 Jupiter in Ganymede flavo,
 Olim juventas et patrius vigor 5
 Nido laborum propulit inscium,
 Vernique jam nimbis remotis
 Insolitos docuere nisus
 Venti paventem, mox in ovilia
 Demisit hostem vividus impetus, 10
 Nunc in reluctantes dracones
 Egit amor dapis atque pugnae
 Qualemve laetis caprea pascuis
 Intenta fulvae matris ab ubere
 Jam lacte depulsum leonem 15
 Dente novo peritura vidit :

Videre Rhaetis bella sub Alpibus
 Drusum gerentem Vindelici ; quibus
 Mos unde deductus per omne
 Tempus Amazonia securi
 20
 Dextras obarmet, quaerere distuli ;
 Nec scire fas est omnia : sed diu
 Lateque victrices catervae
 Consiliis juvenis revictae
 25
 Sensere, quid mens rite, quid indoles
 Nutrita faustis sub penetralibus
 Posset, quid Augusti paternus
 In pueros animus Nerones.
 Fortes creantur fortibus et bonis :
 30
 Est in juvencis, est in equis patrum
 Virtus, nec imbellem feroce
 Progenerant aquilae columbam :
 Doctrina sed vim promovet insitam
 Rectique cultus pectora roborant :
 35
 Ut cunque defecere mores,
 Indecorant bene nata culpae.
 Quid debeas, o Roma, Neronibus,
 Testis Metaurum flumen et Asdrubal
 Devictus, et pulcher fugatis
 40
 Ille dies Latio tenebris,

Qui primus alma risit adorea,
 Dirus per urbes Afer ut Italas
 Ceu flamma per taedas vel Eurus
 Per Siculas equitavit undas.

Post hoc secundis usque laboribus
 Romana pubes crevit et impio
 Vastata Poenorum tumultu
 Fana Deos habuere rectos,

Dixitque tandem perfidus Hannibal :
 Cervi, luporum praeda rapacium,
 Sectamur ultro, quos opimus
 Fallere et effugere est triumphus.

Gens, quae cremato fortis ab Ilio
 Jactata Tuscis aequoribus, sacra,
 Natosque maturosque patres
 Pertulit Ausonias ad urbes,

Duris ut ilex tonsa bipennibus
 Nigrae feraci frondis in Algido,
 Per damna, per caedes ab ipso
 Dicit opes animumque ferro.

Non Hydra secto corpore firmior
 Vinci dolentem crevit in Herculem,
 Monstrumve submisere Colchi
 Majus Echioniaeve Thebae.

45

50

55

60

65   Meresa profundo, pulchrior exiet :
           Luctere, multa proruit integrum
           Cum laude victorem geretque
           Proelia conjugibus loquenda.

70   Carthagini jam non ego nuntios
           Mittam superbos. Occidit, occidit
           Spes omnis, et fortuna nostri
           Nominis, Asdrubale interempto.

75   Nil Claudioe non perficient manus,
           Quas et benigno numine Jupiter
           Defendit et curae sagaces
           Expediunt per acuta belli.

HORACE, *Odes*, iv. 4.

(47)

Return, Augustus; Senate and People claim thy promise. The day is dark, when thou art absent, and spring itself has no charm. What owe we not to thee, O Caesar? Peace and plenty, purity of life and manners, are all thy gift. Long life to Caesar!

DIVIS orte bonis, optime Romulae
 Custos gentis, abes jam nimium diu :
 Maturum redditum pollicitus patrum
 Sancto concilio redi.

Lucem redde tuae, dux bone, patriae ; 5
Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies
Et soles melius nitent.

Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu, Carpathii trans maris aequora 10
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet a domo,

Votis ominibusque et precibus vocat,
Curvo nec faciem litore dimovet ;
Sic desideriisicta fidelibus 15
Quaerit patria Caesarem.

Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres almaque Faustitas,
Pacatum volitant per mare navitae,
Culpari metuit Fides ; 20

Nullis polluitur casta domus stupris,
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae,
Culpam poena premit comes.

Quis Parthum paveat, quis gelidum Scythen, 25
Quis Germania quos horrida parturit
Fetus incolumi Caesare ? quis ferae
Bellum curet Iberiae ?

30   Condit quisque diem collibus in suis,
       Et vitem viduas dicit ad arbores ;
       Hinc ad vina redit laetus et alteris
       Te mensis adhibet Deum :

35   Te multa prece, te prosequitur mero
       Defuso pateris, et Laribus tuum
       Miscet numen, uti Graecia Castoris
       Et magni memor Herculis.

40   Longas o utinam, dux bone, ferias
       Praestes Hesperiae ! dicimus integro
       Sicci mane die, dicimus uidi,
       Cum Sol Oceano subest.

HORACE, *Odes*, iv. 5.

(48)

*Spring once more ; the trees are green, the fields with
 verdure clad. Seasons return, and this is the
 lesson which they teach :*

*'Suns that set and moons that wane,
 Rise and are restored again ;
 Herbs and flowers, the beauteous birth
 Of the genial womb of earth,*

*Suffer but a transient death
 From the winter's cruel breath :
 We, alas, earth's haughty kings,
 We that promise mighty things
 Losing soon life's happy prime
 Droop and fade in little time :
 Spring returns, but not our bloom ;
 Still 'tis winter in the tomb.'*

DIFFUGERE nives, redeunt jam gramina campis,
 Arboribusque comae :
 Mutat terra vices et decrescentia ripas
 Flumina praetereunt :

Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet   5
 Ducere nuda choros.

Inmortalia ne speres, monet annus et alnum
 Quae rapit hora diem.

Frigora mitescunt Zephyris : ver proterit aestas
 Interitura, simul   10

Pomifer autumnus fruges effuderit, et mox
 Bruma recurrit iners.

Damna tamen celeres reparant caelestia lunae :
 Nos, ubi decidimus,
 Quo pater Aeneas, quo dives Tullus et Ancus,   15
 Pulvis et umbra sumus.

Quis scit an adjiciant hodiernae crastina summae
Tempora Di superi?
Cuncta manus avidas fugient heredis, amico
20 Quae dederis animo.

Cum semel occideris et de te splendida Minos
Fecerit arbitria,
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas:

25 Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum,
Nec Lethaea valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

HORACE, *Odes*, iv. 7.

P A R T F I F T H

(49)

Death is not an evil to good men. The wicked, when they die, wander in a ghostly wilderness, far from heaven and the happy regions of the blest, but the good are reunited to the Gods, whom they have striven to imitate in their lives. So, at least, said Socrates, and so thought our own Cato.

His et talibus rationibus adductus, Socrates nec patronum quaesivit ad judicium capitis, nec judicibus supplex fuit: adhibuitque liberam contumaciam, a magnitudine animi ductam, non a superbia: et supremo vitae die de hoc ipso multa disseruit, et 5 paucis ante diebus, cum facile posset educi e custodia, noluit; et quum paene in manu jam mortiferum illud teneret poculum, locutus ita est, ut non ad mortem trudi, verum in caelum videretur

H

10 descendere. Ita enim censebat, itaque disseruit : duas esse vias duplicitaque cursus animorum e corpore excedentium. Nam qui se humanis vitiis contaminavissent, et se totos libidinibus dedissent, quibus caecati vel domesticis vitiis atque flagitiis se 15 inquinavissent, vel re publica violanda fraudes inexpiabiles concepissent, iis devium quoddam iter esse, seclusum a concilio deorum ; qui autem se integros castosque servavissent, quibusque fuisse minima cum corporibus contagio, seseque ab his semper se 20 vocavissent, essentque in corporibus humanis vitam imitati deorum ; his ad illos, a quibus essent profecti, redditum facilem patere. Itaque commemorat, ut cygni, qui non sine causa Apollini dicati sint, sed quod ab eo divinationem habere videantur, qua pro 25 videntes, quid in morte boni sit, cum cantu et voluptate moriantur, sic omnibus bonis et doctis esse faciendum. Nec vero de hoc quisquam dubitare posset, nisi idem nobis accideret, diligenter de animo cogitantibus, quod iis saepe usu venit, 30 qui [cum] acriter oculis deficientem solem intuerentur, ut aspectum omnino amitterent : sic mentis acies se ipsa intuens non numquam hebescit ; ob eamque causam contemplandi diligentiam amittimus. Itaque dubitans, circumspectans, haesitans, multa 35 adversa reverens, tamquam in rate, in mari inmenso

nostra vehitur oratio. Sed haec et vetera et a Graecis. Cato autem sic abiit e vita, ut causam moriendi nactum se esse gauderet. Vetat enim dominans ille in nobis deus injussu hinc nos suo demigrare; cum vero causam justam deus ipse ⁴⁰ dederit, ut tunc Socrati, nunc Catoni, saepe multis; ne ille, medius fidius, vir sapiens laetus ex his tenebris in lucem illam excesserit. Nec tamen illa vincla carceris ruperit—leges enim vetant—, sed tamquam a magistratu aut ab aliqua potestate legitima, sic a ⁴⁵ deo evocatus atque emissus exierit. Tota enim philosophorum vita, ut ait idem, *commentatio mortis* est. Nam quid aliud agimus, cum a voluptate, id est, a corpore, cum a re familiari, quae est ministra et famula corporis, cum a re publica, cum a negotio ⁵⁰ omni sevocamus animum? Quid, inquam, tum agimus, nisi animum ad se ipsum advocamus, secum esse cogimus maximeque a corpore abducimus? Secernere autem a corpore animum ecquid aliud est quam mori discere? Qua re hoc commentemur, mihi ⁵⁵ crede; disjungamusque nos a corporibus, id est, consuescamus mori.

CICERO, *Tusculans*, i. 29-31.

(50)

If philosophers are right, and the blessed dead still live in another world, may the spirit of Agricola rest there in peace. He has left to us and to all those who love him the consolation of his memory, and the eternal monument of his fame.

Si quis piorum Manibus locus, si, ut sapientibus placet, non cum corpore extinguntur magnae animae, placide quiescas, nosque, domum tuam, ab infirmo desiderio et muliebribus lamentis, ad contemplationem virtutum tuarum voces, quas neque lugeri neque plangi fas est. Admiratione te potius quam immortalibus laudibus, et, si natura suppeditet, similitudine decoremus. Is verus honos, ea conjunctissimi cujusque pietas. Id filiae quoque uxorique 10 praeceperim, sic patris, sic mariti memoriam venerari, ut omnia facta dictaque ejus secum revolvant, formamque ac figuram animi magis quam corporis complectantur; non quia intercedendum putem imaginibus quae marmore aut aere finguntur, sed ut vultus 15 hominum, ita simulacra vultus inbecilla ac mortalia sunt, forma mentis aeterna, quam tenere et exprimere non per alienam materiam et artem, sed tuis

ipse moribus possis. Quidquid ex Agricola amavimus, quidquid mirati sumus, manet mansurumque est in animis hominum, in aeternitate temporum, ²⁰ fama rerum. Nam multos veterum, velut inglorios et ignobiles, oblivio obruet: Agricola, posteritati narratus et traditus, superstes erit.

TACITUS, *Agricola*, 46.

(51)

Great is the debt which busy lawyers owe to literature.

*Wearied with the thousand cares and distractions
of public life, they fly from the noisy court to the
quiet study for consolation and refreshment.
From books they draw ensamples of lofty aims and
noble lives.*

QUAERES a nobis, Grati, cur tanto opere hoc homine delectemur. Quia suppeditat nobis, ubi et animus ex hoc forensi strepitu reficiatur et aures convitio defessae conquiescant. An tu existimas, aut suppetere nobis posse, quod cotidie dicamus, in tanta varietate rerum, nisi animos nostros doctrina excolamus, aut ferre animos tantam posse contentionem, nisi eos doctrina eadem relaxemus? Ego vero fateor, me his

studiis esse deditum : ceteros pudeat, si qui se ita
10 litteris abdiderunt, ut nihil possint ex his neque ad
communem adferre fructum, neque in aspectum lucem-
que proferre. Me autem quid pudeat, qui tot annos
ita vivo, judices, ut a nullius umquam me tempore
aut commodo aut otium meum astraxerit aut volup-
15 tas avocarit aut denique somnus retardarit? Qua re
quis tandem me reprehendat aut quis mihi jure
succenseat, si, quantum ceteris ad suas res obeundas,
quantum ad festos dies ludorum celebrandos, quan-
tum ad alias voluptates, et ad ipsam requiem animi
20 et corporis conceditur temporum quantum alii tribu-
unt tempestivis conviviis, quantum denique aleae,
quantum pilae, tantum mihi egomet ad haec studia
recolenda sumpsero? Atque hoc adeo mihi conce-
dendum est magis, quod ex his studiis haec quoque
25 crescit oratio et facultas ; quae quantacumque in me
est, numquam amicorum periculis defuit. Quae si
cui levior videtur : illa quidem certe, quae summa
sunt, ex quo fonte hauriam, sentio. Nam nisi multo-
rum praeceptis multisque litteris mihi ab adolescentia
30 suasissem, nihil esse in vita magno opere expetendum,
nisi laudem atque honestatem ; in ea autem perse-
quenda omnes cruciatus corporis, omnia pericula
mortis atque exsili parvi esse ducenda : numquam
me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes

atque in hos profligatorum hominum cotidianos 35
impetus objecisset. Sed pleni sunt omnes libri,
plena sapientium voces, plena exemplorum vetustas :
quae jacerent in tenebris omnia, nisi litterarum lumen
accederet. Quam multas nobis imagines non solum
ad intuendum, verum etiam ad imitandum, fortis- 40
simorum virorum expressas, scriptores et Graeci
et Latini reliquerunt ! Quas ego mihi semper in
administranda re publica proponens, animum et
mentem meam ipsa cogitatione hominum excellen-
tium conformabam. 45

CICERO, *Pro Archid*, §§ 12-14.

(52)

The Self Tormentor.

CH. Quamquam haec inter nos nupera notitia admo-
dumst,

(Inde adeo quom agrum in proxumo hic mer-
catus es)

Nec rei fere sane amplius quicquam fuit :
Tamen uel uirtus tua me, uel uicinitas,
Quod ego in propinqua parte amicitiae puto, 5
Facit ut te audacter moneam et familiariter,
Quod mihi uidere praeter aetatem tuam
Facere, et praeter quam res te adhortatur tua.

Nam pro Deum atque hominum fidem, quid uis
tibi?

10 Quid quaeris? annos sexaginta natus es,
Aut plus eo ut conjicio; agrum in his regionibus
Meliorem, neque preti majoris, nemo habet;
Seruos complures: proinde quasi nemo siet,
Ita tute attente illorum officia fungere.

15 Nunquam tam mane egredior, neque tam uesperi
Domum reuortor, quin te in fundo conspicer
Fodere aut arare aut aliquid ferre. Denique
Nullum remittis tempus, neque te respicis.
Haec non uoluptati tibi esse satis certo scio.

20 'At enim' dices 'quantum hic operis fiat,
paenitet.'
Quod in opere faciendo operaee consumis tuae,
Si sumas in illis exercendis, plus agas.

ME. Chreme, tantumne est ab re tua oti tibi,
Aliena ut cures eaque quae nihil ad te attinent?
25 CH. Homo sum: humani nil a me alienum puto.
Vel me monere hoc, uel percontari puta:
Rectumst? ego ut faciam; non est? te ut deter-
ream.

ME. Mihi sic est usus: tibi ut opus factost, face.
CH. An quoiquamst usus homini se ut cruciet?
30 ME. Mihi.

TERENCE, *Heaut.*, Act i. Scene i.

(53)

Hannibal decides to cross the Alps.

DUM elephanti trajiciuntur, interim Hannibal Numidas equites quingentos ad castra Romana miserat speculatum, ubi et quantae copiae essent et quid pararent. Huic alae equitum missi, ut ante dictum est, ab ostio Rhodani trecenti Romanorum 5 equites occurrunt: proelium atrocius quam pro numero pugnantium editur: nam praeter multa vulnera caedes etiam prope par utrumque fuit, fugaque et pavor Numidarum Romanis jam admodum fessis victoriam dedit. Victores ad centum sexaginta nec 10 omnes Romani sed pars Gallorum, victi amplius ducenti ceciderunt. Hoc principium simul omenque belli ut summae rerum prosperum eventum, ita haud sane incruentam ancipitisque certaminis victoriam Romanis portendit. 15

Ut re ita gesta ad utrumque ducem sui redierunt, nec Scipioni stare sententia poterat, nisi ut ex consiliis coeptisque hostis et ipse conatus caperet; et Hannibalem incertum, utrum coeptum in Italianam intenderet iter an cum eo, qui primus se obtulisset 20 Romanus exercitus, manus consereret, avertit a prae-

senti certamine Boiorum legatorum regulique Magali adventus, qui se duces itinerum socios periculi fore affirmantes integro bello nusquam ante libatis viribus
25 Italiam aggrediendam censem. Multitudo timebat quidem hostem nondum obliterata memoria superioris belli, sed magis iter immensum Alpesque, rem fama utique inexpertis horrendam, metuebat. Itaque Hannibal, postquam ipsi sententia stetit pergere ire
30 atque Italiam petere, advocata concione varie militum versat animos castigando adhortandoque : mirari se, quinam pectora semper impavida repens terror invaserit : per tot annos vincentes eos stipendia facere neque ante Hispania excessisse quam omnes gen-
35 tesque et terrae eae, quas duo diversa maria amplectantur, Carthaginiensium essent : indignatos deinde quod quicunque Saguntum obsedissent, velut obnoxiam sibi dedi postularet populus Romanus, Iberum trajecisse ad delendum nomen Romanorum liberan-
40 dumque orbem terrarum. Tum nemini visum id longum, cum ab occasu solis ad exortus intenderent iter : nunc, postquam multo majorem partem itineris emensam cernant, Pyrenaeum saltum inter ferocissimas gentes superatum, Rhodanum tantum amnem
45 tot millibus Gallorum prohibentibus, domita etiam ipsius fluminis vi trajectum, in conspectu Alpes habeant, quarum alterum latus Italiae sit, in ipsis

portis hostium fatigatos subsistere, quid Alpes aliud esse credentes quam montium altitudines? Fingerent altiores Pyrenaei jugis: nullas profecto terras caelum 50 contingere nec inexsuperabiles humano generi esse. Alpes quidem habitari, coli, gignere atque alere animantes: pervias paucis esse, exercitibus invias? Eos ipsos, quos cernant, legatos non pennis sublime elatos Alpes transgressos: ne majores quidem eorum 55 indigenas, sed advenas Italiae cultores has ipsas Alpes ingentibus saepe agminibus cum liberis ac conjugibus migrantium modo tuto transmisisse. Militi quidem armato nihil secum praeter instrumenta belli portanti quid invium aut inexsuperabile esse? 60 Saguntum ut caperetur, quid per octo menses periculi, quid laboris exhaustum esse? Romam, caput orbis terrarum, potentibus quicquam adeo asperum atque arduum videri, quod incepturn moretur? Cepisse quondam Gallos ea quae adiri posse Poenus 65 desperet. Proinde aut cederent animo atque virtute genti per eos dies toties ab se victae, aut itineris finem sperent campum interjacentem Tiberi ac moenibus Romanis.

LIVY, xxi. 29-30.

(54)

Iphigenia prays for life.

εὶ μὲν τὸν Ὀρφέως εἰχον, ὡς πάτερ, λόγον,
 πείθειν ἐπάδουσ', ὡσθ' ὁμαρτεῖν μοι πέτρας,
 κηλεῖν τε τοῖς λόγοισιν οὓς ἐβουλόμην,
 ἐνταῦθ' ἀν ἥλθον. νῦν δὲ τάπ' ἐμοῦ σοφὰ,
 5 δάκρυα παρέξω· ταῦτα γὰρ δυναίμεθ' ἄν.
 ἵκετηρίαν δὲ γόνασιν ἔξαπτω σέθεν
 τὸ σῶμα τούμδον, ὅπερ ἔτικτεν ἥδε σοι,
 μή μ' ἀπολέσῃς ἄωρον· ἥδυν γὰρ τὸ φῶς
 βλέπειν· τὰ δ' ὑπὸ γῆν μή μ' ἰδεῖν ἀναγκάσῃς.
 10 πρώτη σ' ἐκάλεσα πατέρα, καὶ σὺ παῖδ' ἐμέ·
 πρώτη δὲ γόνασι σοῖσι σῶμα δοῦσ' ἐμὸν
 φίλας χάριτας ἔδωκα καντεδεξάμην.
 λόγος δ' ὁ μὲν σὸς ἦν ὅδ' „ἄρα σ', ὡς τέκνου,
 15 εὐδαίμον' ἀνδρὸς ἐν δόμοισιν δψιμαι,
 ζῶσάν τε καὶ θάλλουσταν ἀξίως ἐμοῦ;”
 οὐμὸς δ' ὅδ' ἦν αὖ, περὶ σὸν ἔξαρτωμένης
 γένειον, οὐ νῦν ἀντιλάξυμαι χερί·
 „τί δ' ἄρ' ἐγὼ σὲ, πρέσβυν ἄρ' ἐσδέξομαι
 20 ἐμῶν φίλαισιν ὑποδοχαῖς δόμων, πάτερ,
 πόνων τιθηνοὺς ἀποδιδοῦσά σοι τροφάς;”

τούτων ἐγὼ μὲν τῶν λόγων μνήμην ἔχω,
σὺ δέ ἐπιλέλησαι, καί μ' ἀποκτεῖναι θέλεις.
μὴ πρός σε Πέλοπος καὶ πρὸς Ἀτρέως πατρὸς
καὶ τῆσδε μητρὸς, ἢ πρὶν ὡδίνουσ' ἐμὲ
νῦν δευτέραν ὡδίνα τήνδε λαμβάνει. 25
τί μοι μέτεστι τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων
Ἐλένης τε, πόθεν ἥλθ' ἐπ' ὄλέθρῳ τῷ μῷ, πάτερ;
βλέψον πρὸς ἡμᾶς, δύμα δὸς φίλημά τε,
ἴν' ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦσ' ἔχω σέθεν
μνημεῖον, εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πείθει λόγοις. 30
ἀδελφὴ, μικρὸς μὲν σύ γ' ἐπίκουρος φίλοις,
δύμως δὲ συνδάκρυσον, ἵκέτευσον πατρὸς
τὴν σὴν ἀδελφὴν μὴ θαυμέν· αἰσθημά τι
κάν νηπίοις γε τῶν κακῶν ἐγγίγνεται.
ἴδον, σιωπῶν λίσσεται σ' ὅδ', ὡ πάτερ. 35
ἀλλ' αἰδεσαι με καὶ κατοίκτειρον βίον.

EURIP. *Iph. Aulid.*, 1211-1246.

(55)

Freedom.

οὐδὲν τυράννου δυσμενέστερον πόλει,
ὅπου τὸ μὲν πρώτιστον οὐκ εἰσὶν νόμοι
κοινοὶ, κρατεῖ δέ εἰς τὸν νόμον κεκτημένος
αὐτὸς παρ' αὐτῷ, καὶ τόδ' οὐκέτ' ἔστ' ἵσον.

5 γεγραμμένων δὲ τῶν νόμων δ' τ' ἀσθενής
 ὁ πλούσιός τε τὴν δίκην ἵσην ἔχει,
 νικᾷ δ' ὁ μείων τὸν μέγαν δίκαι' ἔχων.
 τούλεύθερον δ' ἐκεῖνο· τίς θέλει πόλει
 χρηστόν τι βούλευμ' ἐσ μέσον φέρειν ἔχων ;

10 καὶ ταῦθ' ὁ χρήζων λαμπρός ἐσθ', ὁ μὴ θέλων
 συγῆ. τί τούτων ἔστ' ἵσαιτερον πόλει ;
 καὶ μὴν ὅπου γε δῆμος εὐθυντὴς χθονός,
 ὑπούσιν ἀστοῖς ἥδεται νεανίαις·
 ἀνὴρ δὲ βασιλεὺς ἔχθρὸν ἥγεῖται τόδε,
 καὶ τοὺς ἀρίστους, οὓς ἀν ἤγγιται φρονεῖν,
 κτείνει, δεδοικώς τῆς τυραννίδος πέρι.
 πῶς οὖν ἔτ' ἀν γένοιτ' ἀν ἵσχυρὰ πόλις,
 ὅταν τις ώς λειμῶνος ἥρινον στάχυν
 τόλμας ἀφαιρῆ κάπολωτίζῃ νέους ;

15 κτᾶσθαι δὲ πλοῦτον καὶ βίον τί δεῖ τέκνοις,
 ώς τῷ τυράννῳ πλείον' ἐκμοχθῆ βίον ;

20 EURIP. *Suppliæ.*, 429-449.

(56)

Medea plans her revenge.

κακῶς πέπρακται πανταχῆ· τίς ἀντερεῖ ;
 ἀλλ' οὕτι ταύτη ταῦτα, αὐτὸς δοκεῖτέ πω.

ἔτ' εἴσ' ἀγῶνες τοῖς νεωστὶ νυμφίοις,
 καὶ τοῖσι κηδεύσασιν οὐ σμικροὶ πόνοι.
 δοκεῖς γὰρ ἂν με τόνδε θωπεῦσαί ποτε, 5
 εἰ μή τι κερδαίνουσαν ἢ τεχνωμένην ;
 οὐδ' ἂν προσεῖπον οὐδ' ἂν ἡγάμην χεροῖν.
 ὁ δ' ἐς τοσοῦτον μωρίας ἀφίκετο
 ὥστ', ἔξὸν αὐτῷ τὰμ' ἐλεῖν βουλεύματα
 γῆς ἐκβαλόντι, τήνδ' ἀφῆκεν ἡμέραν 10
 μεῖναί μ', ἐν τοῖς τῶν ἐμῶν ἐχθρῶν νεκροὺς
 θήσω, πατέρα τε καὶ κόρην πόσιν τ' ἐμόν.
 πολλὰς δ' ἔχουσα θανασίμους αὐτοῖς ὁδοὺς
 οὐκ οἰδ' ὅποια πρῶτον ἐγχειρῶ, φίλαι,
 πότερον ὑφάψω δῶμα νυμφικὸν πυρὶ, 15
 ή θηκτὸν ὕστερον φάσγανον δι' ἥπατος,
 σιγῇ δόμους ἐσβᾶσ' ἵν' ἔστρωται λέχος.
 ἀλλ' ἔν τι μοι πρόσαντες· εἰ ληφθήσομαι
 δόμους ὑπερβαίνουσα καὶ τεχνωμένη,
 θανοῦσα θήσω τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς γέλων. 20
 κράτιστα τὴν εὐθεῖαν, ἢ πεφύκαμεν
 σοφαὶ μάλιστα, φαρμάκοις αὐτοὺς ἐλεῖν.
 εἰεν·
 καὶ δὴ τεθνᾶσι· τίς με δέξεται πόλις ;
 τίς γῆν ἀσυλον καὶ δόμους ἐχεγγύους 25
 ξένος παρασχὼν ρύσεται τούμὸν δέιας :

οὐκ ἔστι. μείνασ' οὖν ἔτι σμικρὸν χρόνον,
 ἦν μέν τις ἡμῖν πύργος ἀσφαλῆς φανῆ,
 δόλῳ μέτειμι τόνδε καὶ συγῆ φόνον,
 30 ἦν δ' ἔξελαύνη ἔνυμφορά μ' ἀμῆχανος,
 αὐτὴν ἔιφος λαβοῦσα, κεὶ μέλλω θανεῖν,
 κτενῶ σφε, τόλμης δ' εἰμι πρὸς τὸ καρτερόν.
 οὐ γὰρ μὰ τὴν δέσποιναν, ἦν ἐγὼ σέβω
 μάλιστα πάντων καὶ ἔνυεργὸν εἰλόμην,
 35 Ἐκάτην, μυχοῖς ναίουσαν ἔστιας ἐμῆς,
 χαίρων τις αὐτῶν τούμὸν ἀλγυνεῖ κέαρ.
 πικροὺς δ' ἐγώ σφιν καὶ λυγροὺς θήσω γάμους,
 πικρὸν δὲ κῆδος καὶ φυγὰς ἐμὰς χθονός.
 ἀλλ' εἰα· φείδου μηδὲν ὅν ἐπίστασαι,
 40 Μῆδεια, βουλεύουσα καὶ τεχνωμένη·
 ἔρπ' ἐς τὸ δεινόν· νῦν ἀγῶν εὐνψυχίας.
 ὁρᾶς ἂν πάσχεις; οὐ γέλωτα δεῖ σ' ὄφλεων
 τοῖς Σισυφείοις τοῖς τ' Ἰάσονος γάμοις,
 γεγώσαν ἐσθλοῦ πατρὸς Ἡλίου τ' ἄπο.
 45 ἐπίστασαι δέ· πρὸς δὲ καὶ πεφύκαμεν
 γυναικες, ἐς μὲν ἐσθλ' ἀμηχανώταται,
 κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται.

EURIP. *Medea*, 364-408.

(57)

Love and Vengeance struggle for the mastery.

δράσω τάδ'. ἀλλὰ βαῖνε δωμάτων ἔσω,
καὶ παισὶ πόρσυν' οἰλα χρὴ καθ' ἡμέραν.
ὦ τέκνα τέκνα, σφῶν μὲν ἔστι δὴ πόλις
καὶ δῶμ', ἐν φέλιπόντες ἀθλίαν ἐμὲ
οἰκήσετ' ἀεὶ μητρὸς ἐστερημένοι: 5
ἐγὼ δ' ἐς ἄλλην γαῖαν εἰμι δὴ φυγὰς,
πρὶν σφῶν δυνασθαι κάπιδεν εὐδαίμονας,
πρὶν λέκτρα καὶ γυναῖκα καὶ γαμηλίους
εὐνὰς ἀγῆλαι λαμπάδας τ' ἀνασχεθεῖν.
ὦ δυστάλαινα τῆς ἐμῆς αὐθαδίας. 10
ἄλλως ἄρ' ὑμᾶς, ὦ τέκν', ἐξεθρεψάμην,
ἄλλως δ' ἐμόχθουν καὶ κατεξάνθην πόνοις,
στερρὰς ἐνεγκοῦσ' ἐν τόκοις ἀλγηδόνας.
ἡ μήν ποθ' ἡ δύστηνος εἰχον ἐλπίδας
πολλὰς ἐν ὑμῖν γηροβοσκήσειν τ' ἐμὲ 15
καὶ κατθανοῦσαν χερσὶν εὐ περιστελεῖν,
ζηλωτὸν ἀνθρώποισιν νῦν δ' δλωλε δὴ
γλυκεῖα φροντίς. σφῶν γὰρ ἐστερημένη
λυπρὸν διάξω βίοτον ἀλγεινόν τ' ἐμοί.
ὑμεῖς δὲ μητέρ' οὐκέτ' ὅμμασιν φίλοις 20
δψεσθ', ἐς ἄλλο σχῆμ' ἀποστάντες βίου.

φεῦ φεῦ· τί προσδέρκεσθέ μ' ὅμμασιν, τέκνα;
 τί προσγελάτε τὸν πανύστατον γέλων;
 αἰαῖ· τί δράσω; καρδία γὰρ οἴχεται,
 25 γυναικες, ὅμμα φαιδρὸν ὡς εἰδον τέκνων.
 οὐκ ἀν δυναίμην· χαιρέτω βουλεύματα
 τὰ πρόσθεν· ἄξω παιᾶς ἐκ γαίας ἐμούς.
 τί δεῖ με πατέρα τῶνδε τοῖς τούτων κακοῖς
 λυποῦσαν αὐτὴν δὶς τόσα κτᾶσθαι κακά;
 30 οὐ δῆτ' ἔγωγε. χαιρέτω βουλεύματα.
 καίτοι τί πάσχω; βούλομαι γέλωτ' ὄφλεῖν
 ἔχθροὺς μεθεῖσα τοὺς ἐμοὺς ἀξημίους;
 τολμητέον τάδ'. ἀλλὰ τῆς ἐμῆς κάκης;
 τὸ καὶ προέσθαι μαλθακοὺς λόγους φρενί.
 35 χωρεῖτε, παιᾶς, ἐς δόμους· δτῷ δὲ μὴ
 θέμις παρεῖναι τοῖς ἐμοῖσι θύμασιν,
 αὐτῷ μελήσει χεῖρα δ' οὐ διαφθερῶ.
 ἀ ἀ.
 μὴ δῆτα, θυμὲ, μὴ σύ γ' ἐργάσῃ τάδε·
 40 ἔασον αὐτοὺς, ὡ τάλαν, φεῦσαι τέκνων·
 ἐκεῖ μεθ' ἡμῶν ζῶντες εὐφρανοῦσί σε.
 μὰ τοὺς παρ' "Αιδη νερτέρους ἀλάστορας,
 οὗτοι ποτ' ἔσται τοῦθ' ὅπως ἔχθροῖς ἐγὼ
 παιᾶς παρήσω τοὺς ἐμοὺς καθυβρίσαι.
 45 πάντως πέπρωται ταῦτα κούκ ἐκφεύξεται

καὶ δὴ 'πὶ κρατὶ στέφανος, ἐν πέπλοισί τε
νύμφῃ τύραννος ὅλλυται, σάφ' οἰδ' ἐγώ.
ἀλλ' εἴμι γὰρ δὴ τλημονεστάτην ὁδὸν,
καὶ τούσδε πέμψω τλημονεστέραν ἔτι,
παῖδας προσειπεῖν βούλομαι. δότ', ὡ τέκνα, 50
δότ' ἀσπάσασθαι μητρὶ δεξιὰν χέρα.
ὡ φιλτάτη χεὶρ, φίλτατον δέ μοι στόμα,
καὶ σχῆμα καὶ πρόσωπον εὐγενὲς τέκνων,
εὐδαιμονοῦτον, ἀλλ' ἐκεῖ· τὰ δὲ ἐνθάδε
πατὴρ ἀφείλετ· ὡ γλυκεῖα προσβολὴ, 55
ὡ μαλθακὸς χρὼς πνεῦμά θ' ἥδιστον τέκνων.
χωρεῖτε χωρεῖτ· οὐκέτ' εἰμὶ προσβλέπειν
οἴα τ' ἐις ὑμᾶς, ἀλλὰ νικῶμαι κακοῖς.
καὶ μανθάνω μὲν οἴα δρᾶν μέλλω κακά·
θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων, 60
δσπερ μεγίστων αἴτιος κακῶν βροτοῖς.

EURIP. *Medea*, 1019-1080.

(58)

Athens, the Eye of Greece.

'Ερεχθεῖδαι τὸ παλαιὸν ὅλβιοι
καὶ θεῶν παῖδες μακάρων, ἵερᾶς
χώρας ἀπορθήτου τ' ἀποφερβόμενοι
κλεινοτάταν σοφίαν, ἀεὶ διὰ λαμπροτάτου

5   βαίνοντες ἀβρῶς αἰθέρος, ἔνθα ποθ' ἀγνὰς
   ἐννέα Πιερίδας Μούσας λέγουσι
   ξανθὰν Ἀρμονίαν φυτεῦσαι·
   τοῦ καλλινάου τ' ἀπὸ Κηφισοῦ ῥοὰς
   τὰν Κύπριν κλήζουσιν ἀφυσσαμέναν
 10   χώρας καταπνεῦσαι μετρίας ἀνέμων,
   ἡδυπνόους αὔρας· ἀεὶ δ' ἐπιβαλλομέναν
   χαίταισιν εὐώδη ῥοδέων πλόκον ἀνθέων
   τῷ σοφίᾳ παρέδρους πέμπειν ἔρωτας,
   παντοίας ἀρετᾶς ξυνέργους.
 15   πῶς οὖν ἴερῶν ποταμῶν
   ἢ πόλις ἢ φίλων
   πόμπιμός σε χώρα
   τὰν παιδολέτειραν ἔξει,
   τὰν οὐχ ὁσίαν μετ' ἄλλων ;

EURIP. *Medea*, 824-850.

(59)

‘ . . . celsae graviore casu
   Decidunt turres feriuntque summos
   Fulgura montes.’

τί τῆς κακίστης δαιμόνων ἐφίεστα
   φιλοτιμίας, παῖ ; μὴ σύ γ· ἄδικος ἡ θεός·
   πολλοὺς δ' ἐς οἴκους καὶ πόλεις εὐδαιμονας

εἰσῆλθε κάξηλθ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν χρωμένων·
ἔφ' ἦ σὺ μαίνει. κείνο κάλλιον, τέκνον,
ἰσότητα τιμᾶν, ἦ φίλους ἀεὶ φίλοις
πόλεις τε πόλεσι συμμάχους τε συμμάχοις
ξυνδεῖ· τὸ γὰρ ἵσον νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ,
τῷ πλέονι δ' ἀεὶ πολέμιον καθίσταται
τούλασσον ἔχθρᾶς θ' ἡμέρας κατάρχεται. 5
καὶ γὰρ μέτρ' ἀνθρώποισι καὶ μέρη σταθμῶν
ἰσότης ἔταξε κάριθμὸν διώρισε,
νυκτός τ' ἀφεγγές βλέφαρον ἡλίου τε φῶς
ἵσον βαδίζει τὸν ἐνιαύσιον κύκλον,
κούδέτερον αὐτοῦ φθόνον ἔχει νικώμενον. 15
εἰθ' ἥλιος μὲν νῦξ τε δουλεύει βροτοῖς,
σὺ δ' οὐκ ἀνέξει δωμάτων ἔχων ἵσον
καὶ τῷδ' ἀπονέμεις; κἀτα ποῦ 'στιν ἡ δίκη;
τί τὴν τυραννίδ', ἀδικίαν εὐδαίμονα,
τιμᾶς ὑπέρφευ, καὶ μέγ' ἥγησαι τόδε, 20
περιβλέπεσθαι τίμιον; κενὸν μὲν οὖν.
ἦ πολλὰ μοχθεῖν πόλλ' ἔχων ἐν δώμασι
βούλει; τί δ' ἔστι τὸ πλέον; δνομ' ἔχει μόνον·
ἐπεὶ τά γ' ἀρκοῦνθ' ἵκανὰ τοῦς γε σώφροσιν.
οὗτοι τὰ χρήματ' ἵδια κέκτηνται βροτοί,
τὰ τῶν θεῶν δ' ἔχοντες ἐπιμελούμεθα· 25
ὅταν δὲ χρίζωσ', αὐτ' ἀφαιροῦνται πάλιν.

EURIP. *Phoenissae*, 531-557.

(60)

A Dream.

VIDI te in somnis fracta, mea vita, carina
 Ionio lassas ducere rore manus,
 Et, quaecunque in me fueras mentita, fateri,
 Nec jam humore graves tollere posse comas ;
 5 Qualem purpureis agitatam fluctibus Hellen,
 Aurea quam molli tergore vexit ovis.
 Quam timui, ne forte tuum mare nomen haberet,
 Atque tua labens navita fleret aqua !
 Quae tum ego Neptuno, quae tum cum Castore
 fratri,
 10 Quaeque tibi excepti tum, dea Leucothoe !
 At tu, vix primas extollens gurgite palmas,
 Saepe meum nomen jam peritura vocas.
 Quod si forte tuos vidisset Glaucus ocellos,
 Esses Iönii facta puella maris ;
 15 Et tibi prae invidia Nereïdes increpitarent,
 Candida Nesaee, caerula Cymothoë.
 Sed tibi subsidio delphinum currere vidi,
 Qui, puto, Arioniam vexerat ante lyram.
 . Jamque ego conabar summo me mittere saxo,
 20 Cum mihi discussit talia visa metus.

PROPERTIUS, *Elegy*, iii. 20.

(61)

*I will bid my love adieu, and set off to the wars. But
ah! I have often said the same ere now, and my
steps come stealing back to her door.*

CASTRA peto : valeatque Venus, valeantque puellae :

Et mihi sunt vires, et mihi facta tuba est.

Magna loquor : sed magnifice mihi magna locuto
Excutiunt clausae fortia verba fores.

Juravi quoties redditurum ad limina nunquam !

Cum bene juravi, pes tamen ipse reddit.

Acer Amor, fractas utinam, tua tela, sagittas
Ilicet extinctas aspiciamque faces !

Tu miserum torques ; tu me mihi dira precari
Cogis, et insana mente nefanda loqui.

Jam mala finissem leto ; sed credula vitam
Spes fovet, et fore cras semper ait melius.

Spes alit agricolas ; spes sulcis credit aratis
Semina, quae magno foenore reddat ager.

Haec laqueo volucres, haec captat arundine pisces, 15
Cum tenues hamos abdidit ante cibus.

Spes etiam valida solatur compede vinctum :
Crura sonant ferro ; sed canit inter opus.

Spes facilem Nemesin spondet mihi ; sed negat illa.
Hei mihi ! ne vincas, dura puella, deam !

5

10

15

20

Parce, per immatura tuae precor ossa sororis ;
Sic bene sub tenera parva quiescat humo.
Desino, ne dominae luctus renoventur acerbi :
Non ego sum tanti, ploret ut illa semel.

TIBULLUS, *Book ii. 6.*

P A R T   S I X T H

(62)

When Daphnis died, all Nature mourned for him.

EXTINCTUM Nymphae crudeli funere Daphnini
Flebant ; vos coryli testes et flumina Nymphis :
Cum complexa sui corpus miserabile nati
Atque deos atque astra vocat crudelia mater.

Non ulli pastos illis egere diebus
Frigida, Daphni, boves ad flumina ; nulla nec
amnem

Libavit quadrupes, nec graminis attigit herbam.
Daphni, tuum Poenos etiam ingemuisse leones
Interitum montesque feri silvaeque loquuntur.

Daphnis et Armenias curru subjungere tigres
Instituit, Daphnis thiasos inducere Bacchi
Et foliis lentes intexere mollibus hastas.

Vitis ut arboribus decori est, ut vitibus uvae,
Ut gregibus tauri, segetes ut pinguibus arvis,

5

10

187

15 Tu decus omne tuis. Postquam te fata tulerunt,
 Ipsa Pales agros atque ipse reliquit Apollo.
 Grandia saepe quibus mandavimus hordea sulcis,
 Infelix lolium et steriles nascuntur avenae ;
 Pro molli viola, pro purpureo narcisso,
 20 Carduus et spinis surgit paliurus acutis.
 Spargite humum foliis, inducite fontibus umbras,
 Pastores ; mandat fieri sibi talia Daphnis :
 Et tumulum facite, et tumulo superaddite carmen :
 Daphnis ego in silvis, hinc usque ad sidera notus,
 25 Formosi pecoris custos, formosior ipse.

VERG. *Ecl. v.* 20-40.

(63)

*Gallus, parted from his Love, makes his moan,
 brooding vainly over blighted hopes.*

EXTREMUM hunc, Arethusa, mihi concede laborem :
 Pauca meo Gallo, sed quae legat ipsa Lycoris,
 Carmina sunt dicenda : neget quis carmina Gallo ?
 Sic tibi, cum fluctus subterlabere Sicanos,
 5 Doris amara suam non intermisceat undam.
 Incipe : sollicitos Galli dicamus amores,
 Dum tenera attendent simae virgulta capellae.
 Non canimus surdis : respondent omnia silvae.

Quae nemora, aut qui vos saltus habuere, puellae
 Naïdes, indigno quum Gallus amore peribat ? 10
 Nam neque Parnasi vobis juga, nam neque Pindi
 Ulla moram fecere, neque Aonie Aganippe.
 Illum etiam lauri, etiam flevere myricae ;
 Pinifer illum etiam sola sub rupe jacentem
 Maenalus et gelidi fleverunt saxa Lycae. 15
 Stant et oves circum ; (nostri nec poenitet illas,
 Nec te poeniteat pecoris, divine poeta :
 Et formosus ovis ad flumina pavit Adonis).
 Venit et upilio ; tardi venere bubulci ;
 Uvidus hiberna venit de glande Menalcas. 20
 Omnes, unde amor iste, rogant, tibi ? Venit Apollo :
 Galle, quid insanis ? inquit : tua cura Lycoris
 Perque nives alium perque horrida castra secuta est.
 Venit et agresti capitis Silvanus honore,
 Florentis ferulas et grandia lilia quassans. 25
 Pan deus Arcadiae venit, quem vidimus ipsi
 Sanguineis ebuli baccis minioque rubentem.
 Ecquis erit modus ? inquit. Amor non talia curat :
 Nec lacrimis crudelis Amor, nec gramina rivis, 30
 Nec cytiso saturantur apes, nec fronde capellae.
 Tristis at ille : Tamen cantabitis, Arcades, inquit,
 Montibus haec vestris ; soli cantare periti
 Arcades. O mihi tum quam molliter ossa quiescant,
 Vesta meos olim si fistula dicat amores !

35 Atque utinam ex vobis unus, vestrique fuisse
 Aut custos gregis, aut maturae vinitor uvae !
 Certe, sive mihi Phyllis, sive esset Amyntas ?
 Seu quicunque furor, (quid tum, si fuscus Amyntas ?
 Et nigrae violae sunt, et vaccinia nigra)

40 Mecum inter salices lenta sub vite jaceret :
 Serta mihi Phyllis legeret, cantaret Amyntas.
 Hic gelidi fontes, hic mollia prata, Lycori,
 Hic nemus ; hic ipso tecum consumerer aevo.
 Nunc insanus amor duri me Martis in armis

45 Tela inter media atque adversos detinet hostes.
 Tu procul a patria (nec sit mihi credere tantum !)
 Alpinas, ah dura, nives et frigora Rheni
 Me sine sola vides. Ah, te ne frigora laedant !
 Ah, tibi ne teneras glacies seget aspera plantas !

50 Ibo, et, Chalcidico quae sunt mihi condita versu
 Carmina, pastoris Siculi modulabor avena.
 Certum est in silvis, inter spelea ferarum,
 Malle pati tenerisque meos incidere amores
 Arboribus : crescent illae, crescentis, amores.

55 Interea mixtis lustrabo Maenala Nymphis,
 Aut acres venabor apros : non me ulla vetabunt
 Frigora Parthenios canibus circumdare saltus ;
 Jam mihi per rupes videor lucosque sonantes
 Ire ; libet Partho torquere Cydonia cornu

60 Spicula : Tanquam haec sint nostri medicina furoris,

Aut deus ille malis hominum mitescere discat !
 Jam neque Amadryades rursum, nec carmina nobis
 Ipsa placent ; ipsae rursum concedite silvae.
 Non illum nostri possunt mutare labores,
 Nec si frigoribus mediis Hebrumque bibamus   65
 Sithoniasque nives hiemis subeamus aquosae,
 Nec si, cum moriens alta liber aret in ulmo,
 Aethiopum versemus oves sub sidere Cancri.
 Omnia vincit Amor ; et nos cedamus Amori.

Haec sat erit, divae, vestrum cecinisse poetam,   70
 Dum sedet et gracili fiscellam textit hibisco,
 Pierides ; vos haec facietis maxima Gallo,
 Gallo, cuius amor tantum mihi crescit in horas,
 Quantum vere novo viridis se subjicit alnus.

Surgamus : solet esse gravis cantantibus umbra ;   75
 Juniperi gravis umbra ; nocent et frugibus umbrae.
 Ite domum saturae, venit Hesperus, ite, capellae.

VERG. Ecl. x. .

(64)

*Labour is Jove's ordinance ; 'twas he who brought
 danger and difficulty into the world, to sharpen
 human wit. So Necessity was Mother of Invention.*

PATER ipse colendi
 Haud facilem esse viam voluit, primusque per artem

Movit agros, curis acuens mortalia corda,
Nec torpere gravi passus sua regna veterno.

5   Ante Jovem nulli subigebant arva coloni :
Ne signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat : in medium quaerebant, ipsaque tellus
Omnia liberius, nullo poscente, ferebat.
Ille malum virus serpentibus addidit atris,

10   Praedarique lupos jussit, pontumque moveri,
Mellaque decussit foliis, ignemque removit,
Et passim rivis currentia vina repressit,
Ut varias usus meditando extunderet artes
Paulatim, et sulcis frumenti quaereret herbam ;

15   Ut silicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos primum fluvii sensere cavatas ;
Navita tum stellis numeros et nomina fecit,
Pleiadas, Hyadas, claramque Lycaonis Arcton ;
Tum laqueis captare feras, et fallere visco

20   Inventum, et magnos canibus circumdare saltus ;
Atque alius latum funda jam verberat amnem
Alta petens, pelagoque alius trahit humida lina.
Tum ferri rigor, atque argutae lammina serrae,
Nam primi cuneis scindebant fissile lignum,

25   Tum variae venere artes. Labor omnia vicit
Improbis, et duris urgens in rebus egestas.

VERG. *Georg. i. 121-146.*

(65)

The Sun foretells the weather, and not the weather only. He foretold the death of Caesar, and the whole world was terror-stricken by signs in heaven and earth and sea; all portending that second battle of Roman against Roman on the field of which in days far distant the farmer will dig up many a relic of the fray. But we have still a Caesar with us: spare him, Heaven, to raise this fallen age of ours!

DENIQUE, quid vesper serus vehat, unde serenas
Ventus agat nubes, quid cogitet humidus Auster,
Sol tibi signa dabit. Solem quis dicere falsum
Audeat? ille etiam caecos instare tumultus
Saepe monet, fraudemque et operta tumescere 5
bella.
Ille etiam extincto miseratus Caesare Romam,
Cum caput obscura nitidum ferrugine textit,
Impiaque aeternam timuerunt saecula noctem.
Tempore quanquam illo tellus quoque et aequora
ponti,
Obscaenaeque canes, importunaeque volucres, 10

Signa dabant. Quoties Cyclopum effervere in
agros

Vidimus undantem ruptis fornacibus Aetnam,
Flammarumque globos liquefactaque volvere
saxa !

Armorum sonitum toto Germania coelo

15 Audiit ; insolitis tremuerunt motibus Alpes.

Vox quoque per lucos vulgo exaudita silentes
Ingens, et simulacra modis pallentia miris
Visa sub obscurum noctis ; pecudesque locutae,
Infandum ! sistunt amnes, terraeque dehiscunt,

20 Et maestum illacrimat templis ebur, aeraque
sudant.

Proluit insano contorquens vertice silvas
Fluviorum rex Eridanus, camposque per omnes
Cum stabulis armenta tulit. Nec tempore eodem
Tristibus aut extis fibrae apparere minaces,

25 Aut puteis manare cruar cessavit, et altae
Per noctem resonare lupis ululantibus urbes.

Non alias coelo ceciderunt plura sereno
Fulgura, nec diri totiens arsere cometae.

Ergo inter sese paribus concurrere telis

30 Romanas acies iterum videre Philippi ;

Nec fuit indignum superis, bis sanguine nostro
Emathiam et latos Haemi pinguescere campos.
Scilicet et tempus veniet, cum finibus illis

Agricola, incurvo terram molitus aratro,
 Exesa inveniet scabra robigine pila,
 Aut gravibus rastris galeas pulsabit inanes,
 Grandiaque effossis mirabitur ossa sepulchris. 35

Dī patrii Indigetes, et Romule, Vestaque mater,
 Quae Tuscum Tiberim et Romana Palatia servas,
 Hunc saltem everso juvenem succurrere saeclo 40
 Ne prohibete ! Satis jam pridem sanguine nostro
 Laomedontae luimus perjuria Trojae.

Jam pridem nobis coeli te regia, Caesar,
 Invidet, atque hominum queritur curare triumphos :
 Quippe ubi fas versum atque nefas, tot bella per
 orbem, 45

Tam multae scelerum facies, non ullus aratro
 Dignus honos ; squalent abductis arva colonis,
 Et curvae rigidum falces conflantur in ensem :
 Hinc movet Euphrates, illinc Germania bellum ;
 Vicinae ruptis inter se legibus urbes 50
 Arma ferunt ; saevit toto Mars impius orbe :
 Ut, cum carceribus sese effudere, quadrigae
 Addunt in spatia, et frustra retinacula tendens
 Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

VERG. *Georg.* i. 461-514.

(66)

Of all the lands, from East to West, none can rival Italy. Italy is fairest and most fruitful; no noxious creatures vex it; it is blessed beyond all regions of the earth with corn, and wine, and oil, and cattle. Spring smiles the whole year long. Great cities are in it, and beneath their time-honoured walls roll mighty rivers. It is the land of soldiers and of statesmen. It is in thy honour, Italy, that I essay a task like Hesiod, and sing thy praise.

SED neque Medorum silvae ditissima terra,
 Nec pulcher Ganges, atque auro turbidus Hermus,
 Laudibus Italiae certent; non Bactra, neque Indi,
 Totaque thuriferis Panchaia pinguis arenis.

5 Haec loca non tauri spirantes naribus ignem
 Invertere, satis immanis dentibus hydri;
 Nec galeis densisque virūm seges horruit hastis:
 Sed gravidae fruges et Bacchi Massicus humor
 Implevere; tenent oleae, armentaque laeta.

10 Hinc bellator equus campo sese arduus infert;
 Hinc albi, Clitumne, greges, et maxima taurus
 Victima, saepe tuo perfusi flumine sacro,
 Romanos ad templa deūm duxere triumphos.

Hic ver assiduum, atque alienis mensibus aestas ;
Bis gravidae pecudes, bis pomis utilis arbor. 15
At rabidae tigres absunt, et saeva leonum
Semina ; nec miseros fallunt aconita legentes ;
Nec rapit immensos orbes per humum, neque tanto
Squameus in spiram tractu se colligit anguis.
Adde tot egregias urbes, operumque laborem, 20
Tot congesta manu praeruptis oppida saxis,
Fluminaque antiquos subterlabentia muros.
An mare, quod supra, memorem, quodque alluit
infra ?
Anne lacus tantos ? te, Lari maxime, teque,
Fluctibus et fremitu assurgens, Benace, marino ? 25
An memorem portus, Lucrinoque addita claustra,
Atque indignatum magnis stridoribus aequor,
Julia qua ponto longe sonat unda refuso,
Tyrrhenusque fretis immittitur aestus Avernus ?
Haec eadem argenti rivos aerisque metalla 30
Ostendit venis, atque auro plurima fluxit.
Haec genus acre virum, Marsos, pubemque Sa-
bellam,
Assuetumque malo Ligurem, Volscosque verutos
Extulit ; haec Decios, Marios, magnosque Camillos,
Scipiadas duros bello, et te, maxime Caesar, 35
Qui nunc extremis Asiae jam victor in oris
Imbellem avertis Romanis arcibus Indum.

40   Salve, magna parens frugum, Saturnia tellus,
 Magna virūm : tibi res antiquae laudis et artis
 Ingredior, sanctos ausus recludere fontes,
 Ascraeumque cano Romana per oppida cārmen.
 VERG. *Georg.* ii. 136-176.

(67)

Ah! if he knew how happy! happiest of men is the farmer, on whom impartial earth, far from the din of arms, lavishes peace and plenty. Instead of power, he has simplicity; in place of luxury he has all Nature's charms. My first desire would be that the Muses, whose priest I am, would reveal to me the secrets of Divine philosophy. But if that be denied to me, then fain would I live a country life; with no ambition to tempt me, no crime or vanity to vex me; leading the life of the good old times, the age of innocence and peace.

5   O FORTUNATOS nimium, sua si bona nōrint,
 Agricolas; quibus ipsa, procul discordibus armis,
 Fundit humo facilem victimum justissima tellus.
 Si non ingentem foribus domus alta superbis
 Mane salutantum totis vomit aedibus undam;
 Nec varios inhiant pulchra testudine postes,

Illusasque auro vestes, Ephyreiaque aera ;
Alba neque Assyrio fucatur lana veneno,
Nec casia liquidi corrumpitur usus olivi :
At secura quies, et nescia fallere vita, 10
Dives opum variarum ; at latis otia fundis,
Speluncae, vivique lacus ; at frigida Tempe,
Mugitusque boum, mollesque sub arbore somni
Non absunt ; illic saltus ac lustra ferarum ;
Et patiens operum exiguoque assueta juventus ; 15
Sacra deum, sanctique patres ; extrema per illos
Justitia excedens terris vestigia fecit.

Me vero primum dulces ante omnia Musae,
Quarum sacra fero ingenti percussus amore,
Accipiant, coelique vias et sidera monstrant, 20
Defectus solis varios, lunaeque labores ;
Unde tremor terris ; qua vi maria alta tumescant
Objicibus ruptis, rursusque in se ipsa residant ;
Quid tantum Oceano properent se tingere soles
Hiberni, vel quae tardis mora noctibus obstet. 25
Sin, has ne possim naturae accedere partes,
Frigidus obstiterit circum praecordia sanguis,
Rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes ;
Flumina amem silvasque inglorius. O ubi campi,
Spercheosque, et virginibus bacchata Lacaenis 30
Taygeta ! o qui me gelidis in vallibus Haemi
Sistat, et ingenti ramorum protegat umbra !

Felix, qui potuit rerum cognoscere causas,
 Atque metus omnes et inexorabile fatum
 35 Subjecit pedibus, strepitudineque Acherontis avari !
 Fortunatus et ille, deos qui novit agrestes,
 Panaque Silvanumque senem Nymphasque sorores !
 Illum non populi fasces, non purpura regum
 Flexit, et infidos agitans discordia fratres,
 40 Aut conjurato descendens Dacus ab Istro ;
 Non res Romanae, perituraque regna ; neque ille
 Aut doluit miserans inopem, aut invidit habenti.
 Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
 Sponte tulere sua, carpsit : nec ferrea jura,
 45 Insanumque forum, aut populi tabularia vidit.
 Sollicitant alii remis freta caeca ; ruuntque
 In ferrum ; penetrant aulas et limina regum ;
 Hic petit excidiis Urbem miserosque Penates,
 Ut gemma bibat, et Sarrano indormiat ostro ;
 50 Condit opes alias, defossoque incubat auro ;
 Hic stupet attonitus rostris ; hunc plausus hiantem
 Per cuneos geminatus enim plebisque patrumque
 Corripuit ; gaudent perfusi sanguine fratrum,
 Exilioque domos et dulcia limina mutant,
 55 Atque alio patriam quaerunt sub sole jacentem.
 Agricola incurvo terram dimovit aratro :
 Hinc anni labor ; hinc patriam parvosque nepotes
 Sustinet ; hinc armenta boum, meritosque juvencos ;

Nec requies, quin aut pomis exuberet annus,
Aut fetu pecorum, aut Cerealis mergite culmi, 60
Proventuque oneret sulcos, atque horrea vincat.
Venit hiems: teritur Sicyonia bacca trapetis;
Glande sues laeti redeunt; dant arbuta silvae;
Et varios ponit fetus auctumnus; et alte
Mitis in apricis coquitur vindemia saxis. 65
Interea dulces pendent circum oscula nati;
Casta pudicitiam servat domus; ubera vaccae
Lactea demittunt; pinguesque in gramine laeto
Inter se adversis luctantur cornibus haedi.
Ipse dies agitat festos; fususque per herbam, 70
Ignis ubi in medio, et socii cratera coronant,
Te libans, Lenaee, vocat; pecorisque magistris
Velocis jaculi certamina ponit in ulmo,
Corporaque agresti nudant praedura palaestra.
Hanc olim veteres vitam coluere Sabini; 75
Hanc Remus et frater; sic fortis Etruria crevit;
Scilicet et rerum facta est pulcherrima Roma,
Septemque una sibi muro circumdedit arces.
Ante etiam sceptrum Dictaei regis, et ante
Impia quam caesis gens est epulata juvencis, 80
Aureus hanc vitam in terris Saturnus agebat.
Necdum etiam audierant inflari classica, necdum
Impositos duris crepitare incudibus enses.

VERG. *Georg.* ii. 458-540.

(68)

The rival bulls fight. The vanquished retires to the wilderness, practises and recruits his strength, and sweeps down upon his foe again as a billow rolls in from the open sea.

PASCITUR in magna Sila formosa juvenca :
 Illi alternantes multa vi proelia miscent
 Vulneribus crebris ; lavit ater corpora sanguis,
 Versaque in obnixos urgenter cornua vasto
 5 Cum gemitu ; reboant silvaeque et longus Olympus.
 Nec mos bellantes una stabulare : sed alter
 Victus abit, longeque ignotis exulat oris,
 Multa gemens ignominiam plagasque superbi
 Victoris, tum quos amisit inultus amores ;
 10 Et stabula adspectans regnis excessit avitis.
 Ergo omni cura vires exercet, et inter
 Dura jacet pernox instrato saxa cubili,
 Frondibus hirsutis et carice pastus acuta ;
 Et tentat sese atque irasci in cornua discit
 15 Arboris obnixus trunco, ventosque lacescit
 Ictibus, et sparsa ad pugnam proludit arena.
 Post, ubi collectum robur viresque refectae,
 Signa movet, praecepsque oblitum fertur in hostem :

Fluctus uti medio coepit quum albescere ponto
 Longius ex altoque sinum trahit, utque volutus   20
 Ad terras immane sonat per saxa, neque ipso
 Monte minor procumbit; at ima exaestuat unda
 Vorticibus, nigramque alte subiectat arenam.

VERG. *Georg.* iii. 219-241.

(69)

In this dread pestilence the oxen fell dead while ploughing. What availed all their labour in the service of man, and the healthful simplicity of their life?

ECCE autem duro fumans sub vomere taurus
 Concidit, et mixtum spumis vomit ore cruentum,
 Extremosque ciet gemitus. It tristis arator,
 Moerentem abjungens fraterna morte juvencum,
 Atque opere in medio defixa reliquit aratra.   5

Non umbrae altorum nemorum, non mollia possunt

Prata movere animum, non qui per saxa volutus
 Purior electro campum petit amnis, at ima
 Solvuntur latera atque oculos stupor urget inertes,
 Ad terramque fluit devexo pondere cervix.   10
 Quid labor, aut benefacta juvant? quid vomere
 terras

15 Invertisse graves? atqui non Massica Bacchi
 Munera, non illis epulæ nocuere repostæ;
 Frondibus et victu pascuntur simplicis herbae;
 Pocula sunt fontes liquidi, atque exercita cursu
 Flumina; nec somnos abrumpit cura salubres.

VERG. *Georg.* iii. 515-530.

(70)

Fain would I tell of gardens, roses and narcissus, ivy and myrtle. I remember an old gardener on the bank of Galaesus who was as happy as a king, with his little plot of ground. First was he to gather in his honey, no blossom of his ever failed to come to fruit. But I must leave the theme to others.

ATQUE equidem, extremo ni jam sub fine laborum
 Vela traham, et terris festinem advertere proram,
 Forsitan et pingues hortos quae cura colendi
 Ornaret, canerem, biferique rosaria Paesti;
 5 Quoque modo potis gauderent intuba rivis,
 Et virides apio ripæ; tortusque per herbam
 Cresceret in ventrem cucumis; nec sera comantem
 Narcissum, aut flexi tacuisse vimen acanthi,

Pallentesque hederas, et amantes litora myrtos.
 Namque sub Oebaliae memini me turribus arcis, 10
 Qua niger humectat flaventia culta Galaeus,
 Corycium vidisse senem, cui pauca relict
 Jugera ruris erant : nec fertilis illa juvencis,
 Nec pecori opportuna seges, nec commoda Baccho.
 Hic rarum tamen in dumis olus albaque circum 15
 Lilia verbenasque premens vescumque papaver
 Regum aequabat opes animis ; seraque revertens
 Nocte domum dapibus mensas onerabat inemtis.
 Primus vere rosam atque auctumno carpere poma ;
 Et, quum tristis hiems etiamnum frigore saxa 20
 Rumperet et glacie cursus frenaret aquarum,
 Ille comam mollis jam tondebat hyacinthi,
 Aestatem increpitans seram zephyrosque morantes.
 Ergo apibus fetis idem atque examine multo
 Primus abundare et spumantia cogere pressis 25
 Mella favis ; illi tiliae, atque uberrima pinus ;
 Quotque in flore novo pomis se fertilis arbos
 Induerat, totidem auctumno matura tenebat.
 Ille etiam seras in versum distulit ulmos,
 Eduramque pirum, et spinos jam pruna ferentes, 30
 Jamque ministrantem platanum potentibus umbras.
 Verum haec ipse equidem spatiis exclusus inquis
 Praetereo atque aliis post me memoranda relinqu.

VERG. *Georg.* iv. 116-148.

(71)

Says Proteus : The curse of Orpheus is the cause of your trouble. Through you he lost his Eurydice. For her he went down to the lower world, and, by the magic of his music, held the shades spell-bound, while Pluto set her free. But ah ! she looked back and was lost to Orpheus once more. He mourned her till he died, and 'even in death Eurydice he sung.'

TANTUM effatus. Ad haec vates vi denique multa
 Ardentes oculos intorsit lumine glauco,
 Et graviter frendens sic fatis ora resolvit :
 Non te nullius exercent numinis irae :
 5   Magna luis commissa : tibi has miserabilis Orpheus
     Haud quaquam ob meritum poenas, ni Fata re-
     sistant,
 Suscitat, et rapta graviter pro conjuge saevit.
 Illa quidem, dum te fugeret per flumina praeceps,
 Immanem ante pedes hydrum moritura puella
 10   Servantem ripas alta non vidit in herba.
     At chorus aequalis Dryadum clamore supremos

Implerunt montes ; flerunt Rhodopeiae arces,
 Altaque Pangaea, et Rhesi Mavortia tellus,
 Atque Getae, atque Hebrus, et Actias Orithyia.
 Ipse, cava solans aegrum testudine amorem, 15
 Te, dulcis conjux, te solo in litore secum,
 Te veniente die, te decadente canebat.
 Taenarias etiam fauces, alta ostia Ditis,
 Et caligantem nigra formidine lucum
 Ingressus, Manesque adiit, Regemque tremendum, 20
 Nesciaque humanis precibus mansuescere corda.
 At cantu commotae Erebi de sedibus imis
 Umbrae ibant tenues simulacraque luce parentum :
 Quam multa in foliis avium se millia condunt,
 Vesper ubi aut hibernus agit de montibus imber, 25
 Matres, atque viri, defunctaque corpora vita
 Magnanimum heroum, pueri, innuptaeque puellae,
 Impositique rogis juvenes ante ora parentum ;
 Quos circum limus niger et deformis arundo
 Cocyti tardaque palus inamabilis unda 30
 Alligat, et novies Styx interfusa coercet.
 Quin ipsae stupuere domus atque intima leti
 Tartara, caeruleosque implexae crinibus angues
 Eumenides, tenuitque inhians tria Cerberus ora,
 Atque Ixionii vento rota constitit orbis. 35
 Jamque pedem referens casus evaserat omnes,
 Redditaque Eurydice superas veniebat ad auras,

Pone sequens—namque hanc dederat Proserpina
legem—

Quum subita incautum dementia cepit amantem,
40 Ignoscenda quidem, scirent si ignoscere Manes :
Restitit, Eurydicenque suam jam luce sub ipsa,
Immemor, heu ! victusque animi respexit : ibi
omnis

Effusus labor, atque immitis rupta tyranni
Foedera, terque fragor stagnis auditus Avernus.

45 Illa, Quis et me, inquit, miseram, et te perdidit,
Orpheu,

Quis tantus furor ? En iterum crudelia retro
Fata vocant, conditque natantia lumina somnus.
Jamque vale. Feror ingenti circumdata nocte,
Invalidasque tibi tendens, heu ! non tua, palmas.

50 Dixit, et ex oculis subito, ceu fumus in auras
Commixtus tenues, fugit diversa ; neque illum
Prensantem nequiquam umbras, et multa vo-
lentem

Dicere, praeterea vidit ; nec portitor Orci
Amplius objectam passus transire paludem.

55 Quid faceret ? quo se rapta bis conjuge ferret ?
Quo fletu Manes, qua Numina voce moveret ?
Illa quidem Stygia nabat jam frigida cymba.
Septem illum totos perhibent ex ordine menses,
Rupe sub aëria, deserti ad Strymonis undam,

Flevisse, et gelidis haec evolvisse sub antris, 60
Mulcentem tigres, et agentem carmine quercus.
Qualis populea moerens Philomela sub umbra
Amissos queritur fetus, quos durus arator
Observans nido implumes detraxit : at illa
Flet noctem, ramoque sedens miserabile carmen 65
Integrat, et moestis late loca questibus implet.
Nulla Venus, non ulli animum flexere Hymenaei.
Sonus Hyperboreas glacies Tanaimque nivalem
Arvaeque Rhipaeis nunquam viduata pruinis
Lustrabat, raptam Eurydicen atque irrita Ditis 70
Dona querens : spretae Ciconum quo munere
matres,
Inter sacra deum nocturnique orgia Bacchi,
Discerptum latos juvenem sparsere per agros.
Tum quoque, marmorea caput a cervice revulsum
Gurgite quum medio portans Oeagrius Hebrus 75
Volveret, Eurydicen vox ipsa et frigida lingua,
Ah miseram Eurydicen ! anima fugiente vocabat ;
Eurydicen toto referebant flumine ripae.
Haec Proteus : et se jactu dedit aequor in altum ;
Quaque dedit, spumantem undam sub vortice torsit. 80

VERG. *Georg.* iv. 450-529.

(72)

Dido scorns the excuses of Aeneas, and bursts into passionate anger. He is a traitor, with a heart of stone. She has lost faith in gods and men. She had sacrificed all to him, and now he leaves her on some paltry subterfuge. Let him go, then; she will have her revenge, and her ghost shall haunt him wherever he goes. He shall rue the day.

TALIA dicentem jamdudum aversa tuetur,
 Huc illuc volvens oculos, totumque pererrat
 Luminibus tacitis, et sic accensa profatur :

Nec tibi diva parens, generis nec Dardanus
 auctor,

5   Perfide ; sed duris genuit te cautibus horrens
 Caucasus, Hyrcanaeque admôrunt ubera tigres.
 Nam quid dissimulo ? aut quae me ad majora re-
 servo ?

Num fletu ingemuit nostro ? num lumina flexit ?
 Num lacrimas victus dedit, aut miseratus aman-
 tem est ?

10   Quae quibus anteferam ? Jam, jam nec maxima
 Juno,

Nec Saturnius haec oculis pater adspicit aequis.
Nusquam tuta fides. Ejectum litore, egentem
Excepi, et regni demens in parte locavi ;
Amissam classem, socios a morte reduxi.
Heu Furyis incensa feror ! Nunc augur Apollo, 15
Nunc Lyciae sortes, nunc et Jove missus ab ipso
Interpres divum fert horrida jussa per auras
Scilicet is superis labor est ; ea cura quietos
Sollicitat. Neque te teneo, neque dicta refello.
I, sequare Italiam ventis ; pete regna per undas. 20
Spero equidem mediis, si quid pia numina possunt,
Supplicia hausurum scopolis, et nomine Dido
Saepe vocaturum. Sequare atris ignibus absens ;
Et, cum frigida mors anima seduxerit artus,
Omnibus umbra locis adero. Dabis, improbe,
poenas. 25
Audiam ; et haec Manes veniet mihi fama sub
imos.
His medium dictis sermonem abrumpit, et auras
Aegra fugit, seque ex oculis avertit et aufert,
Linquens multa metu cunctantem, et multa pa-
rantem
Dicere. Suscipiunt famulae, collapsaque membra 30
Marmoreo referunt thalamo, stratisque reponunt.
VERG. *Aen.* iv. 362-392.

(73)

Dido is in despair, and is aweary of her life. Mysterious voices terrify her in the night: she hears her husband call. In dreams she seems to be on a lonely and interminable journey, seeking for Aeneas in a solitary wilderness.

TUM vero infelix, fatis exterrita, Dido
 Mortem orat ; taedet coeli convexa tueri.
 Quo magis incepturn peragat, lucemque relinquat,
 Vedit, thuricremis cum dona imponeret aris,
 5 (Horrendum dictu) latices nigrescere sacros,
 Fusaque in obscaenum se vertere vina cruem.
 Hoc visum nulli, non ipsa effata sorori.
 Praeterea fuit in tectis de marmore templum
 Conjugis antiqui, miro quod honore colebat,
 10 Velleribus niveis et festa fronde revinctum :
 Hinc exaudiri voces et verba vocantis
 Visa viri, nox cum terras obscura teneret ;
 Solaque culminibus ferali carmine bubo
 Saepe queri et longas in fletum ducere voces.
 15 Multaque praeterea vatum praedicta piorum

Terribili monitu horrificant. Agit ipse furentem
 In somnis ferus Aeneas ; semperque relinqui
 Sola sibi, semper longam incomitata videtur
 Ire viam, et Tyrios deserta quaerere terra.

VERG. *Aen.* iv. 450-468.

(74)

The way to Acheron. *They see the grim ferryman with his ghostly crew. Only those who have been buried may cross the river ; the rest must wait a hundred years.*

HINC via, Tartarei quae fert Acherontis ad undas.
 Turbidus hic coeno vastaque voragine gurges
 Aestuat, atque omnem Cocyto eructat arenam.
 Portitor has horrendus aquas et flumina servat
 Terribili squalore Charon ; cui plurima mento
 Canities inculta jacet ; stant lumina flamma ;
 Sordidus ex humeris nodo dependet amictus.
 Ipse ratem conto subigit, velisque ministrat,
 Et ferruginea subvectat corpora cymba ;
 Jam senior, sed cruda deo viridisque senectus.
 Huc omnis turba ad ripas effusa ruebat ;
 Matres atque viri, defunctaque corpora vita
 Magnanimum heroum, pueri innuptaeque puellae,

5

10

Impositique rogis juvenes ante ora parentum.
 15 Quam multa in sylvis auctumni frigore primo
 Lapsa cadunt folia ; aut ad terram gurgite ab alto
 Quam multae glomerantur aves, ubi frigidus annus
 Trans pontum fugat, et terris immittit apricis.
 Stabant orantes primi transmittere cursum,
 20 Tendebantque manus ripae ulterioris amore :
 Navita sed tristis nunc hos, nunc accipit illos ;
 Ast alios longe summotos arcet arena.
 Aeneas, miratus enim motusque tumultu
 Dic, ait, o virgo, quid vult concursus ad amnem ?
 25 Quidve petunt animae ? vel quo discrimine ripas
 Hae linquunt, illae remis vada livida verrunt ?
 Olli sic breviter fata est longaeva sacerdos :
 Anchisa generate, deūm certissima proles,
 Cocytii stagna alta vides, Stygiamque paludem,
 30 Dī cuius jurare timent et fallere numen.
 Haec omnis, quam cernis, inops inhumataque
 turba est ;
 Portitor ille, Charon ; hi, quos vehit unda, sepulti.
 Nec ripas datur horrendas et rauca fluenta
 Transportare prius, quam sedibus ossa quiērunt.
 35 Centum errant annos, volitantque haec litora
 circum.
 Tum demum admissi stagna exoptata revisunt.

VERG. *Aen.* vi. 295-330.

(75)

Having crossed the river, they first come to the abode of children, who wail for the life they were never permitted to enjoy. Then they see those who had been unjustly condemned to death; then suicides, who lament their rash deed, and fain would be on earth again. And next they come to the mournful fields where are those who have died for love. Aeneas here sees Dido, and tries to soothe her. She answers him never a word, and glides away.

CONTINUO auditae voces, vagitus et ingens,
 Infantumque animae flentes in limine primo;
 Quos dulcis vitae exsortes, et ab ubere raptos
 Abstulit atra dies, et funere mersit acerbo.
 Hos juxta falso damnati crimine mortis. 5
 Nec vero hae sine sorte datae, sine judice sedes.
 Quaesitor Minos urnam movet; ille silentum
 Conciliumque vocat vitasque et crimina discit.
 Proxima deinde tenent moesti loca, qui sibi letum
 Insontes peperere manu, lucemque perosi 10
 Projecere animas. Quam vellent aethere in alto
 Nunc et pauperiem et duros perferre labores!
 Fas obstat, tristique palus inamabilis unda
 Alligat, et novies Styx interfusa coërcet.
 Nec procul hinc partem fusi monstrantur in omnem 15

Lugentes campi ; sic illos nomine dicunt.

Hic, quos durus amor crudeli tabe peredit,

Secreti celant calles, et myrtea circum

Silva tegit ; curae non ipsa in morte relinquunt.

20 His Phaedram Procrinque locis, moestamque
Eriphylen

Crudelis nati monstrantem vulnera cernit,

Evadnenque, et Pasiphaen ; his Laodamia

It comes, et juvenis quondam, nunc foemina, Caenis,

Rursus et in veterem fato revoluta figuram.

25 Inter quas Phoenissa recens a vulnere Dido

Errabat silva in magna ; quam Troius heros,

Ut primum juxta stetit agnoscitque per umbras

Obscuram, qualem primo qui surgere mense

Aut videt, aut vidiisse putat per nubila lunam,

30 Demisit lacrimas, dulcique affatus amore est :

Infelix Dido, verus mihi nuntius ergo

Venerat, exstinctam, ferroque extrema secutam.

Funeris, heu, tibi causa fui ? Per sidera juro,

Per superos, et si qua fides tellure sub ima est :

35 Invitus, regina, tuo de litore cessi.

Sed me jussa deum, quae nunc has ire per umbras

Per loca senta situ cogunt, noctemque profundam,

Imperiis egere suis ; nec credere quivi

Hunc tantum tibi me discessu ferre dolorem.

40 Siste gradum, teque adspectu ne subtrahe nostro.

Quem fugis? extremum fato, quod te alloquor, hoc est.
Talibus Aeneas ardentem et torva tuentem
Lenibat dictis animum, lacrimasque ciebat.
Illa solo fixos oculos aversa tenebat;
Nec magis incepto vultum sermone movetur,   45
Quam si dura silex aut stet Marpesia cautes.
Tandem corripuit sese atque inimica refugit
In nemus umbriferum, conjux ubi pristinus illi
Respondet curis, aequatque Sychaeus amorem.

VERG. *Aen.* vi. 426-474.

(76)

Aeneas sees a mighty castle with a triple wall. A fiery river surrounds it. The sounds of torment and of clanking chains are heard from within. What is it? The Sibyl tells him: 'This is Tartarus; the good never enter it. There the guilty appear before the Judge: he compels them to confess. The Furies take them. A gate is opened, and they are flung into the abyss. All the great criminals are there, of ancient story and of later times, bad sons, unkind brothers, robbers of the poor, selfish misers, adulterers, faithless slaves: countless crimes, countless forms of punishment.'

RESPICIT Aeneas subito, et sub rupe sinistra
Moenia lata videt, triplici circumdata muro;

Quae rapidus flammis ambit torrentibus amnis
 Tartareus Phlegethon, torquetque sonantia saxa.
 5 Porta adversa ingens, solidoque adamante columnae;
 Vis ut nulla virūm, non ipsi exscindere ferro
 Coelicolae valeant. Stat ferrea turris ad auras;
 Tisiphoneque sedens, palla succincta cruenta,
 Vestibulum exsommis servat noctesque diesque.
 10 Hinc exaudiri gemitus, et saeva sonare
 Verbera: tum stridor ferri, tractaeque catenae.
 Constitit Aeneas, strepitumque exterritus hausit.
 Quae scelerum facies? o virgo, effare; quisbusve
 Urgentur poenis? qui tantus plangor ad auras?
 15 Tum vates sic orsa loqui: Dux inclyte Teucrūm,
 Nulli fas casto sceleratum insistere limen;
 Sed me, cum lucis Hecate praefecit Avernus,
 Ipsa deūm poenas docuit, perque omnia duxit.
 Gnoissius haec Rhadamanthus habet durissima regna,
 20 Castigatque auditque dolos, subigitque fateri,
 Quae quis apud superos, furto laetatus inani,
 Distulit in seram commissa piacula mortem.
 Continuo sontes ultrix accincta flagello
 Tisiphone quatit insultans, torvosque sinistra
 25 Intentans angues, vocat agmina saeva sororum:
 Tum demum horrisono stridentes cardine sacrae
 Panduntur portae. Cernis custodia qualis
 Vestibulo sedeat? facies quae limina servet?

Quinquaginta atris immanis hiatibus Hydra
 Saevior intus habet sedem. Tum Tartarus ipse 30
 Bis patet in praeceps tantum tenditque sub umbras
 Quantus ad aetherium coeli suspectus Olympum.
 Hic genus antiquum terrae, Titania pubes,
 Fulmine dejecti, fundo volvuntur in imo.
 Hic et Aloïdas geminos, immania vidi 35
 Corpora, qui manibus magnum rescindere coelum
 Aggressi superisque Jovem detrudere regnis.
 Vidi et crudeles dantem Salmonea poenas,
 Dum flamas Jovis et sonitus imitatur Olympi.
 Quatuor hic invectus equis et lampada quassans 40
 Per Graiūm populos mediaeque per Elidis urbem
 Ibat ovans divūmque sibi poscebat honorem ;
 Demens : qui nimbos et non imitabile fulmen
 Aere et cornipedum pulsu simulārat equorum.
 At pater omnipotens densa inter nubila telum 45
 Contorsit, non ille faces, nec fumea taedis
 Lumina, praecipitemque immani turbine adegit.
 Nec non et Tityon, terrae omniparentis alumnum,
 Cernere erat, per tota novem cui jugera corpus
 Porrigitur ; rostroque immanis vultur obunc
 Immortale jecur tondens, fecundaque poenis 50
 Viscera, rimaturque epulis, habitatque sub alto
 Pectore ; nec fibris requies datur ulla renatis.
 Quid memorem Lapithas, Ixiona, Pirithoumque ?

55 Quos super atra silex jam jam lapsura cadentique
 Imminet assimilis : lucent genialibus altis
 Aurea fulcra toris, epulaeque ante ora paratae
 Regifico luxu ; Furiarum maxima juxta
 Accubat, et manibus prohibet contingere mensas,
 60 Exsurgitque facem attollens, atque intonat ore.
 Hic quibus invisi fratres, dum vita manebat,
 Pulsatusve parens, et fraus innexa clienti ;
 Aut qui divitiis soli incubuere repertis,
 Nec partem posuere suis ; quae maxima turba est :
 65 Quique ob adulterium caesi ; quique arma securi
 Impia, nec veriti dominorum fallere dextras ;
 Inclusi poenam exspectant. Ne quaere doceri
 Quam poenam ; aut quae forma viros fortunave mersit.
 Saxum ingens volvunt alii, radiisve rotarum
 70 Districti pendent ; sedet, aeternumque sedebit,
 Infelix Theseus, Phlegyasque miserrimus omnes
 Admonet, et magna testatur voce per umbras :
 'Discite justitiam moniti, et non temnere divos.'
 Vendidit hic auro patriam, dominumque potentem
 75 Imposuit, fixit leges pretio atque refixit.
 Hic thalamum invasit natae, vetitosque hymenaeos.
 Ausi omnes immane nefas, ausoque potiti.
 Non, mihi si linguae centum sint, oraque centum,
 Ferrea vox, omnes scelerum comprehendere formas,
 80 Omnia poenarum percurrere nomina possim.

VERG. *Aen.* vi. 548-627.

(77)

At last they come to the home of the blessed ; a garden fair to look upon, with ampler aether and purpureal light. Patriots and priests, poets and those whose kindness or whose character lives in the memory of men, wear the snow white badge of divine felicity.

His demum exactis, perfecto munere divae,
 Devenere locos laetos, et amoena vireta
 Fortunatorum nemorum, sedesque beatas.
 Largior hic campos aether et lumine vestit
 Purpureo ; solemque suum, sua sidera nôrunt. 5
 Pars in gramineis exercent membra palaestris ;
 Contendunt ludo, et fulva luctantur arena ;
 Pars pedibus plaudunt choreas, et carmina dicunt.
 Necnon Threïcius longa cum veste sacerdos
 Obloquitur numeris septem discrimina vocum ; 10
 Jamque eadem digitis, jam pectine pulsat eburno.
 Hic genus antiquum Teucri, pulcherrima proles,
 Magnanimi heroës, nati melioribus annis,
 Ilusque, Assaracusque, et Trojae Dardanus auctor.
 Arma procul currusque virûm miratur inanes. 15
 Stant terra defixae hastae, passimque soluti

Per campos pascuntur equi. Quae gratia currūm
 Armorumque fuit vivis, quae cura nitentes
 Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.

20 Conspicit ecce alios dextra laevaque per herbam
 Vescentes, laetumque choro paeana canentes,
 Inter odoratum lauri nemus ; unde superne
 Plurimus Eridani per silvam volvit amnis.
 Hic manus, ob patriam pugnando vulnera passi,

25 Quique sacerdotes casti dum vita manebat,
 Quique pii vates, et Phoebo digna locuti,
 Inventas aut qui vitam excoluere per artes,
 Quique sui memores alios fecere merendo ;
 Omnibus his nivea cinguntur tempora vitta.

VERG. *Aen.* vi. 637-665.

(78)

The Goddess brings to her son the promised Arms. On the Shield was represented the History of Rome : Romulus and Remus, with the Wolf ; the Sabine brides ; the punishment of Mettus ; Porsenna and Coles and Cloelia ; Manlius on the Capitol ; Catiline in Hell, and Cato in Heaven ; Actium, the sea-fight, the rout, the triumph.

ILLE, deae donis et tanto laetus honore,
 Expleri nequit, atque oculos per singula volvit,

Miraturque, interque manus et brachia versat
 Terribilem cristis galeam flamasque vomentem,
 Fatiferumque ensem, loricam ex aere rigentem, 5
 Sanguineam, ingentem, qualis cum caerula nubes
 Solis inardescit radiis, longeque refulget;
 Tum leves ocreas electro auroque recocto,
 Hastamque, et clypei non enarrabile textum.
 Illic res Italas Romanorumque triumphos, 10
 Haud vatum ignarus venturique inscius aevi,
 Fecerat ignipotens. Illic genus omne futurae
 Stirpis ab Ascanio, pugnataque in ordine bella.
 Fecerat et viridi fetam Mavortis in antro
 Procubuisse lupam; geminos huic ubera circum
 Ludere pendentes pueros, et lambere matrem 15
 Impavidos; illam tereti cervice reflexam
 Mulcere alternos, et corpora fingere lingua.
 Nec procul hinc Romam, et raptas sine more
     Sabinas
 Concessu caveae, magnis Circensibus actis,
 Addiderat; subitoque novum consurgere bellum 20
 Romulidis, Tatioque seni, Curibusque severis.
 Post idem, inter se posito certamine, reges
 Armati Jovis ante aram, paterasque tenentes,
 Stabant, et caesa jungebant foedera porca. 25
 Haud procul inde, citae Mettum in diversa qua-
     drigae

Distulerant, (at tu dictis, Albane, maneres !),
 Raptabatque viri mendacis viscera Tullus
 Per silvam, et sparsi rorabant sanguine vepres.
 30 Nec non Tarquinium ejectum Porsenna jubebat
 Accipere, ingentique urbem obsidione premebat ;
 Aeneadae in ferrum pro libertate ruebant.
 Illum indignanti similem, similemque minanti
 Adspiceret, pontem auderet quod vellere Cocles,
 35 Et fluvium vinclis innaret Cloelia ruptis.
 In summo custos Tarpeiae Manlius arcis
 Stabat pro templo, et Capitolia celsa tenebat.
 Atque hic auratis volitans argenteus anser
 Porticibus, Gallos in limine adesse canebat ;
 40 Galli per dumos aderant, arcemque tenebant,
 Defensi tenebris et dono noctis opacae :
 Aurea caesaries ollis, atque aurea vestis ;
 Virgatis lucent sagulis ; tum lactea colla
 Auro innectuntur ; duo quisque Alpina coruscant
 45 Gaesa manu, scutis protecti corpora longis.
 Hic exsultantes Salios, nudosque Lupercos,
 Lanigerosque apices, et lapsa ancilia coelo
 Extuderat : castae ducebant sacra per urbem
 Pilentis matres in mollibus. Hinc procul addit
 50 Tartareaas etiam sedes, alta ostia Ditis,
 Et scelerum poenas, et te, Catilina, minaci
 Pendentem scopulo, Furiarumque ora trementem,

Secretosque pios ; his dantem jura Catonem.
Haec inter tumidi late maris ibat imago
Aurea ; sed fluctu spumabant caerula cano ; 55
Et circum argento clari delphines in orbem
Aequora verrebant caudis, aestumque secabant.
In medio classes aeratas, Actia bella,
Cernere erat ; totumque instructo Marte videres
Fervere Leucaten, auroque effulgere fluctus. 60
Hinc Augustus agens Italos in proelia Caesar
Cum patribus, populoque, Penatibus et magnis
dīs,
Stans celsa in puppi: geminas cui tempora flamas
Laeta vomunt, patriumque aperitur vertice sidus.
Parte alia ventis et dīs Agrippa secundis 65
Arduus agmen agens, cui, belli insigne superbūm,
Tempora navali fulgent rostrata corona.
Hinc ope barbarica variisque Antonius armis
Victor ab Aurorae populis et litore rubro
Aegyptum viresque Orientis et ultima secum 70
Bactra vehit ; sequiturque, nefas, Aegyptia conjux.
Una omnes ruere, ac totum spumare reductis
Convulsum remis rostrisque tridentibus aequor.
Alta petunt ; pelago credas innare revulsas
Cycladas, aut montes concurrere montibus altos ; 75
Tanta mole viri turritis puppibus instant.
Stuppea flamma manu telisque volatile ferrum

Spargitur ; arva nova Neptunia caede rubescunt.
 Regina in mediis patrio vocat agmina sistro ;
 80 Necdum etiam geminos a tergo respicit angues.
 Omnigenumque deum monstra, et latrator Anubis,
 Contra Neptunum et Venerem contraque Minervam
 Tela tenent. Saevit medio in certamine Mavors
 Caelatus ferro, tristesque ex aethere Dirae,
 85 Et scissa gaudens vadit Discordia palla ;
 Quam cum sanguineo sequitur Bellona flagello.
 Actius haec cernens arcum intendebat Apollo
 Desuper ; omnis eo terrore Aegyptus, et Indi,
 Omnis Arabs, omnes vertebant terga Sabaei.
 90 Ipsa videbatur ventis regina vocatis
 Vela dare, et laxos jam jamque immittere funes.
 Illam inter caedes pallentem morte futura
 Fecerat ignipotens undis et Iapyge ferri ;
 Contra autem magno moerentem corpore Nilum,
 95 Pandentemque sinus, et tota veste vocantem
 Caeruleum in gremium latebrosaque flumina victos.
 At Caesar, triplici invectus Romana triumpho
 Moenia, dis Italis votum immortale sacrabat,
 Maxima ter centum totam delubra per urbem.
 100 Laetitia ludisque viae plausuque fremebant ;
 Omnibus in templis matrum chorus, omnibus aerae ;
 Ante aras terram caesi stravere juvenci.
 Ipse, sedens niveo candardis limine Phoebi,

Dona recognoscit populorum, aptatque superbis
Postibus ; incedunt victae longo ordine gentes, 105
Quam variae linguis, habitu tam vestis et armis.
Hic Nomadum genus et discinctos Mulciber Afros,
Hic Lelegas, Carasque, sagittiferosque Gelonos
Finixerat. Euphrates ibat jam mollior undis,
Extremique hominum Morini, Rhenusque bicornis, 110
Indomitique Dahae, et pontem indignatus Araxes.
Talia per clypeum Vulcani, dona parentis,
Miratur, rerumque ignarus imagine gaudet,
Attollens humero famamque et fata nepotum.

VERG. *Aen.* viii. 617-731.

PART SEVENTH

(79)

Ajax speaks: 'I am dishonoured: what remains? shall I go home? My father would hate to look on his degenerate son. Plunge into battle, and die sword in hand? No doubt the sons of Atreus would be glad to see that. No! if life be dishonoured, there still is left to me an honourable death.'

αἰαῖ· τίς ἀν ποτ' φεθ' ὁδ' ἐπώνυμον
τούμὸν ξυνοίσειν ὄνομα τοῖς ἐμοῖς κακοῖς ;
νῦν γὰρ πάρεστι καὶ δὶς αἰάζειν ἐμοὶ
καὶ τρὶς· τοιούτοις γὰρ κακοῖς ἐντυγχάνω·
5   ὅτου πατὴρ μὲν τῆσδ' ἀπ' Ἰδαίας χθονὸς
τὰ πρῶτα καλλιστεῖ ἀριστεύσας στρατοῦ
πρὸς οἰκον ἥλθεν πᾶσαν εὔκλειαν φέρων·
ἔγὼ δ' ὁ κείνου παῖς, τὸν αὐτὸν ἐς τόπον
Τροίας ἐπελθὼν οὐκ ἐλάσσονι σθένει,

οὐδ' ἔργα μείω χειρὸς ἀρκέσας ἐμῆς, 10
 ἄτιμος Ἀργείουσιν ὥδ' ἀπόλλυμαι.
 καίτοι τοσοῦτόν γ' ἐξεπίστασθαι δοκῶ,
 εἰ ζῶν Ἀχιλλεὺς τῶν ὄπλων τῶν ὡν πέρι
 κρίνειν ἔμελλε κράτος ἀριστείας τινί,
 οὐκ ἄν τις αὐτ' ἔμαρψεν ἄλλος ἀντ' ἐμοῦ. 15
 νῦν δ' αὐτ' Ἀτρεῖδαι φωτὶ παντουργῷ
     φρένας
 ἔπραξαν, ἀνδρὸς τοῦδ' ἀπώσαντες κράτη.
 κεὶ μὴ τόδ' ὅμμα καὶ φρένες διάστροφοι
 γνώμης ἀπῆξαν τῆς ἐμῆς, οὐκ ἄν ποτε
 δίκην κατ' ἄλλου φωτὸς ὥδ' ἐψήφισαν. 20
 νῦν δ' ἡ Διὸς γοργῶπις ἀδάματος θεὰ
 ἥδη μ' ἐπ' αὐτοῖς χεῖρ' ἐπεντύνοντ' ἐμὴν
 ἔσφηλεν ἐμβαλοῦσα λυσσώδη νόσον,
 ὥστ' ἐν τοιοῦσδε χεῖρας αἰμάξαι βοτοῖς.
 κεῖνοι δ' ἐπεγγελῶσιν ἐκπεφευγότες, 25
 ἐμοῦ μὲν οὐχ ἐκόντος· εἰ δέ τις θεῶν
 βλάπτοι, φύγοι τάν χῶ κακὸς τὸν κρείσσονα.
 καὶ νῦν τί χρὴ δρᾶν; δοτις ἐμφανῶς θεοῖς
 ἔχθαιρομαι, μισεῖ δέ μ' Ἐλλήνων στρατὸς,
 ἔχθει δὲ Τροία πᾶσα καὶ πεδία τάδε. 30
 πότερα πρὸς οἴκους, ναυλόχους λιπὼν ἔδρας
 μόνους τ' Ἀτρεῖδας, πέλαγος Αἰγαίου περῶ;

καὶ ποῖον ὅμμα πατρὶ δηλώσω φανεὶς
 Τελαμῶνι ; πῶς με τλήσεταί ποτ' εἰσιδεῖν
 γυμνὸν φανέντα τῶν ἀριστείων ἄτερ,
 35 ὃν αὐτὸς ἔσχε στέφανον εὐκλείας μέγαν ;
 οὐκ ἔστι τοῦργον τλητόν. ἀλλὰ δῆτ' ἵλων
 πρὸς ἔρυμα Τρώων, ξυμπεσὼν μόνος μόνοις
 καὶ δρῶν τι χρηστὸν, εἴτα λοίσθιον θάνω ;
 40 ἀλλ' ὅδε γ' Ἀτρείδας ἀν εὐφράναιμί που.
 οὐκ ἔστι ταῦτα. πεῖρά τις ζητητέα
 τοιάδ' ἀφ' ἦς γέροντι δηλώσω πατρὶ¹
 μή τοι φύσιν γ' ἀσπλαγχνος ἐκ κείνου
 γεγώς.
 αἰσχρὸν γάρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρήζειν βίου,
 45 κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἔξαλλάσσεται.
 τί γάρ παρ' ἡμαρ ἡμέρα τέρπειν ἔχει
 προσθεῖσα κάναθεῖσα τοῦ γε κατθανεῖν ;
 οὐκ ἀν πριαίμην οὐδενὸς λόγου βροτόν
 ὅστις κεναῖσιν ἐλπίσιν θερμαίνεται.
 50 ἀλλ' ἡ καλῶς ζῆν, ἡ καλῶς τεθνηκέναι
 τὸν εὐγενῆ χρῆ. πάντ' ἀκήκοας λόγον.

SOPH. *Ajax*, 430-480.

(80)

Tecmessa speaks: 'Remember, my dear lord, that in dying thou wilt leave thy wife a widow and thy son a slave: the misery will be ours, but the shame and blame all thine own. For thy father's sake, and thy mother's, and for mine, desert us not!'

ὦ δέσποτ' Αἴας, τῆς ἀναγκαίας τύχης
οὐκ ἔστιν οὐδὲν μεῖζον ἀνθρώποις κακόν.
ἔγω δ' ἐλευθέρου μὲν ἔξεφυν πατρός,
εἴπερ τινὸς σθένοντος ἐν πλούτῳ Φρυγῶν·
νῦν δ' εἰμὶ δούλη. θεοῦς γὰρ ὡδὸς ἔδοξέ που
καὶ σῆ μάλιστα χειρί. τοιγαροῦν, ἐπεὶ
τὸ σὸν λέχος ξυνῆλθον, εὖ φρονῶ τὰ σὰ,
καὶ σ' ἀντιάζω πρός τ' ἐφεστίου Διὸς
εὐνῆς τε τῆς σῆς, ἢ συνηλλάχθης ἐμοί,
μή μ' ἀξιώσης βάξιν ἀλγεινὴν λαβεῖν
τῶν σῶν ὑπ' ἔχθρῶν, χειρίαν ἐφείς τινι.
ἢ γὰρ θάνης σὺ καὶ τελευτήσας ἀφῆς,
ταύτη νόμιξε κάμε τῇ τόθ' ἡμέρᾳ

5
10

βίᾳ ξυναρπασθεῖσαν Ἀργείων ὑπο
 15   ἔνν παιδὶ τῷ σῷ δουλίαν ἔξειν τροφήν.
 καὶ τις πικρὸν πρόσφθεγμα δεσποτῶν ἔρει
 λόγοις ἵππων, ἵδετε τὴν ὄμευνέτιν
 Αἴαντος, ὃς μέγιστον ἵσχυσε στρατοῦ,
 οἵας λατρείας ἀνθ' ὅσου ζήλου τρέφει.
 20   τοιαῦτ' ἔρει τις. κάμε μὲν δαίμων ἐλᾶ,
 σοὶ δ' αἰσχρὰ τάπη ταῦτα καὶ τῷ σῷ γένει.
 ἀλλ' αἰδεσαι μὲν πατέρα τὸν σὸν ἐν λυγρῷ
 γήρᾳ προλείπων, αἰδεσαι δὲ μητέρα
 πολλῶν ἐτῶν κληρούχον, ἦ σε πολλάκις
 25   θεοῖς ἀράται ζῶντα πρὸς δόμους μολεῖν·
 οἴκτειρε δ', ὡναξ, παῦδα τὸν σὸν, εἰ νέας
 τροφῆς στερηθεὶς σοῦ διοίσεται μόνος
 ὑπ' ὄρφανιστῶν μὴ φίλων, ὅσον κακὸν
 κείνω τε κάμοι τοῦθ', ὅταν θάνης, νεμεῖς.
 30   ἐμοὶ γάρ οὐκέτ' ἔστιν εἰς ὃ τι βλέπω
 πλὴν σοῦ. σὺ γάρ μοι πατρὸς ἥστωσας δόρει,
 καὶ μητέρ' ἄλλη μοῖρα τὸν φύσαντά τε
 καθεῖλεν "Αἰδου θανασίμους οἰκήτορας.
 τίς δῆτ' ἐμοὶ γένοιτ' ἀν ἀντὶ σοῦ πατρίς;
 35   τίς πλοῦτος; ἐν σοὶ πᾶς ἔγωγε σώζομαι.
 ἀλλ' ἵσχε κάμοῦ μνῆστιν. ἀνδρὶ τοι χρεὼν
 μνήμην προσεῖναι, τερπνὸν εἴ τι που πάθοι.

χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί·
ὅτου δὲ ἀπορρεῖ μνῆστις εὐ πεπονθότος,
οὐκ ἄν γένοιτο εἴθ' οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ. 40

SOPH. *Ajax*, 485-524.

(81)

Ajax speaks: 'Lift him, lift him to my arms, my son Eurysaces. He is too true a son of his father to quail before this scene of blood, though as yet his heart is light within him, as a child's heart should be. The day will come when he must shew his breeding, his own father's son; till then, let him be his mother's joy. When I am gone, Teucer will be his protector. And you, my mariners, will take the boy with you and land him safe at Salamis, that he may take my place in my father's house, and tend my mother's failing years. Bury my arms with me; all but the shield; that is for my boy. And now, close the door; my malady needs a sharp remedy.'

αἱρὲ αὐτὸν, αἱρε δεῦρο. ταρβήσει γὰρ οὐ, εἴπερ δικαίως ἔστιν ἐμὸς τὰ πατρόθεν.

ἀλλ' αὐτίκ' ὡμοῖς αὐτὸν ἐν νόμοις πατρὸς
 δεῖ πωλοδαμνεῖν κάξομοιοῦσθαι φύσιν.
 5   ὁ παῖ, γένοιο πατρὸς εὐτυχέστερος,
 τὰ δ' ἄλλ' ὅμοιος· καὶ γένοι' ἀν οὐ κακός.
 καίτοι σε καὶ νῦν τοῦτο γε ζηλοῦν ἔχω,
 ὁθούνεκ' οὐδὲν τῶνδ' ἐπαισθάνει κακῶν.
 ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος,
 10   ἔως τὸ χαίρειν καὶ τὸ λυπεῖσθαι μάθησ.
 δταν δ' ἵκη πρὸς τοῦτο, δεῖ σ' ὅπως πατρὸς
 δείξεις ἐν ἐχθροῖς οἷος ἐξ οἶου 'τράφης.
 τέως δὲ κούφοις πνεύμασιν βόσκου, νέαν
 ψυχὴν ἀτάλλων, μητρὶ τῇδε χαρμονήν.
 15   οὕτοι σ' 'Αχαιῶν, οίδα, μή τις ὑβρίσῃ
 στυγναῖσι λώβαις, οὐδὲ χωρὶς ὅντ' ἐμοῦ.
 τοῖον πυλωρὸν φύλακα Τεῦκρον ἀμφὶ σοὶ
 λείψω τροφῆς ἄσκονον ἔμπα κεὶ τανῦν
 τηλωπὸς οἰχνεῖ, δυσμενῶν θήραν ἔχων.
 20   ἀλλ', ἀνδρες ἀσπιστῆρες, ἐνάλιος λεώς,
 ὑμῖν τε κοινὴν τήνδ' ἐπισκήπτω χάριν,
 κείνῳ τ' ἐμὴν ἀγγείλατ' ἐντολήν, ὅπως
 τὸν παῖδα τόνδε πρὸς δόμους ἐμοὺς ἄγων
 Τελαμῶνι δείξει μητρὶ τ', 'Εριβοίαν λέγω,
 25   ώς σφιν γένηται γηροβοσκὸς εἰσαεί,
 καὶ τάμα τεύχη μήτ' ἀγωνάρχαι τινὲς

θήσουσ' Ἀχαιοῖς μήθ' ὁ λυμεὼν ἐμός.
ἀλλ' αὐτό μοι σὺ, παῖ, λαβὼν ἐπώνυμον,
Εὐρύσακες, ἵσχε διὰ πολυνράφου στρέφων
πόρπακος ἐπτάβοιον ἄρρηκτον σάκος·
τὰ δ' ἄλλα τεύχη κοίν' ἐμοὶ τεθάψεται.
ἀλλ' ὡς τάχος τὸν παῖδα τόνδ' ἥδη δέχου,
καὶ δῶμα πάκτου, μηδ' ἐπισκήνουσ γόους
δάκρυε. κάρτα τοι φιλοίκτιστον γυνή.
πύκαξε θᾶσσον· οὐ πρὸς ἰατροῦ σοφοῦ
Θρηνεῦν ἐπωδὰς πρὸς τομῶντι πήματι.

SOPH. *Ajax*, 545-582.

(82)

Ajax dissembles his dread purpose, and affects submission to the will of heaven. He will but go to the fields that skirt the sea shore. There he will wash off his guilty stains. His wife and these his friends must pray that he may gain his heart's desire. He must go. Perhaps they may hear that after all his troubles he has found peace.

ἀπανθ' ὁ μακρὸς κάναριθμητος χρόνος
φύει τ' ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται·

κούκ ἔστ' ἄελπτον οὐδὲν, ἀλλ' ἀλίσκεται
χῶ δεινὸς ὅρκος χαὶ περισκελεῖς φρένες.
5 κἀγὼ γὰρ, ὃς τὰ δείν' ἐκαρτέρουν τότε,
βαφῆ σίδηρος ὡς ἐθηλύνθην στόμα
πρὸς τῆσδε τῆς γυναικός· οἰκτείρω δέ νιν
χήραν παρ' ἐχθροῖς παῦδά τ' ὄρφανὸν λιπεῖν.
ἀλλ' εἴμι πρὸς τε λουτρὰ καὶ παρακτίους
10 λειμῶνας, ὡς ἀν λύμαθ' ἀγνίστας ἐμὰ
μῆνιν βαρεῖαν ἔξαλύξωμαι θεᾶς·
μολὼν τε χῶρον ἔνθ' ἀν ἀστιβῆ κίχω
κρύψω τόδ' ἔγχος τούμδον, ἔχθιστον βελῶν,
γαίας ὄρυξας ἔνθα μή τις δψεται·
15 ἀλλ' αὐτὸν νῦξ "Αἰδης τε σωζόντων κάτω.
ἐγὼ γὰρ ἔξ οὐν χειρὶ τοῦτ' ἐδεξάμην
παρ'" Εκτορος δώρημα δυσμενεστάτου,
οὕπω τι κεδνὸν ἔσχον 'Αργείων πάρα.
ἀλλ' ἔστ' ἀληθῆς ἡ βροτῶν παροιμία,
20 ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κούκ ὀνήσιμα.
τοιγὰρ τὸ λοιπὸν εἰσόμεσθα μὲν θεοῖς
εἴκειν, μαθησόμεσθα δ' Ἀτρείδας σέβειν.
ἄρχοντές εἰσιν, ὃσθ' ὑπεικτέον. τί μή;
καὶ γὰρ τὰ δεινὰ καὶ τὰ καρτερώτατα
25 τιμαῖς ὑπείκει· τοῦτο μὲν οὐφοστιβεῖς
χειμῶνες ἐκχωροῦσιν εὐκάρπω θέρει·

ἔξισταται δὲ νυκτὸς αἰανῆς κύκλος
 τῇ λευκοπώλῳ φέγγοις ἡμέρᾳ φλέγειν·
 δεινῶν τ' ἄημα πνευμάτων ἐκοίμισε
 στένουντα πόντον· ἐν δ' ὁ παγκρατὴς ὅπνος   30
 λύει πεδήσας, οὐδὲ ἀεὶ λαβὼν ἔχει.
 ἡμεῖς δὲ πῶς οὐ γνωσόμεσθα σωφρονεῖν;
 ἐπίσταμαι γὰρ ἀρτίως μαθὼν ὅτι
 ὅ τ' ἔχθρὸς ἡμῶν ἐσ τοσόνδ' ἔχθραρτέος
 ὡς καὶ φιλήσων αὐθις, ἐσ τε τὸν φίλον   35
 τοσαῦθ' ὑπουργῶν ὡφελεῖν βουλήσομαι,
 ὡς αἰὲν οὐ μενοῦντα· τοῖς πολλοῖσι γὰρ
 βροτῶν ἅπιστός ἐσθ' ἔταιρειας λιμήν.
 ἀλλ' ἀμφὶ μὲν τούτοισιν εὖ σχήσει· σὺ δὲ
 εἴσω θεοῖς ἐλθοῦσα διὰ τέλους, γύναι,   40
 εὔχου τελεῖσθαι τούμὸν ὃν ἐρὰ κέαρ.
 ὑμεῖς θ', ἔταιροι, ταῦτὰ τῇδε μοι τάδε
 τιμάτε, Τεύκρῳ τ', ἦν μόλῃ, σημήνατε
 μέλειν μὲν ἡμῶν, εύνοεῖν δ' ὑμῶν ἄμα.
 ἐγὼ γὰρ εἰμ' ἐκεῖσ' ὅποι πορευτέον·   45
 ὑμεῖς δ' ἀ φράζω δρᾶτε, καὶ τάχ' ἀν μ' ἵσως
 πύθοισθε, κεὶ νῦν δυστυχῶ, σεσωσμένουν.

SOPH. *Ajax*, 646-692.

(83)

Ajax speaks: 'There stands my sword, Hector's gift: it should do its bloody work well. Zeus, I crave two boons, and but two, of Thee: let Teucer find my body, and let me not be flung to dogs and vultures. Hermes, grant me quick death. Furies, avenge me! And, thou Sun God, stay thy car o'er Salamis, and break the news to my father and mother. O Death—now—but soft! what I have to say to thee I can say anon face to face. My last thoughts are of Salamis and home and Athens and the streams of Troy—to all, farewell. The rest I will say to the ghosts below.'

ὅ μὲν σφαγεὺς ἔστηκεν ἢ τομώτατος
γένοιτ' ἄν, εἴ τῳ καὶ λογίζεσθαι σχολὴ,
δῶρον μὲν ἀνδρὸς "Εκτορος ζένων ἐμοὶ
μάλιστα μισηθέντος, ἔχθίστου θ' ὁρᾶν·
5 πέπηγε δ' ἐν γῇ πολεμίᾳ τῇ Τρφάδι,
σιδηροβρῶτι θηγάνῃ νεηκονής·
ἔπηξα δ' αὐτὸν εὐ περιστείλας ἐγὼ,
εὐνούστατον τῷδ' ἀνδρὶ διά τάχους θανεῖν.
οὕτω μὲν εὐσκευοῦμεν ἐκ δὲ τῶνδέ μοι
10 σὺ πρῶτος, ὡ Ζεῦ, καὶ γὰρ εἰκός, ἄρκεσον.
αἰτήσομαι δέ σ' οὐ μακρὸν γέρας λαβεῖν·

πέμψον τιν' ἡμῖν ἄγγελον, κακὴν φάτιν
 Τεύκρῳ φέροντα, πρῶτος ὡς με βαστάσῃ
 πεπτώτα τῷδε περὶ νεορράντῳ ξίφει,
 καὶ μὴ πρὸς ἔχθρῶν του κατοπτευθεὶς πάρος 15
 ρίφθῳ κυσὶν πρόβλητος οἰωνοῖς θ' ἔλωρ.
 τοσαῦτά σ', ὡς Ζεῦ, προστρέπω, καλῶ δ' ἄμα
 πομπαῖον Ἐρμῆν χθόνιον, εὖ με κοιμίσαι,
 ξὺν ἀσφαδάστῳ καὶ ταχεῖ πηδήματι
 πλευρὰν διαρρήξαντα τῷδε φασγάνῳ. 20
 καλῶ δ' ἀρωγὸν τὰς ἀεὶ τε παρθένους
 ἀεὶ θ' ὄρώσας πάντα τὰν βροτοῖς πάθη,
 σεμνὰς Ἐρινῦς τανύποδας μαθεῖν ἐμὲ
 πρὸς τῶν Ἀτρειδῶν ὡς διόλλυμαι τάλας.
 ἵτ', ὡς ταχεῖαι ποίνιμοι τ' Ἐρινύες, 25
 γενέσθε, μὴ φείδεσθε πανδήμου στρατοῦ.
 σὺ δ', ὡς τὸν αἰπὺν οὐρανὸν διφρηλατῶν
 Ήλιε, πατρῷαν τὴν ἐμὴν ὅταν χθόνα
 ἵδης, ἐπισχὼν χρυσόνωτον ἡνίαν
 ἄγγειλον ἄτας τὰς ἐμὰς μόρον τ' ἐμὸν 30
 γέροντι πατρὶ τῇ τε δυστήνῳ τροφῷ.
 ἡ που τάλαινα, τήνδ' ὅταν κλύη φάτιν,
 ἥσει μέγαν κωκυτὸν ἐν πάσῃ πόλει.
 ἀλλ' οὐδὲν ἔργον ταῦτα θρηνεῖσθαι μάτην,
 ἀλλ' ἀρκτέον τὸ πρᾶγμα σὺν τάχει τινί. 35

ῳ Θάνατε Θάνατε, νῦν μ' ἐπίσκεψαι μολών·
 καίτοι σὲ μὲν κάκεῦ προσαυδήσω ξυνών·
 σὲ δ', ὡ φαενῆς ἡμέρας τὸ νῦν σέλας,
 καὶ τὸν διφρευτὴν "Ηλιον προσευνέπω,
 40 πανύστατον δὴ κοῦποτ' αὐθις ὑστερον.
 ὡ φέγγος, ὡ γῆς ἵρὸν οἰκείας πέδον
 Σαλαμῖνος, ὡ πατρῷον ἐστίας βάθρον,
 κλειναί τ' Ἀθῆναι καὶ τὸ σύντροφον γένος,
 κρηναί τε ποταμοί θ' οἵδε, καὶ τὰ Τρωικὰ
 45 πεδία προσαυδῶ, χαίρετ', ὡ τροφῆς ἐμοί·
 τοῦθ' ὑμὶν Αἴας τούπος ὑστατον θροεῖ,
 τὰ δ' ἄλλ' ἐν "Αἰδου τοῖς κάτω μυθήσομαι.

SOPH. *Ajax*, 815-838, 843-865.

(84)

Teucer, on finding his dead brother, speaks: 'O sight to break my heart: thou art gone, brother, and the blame is mine! I should have guarded thee better. What shall I do? whither go? home? welcome, truly, should I be to our grim father, appearing alone without thee. And now, how draw thee from this flashing sword, Hector's sword? A foe's gift brings death.'

ῳ τῶν ἀπάντων δὴ θεαμάτων ἐμοὶ¹
 ἄλγιστον ὡν προσεῖδον δφθαλμοῖς ἐγὼ,

όδός θ' οδῶν πασῶν ἀνιάσασα δὴ
μάλιστα τούμὸν σπλάγχνον, ἦν δὴ νῦν ἔβην,
ῳ φίλτατ' Αἴας, τὸν σὸν ὡς ἐπησθόμην
μόρον διώκων κάξιχνοσκοπούμενος.

οἵξεια γάρ σου βάξις, ὡς θεοῦ τινος,
διῆλθ' Ἀχαιοὺς πάντας ὡς οἴχει θανών.
ἀγὼ κλύων δύστηνος ἐκποδῶν μὲν ὅν
ὑπεστέναξον, νῦν δ' ὄρῶν ἀπόλλυμαι.
οἴμοι.

ἴθ', ἐκκάλυψον, ὡς ἵδω τὸ πᾶν κακόν.
ῳ δυσθέατον δύμα καὶ τόλμης πικρᾶς,
δσας ἀνίας μοι κατασπέίρας φθίνεις.
ποὶ γάρ μολεῖν μοι δυνατόν, ἐς ποίους βροτοὺς, 15
τοῖς σοῖς ἀρήξαντ' ἐν πόνοισι μηδαμοῦ;
ἢ πού με Τελαμὼν, σὸς πατὴρ ἐμός θ' ἄμα,
δέξαιτ' ἀν εὐπρόσωπος ἔλεως τ' ἵσως
χωροῦντ' ἄνευ σοῦ. πῶς γάρ οὐχ; ὅτῳ πάρα
μηδ' εὐτυχοῦντι μηδὲν ἔλεων γελάν. 20
οὗτος τί κρύψει; ποῖον οὐκ ἔρει κακὸν,
τὸν ἐκ δορὸς γεγώτα πολεμίου νόθον,
τὸν δειλίᾳ προδόντα καὶ κακανδρίᾳ
σέ, φίλτατ' Αἴας, ἢ δόλοισιν, ὡς τὰ σὰ
κράτη θανόντος καὶ δόμους νέμοιμι σούς. 25
τοιαῦτ' ἀνήρ δύσοργος, ἐν γύρᾳ βαρὺς,

ἔρει, πρὸς οὐδὲν εἰς ἔριν θυμούμενος.
 τέλος δ' ἀπωστὸς γῆς ἀπορριφθήσομαι,
 δοῦλος λόγοισιν ἀντ' ἐλευθέρου φανείς.
 30 τοιαῦτα μὲν κατ' οἰκον· ἐν Τροίᾳ δέ μοι
 πολλοὶ μέν ἔχθροὶ, παῦρα δ' ὡφελήσιμα.
 καὶ ταῦτα πάντα σοῦ θανόντος ηὑρόμην.
 οἵμοι, τί δράσω; πῶς σ' ἀποσπάσω πικροῦ
 τοῦδ' αἰόλου κυνάδοντος, ὡς τάλας, ὑφ' οὐ
 35 φονέως ἄρ' ἐξέπνευσας; εἰδεις ὡς χρόνῳ
 ἔμελλε σ' "Εκτωρ καὶ θανὼν ἀποφθιεῖν;
 σκέψασθε, πρὸς θεῶν, τὴν τύχην δυοῦν βροτοῦν.
 "Εκτωρ μὲν, φῶς δὴ τοῦδ' ἐδωρήθη πάρα,
 ζωστῆρι πρισθεὶς ἵππικῶν ἐξ ἀντύγων
 40 ἐκνάπτετ' αἰέν, ἐς τ' ἀπέψυξεν βίον·
 οὐτος δ' ἐκείνου τήνδε δωρεὰν ἔχων,
 πρὸς τοῦδ' δλωλε θανασίμῳ πεσήματι.
 ἄρ' οὐκ 'Ερινὺς τοῦτ' ἐχάλκευσεν ξίφος
 κάκεινον "Αιδης, δημιουργὸς ἄγριος;
 45 ἐγὼ μὲν οὖν καὶ ταῦτα καὶ τὰ πάντ' ἀεὶ
 φάσκοιμ' ἀν ἀνθρώποισι μηχανᾶν θεούς.
 ὅτῳ δὲ μὴ τάδ' ἐστὶν ἐν γνώμῃ φίλα,
 κεῖνός τ' ἐκεῖνα στεργύέτω κάγὼ τάδε.

SOPH. *Ajax*, 992-1039.

(85)

Menelaus speaks: Ajax must not be buried.

Teucer speaks: Why?

Menelaus speaks: Because we have so decided.

Teucer speaks: But why?

Menelaus speaks: Because he proved our bitterest foe: he must be flung to the dogs and vultures: if we could not control him living, we will control him dead. These royster ing bullies need a lesson. Bury him not, I say, or thou art like to find a grave.

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

οὐτος, σὲ φωνῷ τόνδε τὸν νεκρὸν χεροῖν
μὴ συγκομίζειν, ἀλλ' ἐᾶν ὅπως ἔχει.

ΤΕΤΚΡΟΣ.

τίνος χάριν τοσόνδ' ἀνάλωσας λόγον;

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

δοκοῦντ' ἐμοὶ, δοκοῦντα δ' ὃς κραίνει στρατοῦ.

ΤΕΤΚΡΟΣ.

οὐκούν ἀν εἴποις ἥντιν' αἰτίαν προθείς;

5

N

ΜΕΝΕΛΑΟΣ.

όθοιύνεκ' αὐτὸν ἐλπίσαντες οἴκοθεν
 ἄγειν Ἀχαιοῖς ξύμμαχόν τε καὶ φίλον,
 ἐξηγόρωμεν ζητοῦντες ἔχθιω Φρυγῶν·
 δόστις στρατῷ ξύμπαντι βουλεύσας φόνον
 10 νύκτωρ ἐπεστράτευσεν, ώς ἔλοι δόρει·
 κεὶ μὴ θεῶν τις τήνδε πείραν ἔσβεσεν,
 ἡμεῖς μὲν ἀν τήνδ', ἦν δέ εἰληχεν τύχην,
 θανόντες ἀν προυκείμεθ' αἰσχίστῳ μόρῳ,
 οὗτος δέ ἀν ἔζη. οὐν δέ ἐνήλλαξεν θεός
 15 τὴν τοῦδε ὕβριν πρὸς μῆλα καὶ ποίμνιας πεσεῖν.
 ὡν οὖνεκ' αὐτὸν οὔτις ἔστ' ἀνὴρ σθένων
 τοσοῦτον ὥστε σῶμα τυμβεῦσαι τάφῳ,
 ἀλλ' ἀμφὶ χλωρὰν ψάμαθον ἐκβεβλημένος
 δρυνισι φορβὴ παραλίοις γενήσεται.
 20 πρὸς ταῦτα μηδὲν δεινὸν ἔξαρης μένος.
 εἰ γάρ βλέποντος μὴ 'δυνήθημεν κρατεῖν,
 πάντως θανόντος γ' ἄρξομεν, καν μὴ θέλησ,
 χερσὶν παρευθύνοντες. οὐ γάρ ἔσθ' ὅπου
 λόγων ἀκοῦσαι ζῶν ποτ' ἡθέλησ' ἐμῶν.
 25 καίτοι κακοῦ πρὸς ἀνδρὸς ἀνδρα δημότην
 μηδὲν δικαιοῦν τῶν ἐφεστώτων κλύειν.
 οὐ γάρ ποτ' οὕτ' ἀν ἐν πόλει νόμοι καλῶς
 φέροιντ' ἄν, ἔνθα μὴ καθεστήκη δέος,

οὗτ' ἀν στρατός γε σωφρόνως ἄρχοιτ' ἔτι
μηδὲν φόβου πρόβλημα μηδ' αἰδοῦς ἔχων. 30
ἀλλ' ἄνδρα χρὴ, καν σῶμα γεννήσῃ μέγα,
δοκεῖν πεσεῖν ἀν καν ἀπὸ σμικροῦ κακοῦ.
δέος γὰρ φῶ πρόσεστιν αἰσχύνη θ' ὁμοῦ,
σωτηρίαν ἔχοντα τόνδ' ἐπίστασο·
ὅπου δὲ ὑβρίζειν δρᾶν θ' ἀ βούλεται παρῆ, 35
ταύτην νόμιζε τὴν πόλιν χρόνῳ ποτὲ
ἔξ οὐρίων δραμοῦσαν εἰς βυθὸν πεσεῖν.
ἀλλ' ἐστάτω μοι καὶ δέος τι καλριον,
καὶ μὴ δοκῶμεν, δρῶντες ἀν ἡδώμεθα
οὐκ ἵντιτίσειν αὐθις ἀν λυπώμεθα. 40
ἔργει παραλλάξ ταῦτα. πρόσθεν οὐτος ἦν
αἴθων ὑβριστὴς, νῦν δὲ ἐγὼ μέγ' αὖ φρονῶ.
καὶ σοι προφωνῶ τόνδε μὴ θάπτειν, ὅπως
μὴ τόνδε θάπτων αὐτὸς εἰς ταφὰς πέσῃς.

SOPH. *Ajax*, 1047-1090.

(86)

Teucer speaks: 'How can we wonder that common
folk go astray, when we hear such folly from the
lips of the nobly born? What! Ajax a subject
of thine! How so? rule thy own slaves, and

*presume not to dictate thine orders to free men.
We fought for our own hand, not for thee nor
for thy wife. I will bury my brother in spite of
thee or the other general. Go and fetch him, an
thou wilt. I care naught for thee or him.'*

οὐκ ἄν ποτ', ἄνδρες, ἄνδρα θαυμάσαιμ' ἔτι,
ὅς μηδὲν ὅν γοναῖσιν εἰθ' ἀμαρτάνει,
ὅθ' οἱ δοκοῦντες εὐγενεῖς πεφυκέναι
τοιαῦθ' ἀμαρτάνουσιν ἐν λόγοις ἔπη.

5   ἄγ', εἰπ' ἀπ' ἀρχῆς αὐθις, ή σὺ φῆς ἄγειν
τὸν ἄνδρ' Ἀχαιοῖς δεῦρο σύμμαχον λαβών;
οὐκ αὐτὸς ἐξέπλευσεν ὡς αὐτοῦ κρατῶν;
ποῦ σὺ στρατηγεῖς τοῦδε; ποῦ δὲ σοὶ λεῶν
ἔξεστ' ἀνάσσειν ὅν δδ' ἥγεν οἴκοθεν;
10   Σπάρτης ἀνάσσων ἥλθει, οὐχ ἥμῶν κρατῶν.
οὐδ' ἔσθ' ὅπου σοὶ τόνδε κοσμῆσαι πλέον
ἀρχῆς ἔκειτο θεσμὸς ή καὶ τῷδε σέ.
ἀλλ' ὡνπερ ἄρχεις ἄρχε, καὶ τὰ σέμιν' ἔπη
κόλαξ ἔκεινους· τόνδε δ', εἴτε μὴ σὺ φῆς,
15   εἰθ' ἄτερος στρατηγὸς, ἐς ταφὰς ἐγὼ
θήσω δικαίως, οὐ τὸ σὸν δείσας στόμα.
οὐ γάρ τι τῆς σῆς οὖνεκ' ἔστρατεύσατο
γυναικός, ὡσπερ οἱ πόνου πολλοῦ πλέω,
ἀλλ' οὖνεχ' ὄρκων οἰσιν ἦν ἐνώμοτος,

σοῦ δ' οὐδένι οὐ γὰρ ἡξίου τοὺς μηδένας.
 πρὸς ταῦτα πλείους δεῦρο κήρυκας λαβὼν
 καὶ τὸν στρατηγὸν ἥκε, τοῦ δὲ σοῦ ψόφου
 οὐκ ἀν στραφείην, ὡς ἀν ἥς οἶός περ εἰ.

20

SOPH. *Ajax*, 1093-1117.

(87)

Agamemnon speaks : ' Sirrah ! what means this insolence ? This bluster befits not the son of a slave woman. Hadst thou been gently born, thou hadst held thy head high indeed, and bragged past all endurance. And all because the judges gave their verdict for Odysseus and not for Ajax ! For this we must be reviled by Teucer, or stabbed in the dark by Ajax ! This needs control. We must take order with these rude and burly knaves. When next thou hast aught to say to us, bring with thee an interpreter : thy foreign jargon is all unknown to us. '

σὲ δὴ τὰ δεινὰ ῥήματ' ἀγγέλλουσί μοι
 τλῆναι καθ' ἡμῶν ὡδὸν ἀνοιμωκτὴ χανεῖν ;
 σέ τοι, τὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωτίδος λέγω.

ἡ που τραφεὶς ἀν μητρὸς εὐγενοῦς ἄπο
 5 ὑψήλ' ἐφώνεις κάπ' ἄκρων ὀδοιπόρεις,
 ὅτ' οὐδὲν ἀν τοῦ μηδὲν ἀντέστης ὑπερ,
 κοῦτε στρατηγοὺς οὔτε ναυάρχους μολεῦν
 ἡμᾶς Ἀχαιῶν οὔτε σοῦ διωμόσω,
 10 ἀλλ' αὐτὸς ἄρχων, ὡς σὺ φῆς, Αἴας ἔπλει.
 ταῦτ' οὐκ ἀκούειν μεγάλα πρὸς δούλων κακά ;
 ποίου κέκραγας ἀνδρὸς ὡδὸς ὑπέρφρονα ;
 ποῦ βάντος ἡ ποῦ στάντος οὐπερ οὐκ ἐγώ ;
 οὐκ ἀρ' Ἀχαιοῖς ἄνδρες εἰσὶν πλὴν ὅδε ;
 πικροὺς ἔσιγμεν τῶν Ἀχιλλείων ὅπλων
 15 ἀγῶνας Ἀργείοισι κηρῦξαι τότε,
 εἰ πανταχοῦ φανούμεθ' ἐκ Τεύκρου κακοὶ,
 κούκ ἀρκέσει ποθ' ὑμὸν οὐδὸς ἡσσημένοις
 εἴκειν ἀ τοῖς πολλοῖσιν ἡρεσκεν κριταῖς,
 ἀλλ' αἰὲν ἡμᾶς ἡ κακοῖς βαλεῖτέ που,
 20 ἡ σὺν δόλῳ κεντήσεθ' οἱ λελειμμένοι.
 ἐκ τῶνδε μέντοι τῶν τρόπων οὐκ ἄν ποτε
 κατάστασις γένοιτ' ἀν οὐδενὸς νόμου,
 εἰ τοὺς δίκηη νικῶντας ἐξωθήσομεν
 καὶ τοὺς ὅπισθεν ἐς τὸ πρόσθεν ἄξομεν.
 25 ἀλλ' εἰρκτέον τάδ' ἐστίν· οὐ γὰρ οἱ πλατεῖς
 οὐδὲ εὐρύνωτοι φῶτες ἀσφαλέστατοι,
 ἀλλ' οἱ φρονοῦντες εὖ κρατοῦσι πανταχοῦ.

μέγας δὲ πλευρὰ βοῦς ὑπὸ σμικρᾶς ὅμως
μάστιγος ὁρθὸς εἰς ὁδὸν πορεύεται.
καὶ σοὶ προσέρπον τοῦτ' ἐγὼ τὸ φάρμακον   30
όρῳ τάχ', εἰ μὴ νοῦν κατακτήσει τινά·
ὅς ἀνδρὸς οὐκέτ' ὄντος, ἀλλ' ἥδη σκιᾶς,
θαρσῶν ὑβρίζεις κακέλευθεροστομεῖς.
οὐ σωφρονήσεις; οὐ μαθὼν ὃς εἰ φύσιν
ἄλλον τιν' ἄξεις ἄνδρα δεῦρ' ἐλεύθερον,   35
ὅστις πρὸς ἡμᾶς ἀντὶ σοῦ λέξει τὰ σά;
σοῦ γὰρ λέγοντος οὐκέτ' ἀν μάθοιμ' ἐγώ·
τὴν βάρβαρον γὰρ γλῶσσαν οὐκ ἐπαίω.

SOPH. *Ajax*, 1226-1263.

(88)

Teucer speaks: 'The dead are soon forgotten. And this is he, for whom thou didst so often risk thy life in battle, O my brother, when the blaze of fire was on the ships, and Hector came bounding over the trenches. Then thou wast their champion; now thou art cast aside, and all thy services forgotten. Prince! thy words are wild. Remember the single combat with Hector! who but Ajax then? Bethink thee, too, of the secret history of thine house, and judge whether thou hast reason

in taunting a son of Telamon. My mother was a king's daughter, thine a Cretan adulteress, flung to the dumb fishes of the sea! Be thou sure of this, I will bury Ajax, or die for him! I would rather die for him than for thy wife—or thy brother's wife—I care not which.'

φεῦ, τοῦ θανόντος ὡς ταχεῖά τις βροτοῖς
 χάρις διαρρεῖ καὶ προδοῦσ' ἀλίσκεται,
 εἰ σοῦ γ' ὅδ' ἀνὴρ οὐδέ' ἐπὶ σμικρῶν λόγων,
 Αλας, ἔτ' ἵσχει μνῆστιν, οὐ σὺ πολλάκις
 5 τὴν σὴν προτείνων προύκαμες ψυχὴν δόρει·
 ἀλλ' οἴχεται δὴ πάντα ταῦτ' ἐρριμμένα.
 ὡς πολλὰ λέξας ἄρτι κάνοητ' ἔπη,
 οὐ μυημονεύεις οὐκέτ' οὐδὲν, ἡνίκα
 ἔρκεων ποθ' ὑμᾶς οὗτος ἐγκεκλημένους,
 10 ηδη τὸ μηδὲν δυτας, ἐν τροπῇ δορὸς
 ἐρρύσατ' ἐλθὼν μοῦνος, ἀμφὶ μὲν νεῶν
 ἄκροισιν ηδη ναυτικοῖς ἐδωλίοις
 πυρὸς φλέγοντος, ἐς δὲ ναυτικὰ σκάφη
 πηδῶντος ἄρδην "Εκτορος τάφρων ὑπερ;
 15 τίς ταῦτ' ἀπειρξεν; οὐχ ὅδ' ἦν ὁ δρῶν τάδε
 δν οὐδαμοῦ φῆς οὐδὲ συμβῆναι ποδί;
 ἀρ' ὑμὶν οὗτος ταῦτ' ἔδρασεν ἔνδικα;
 χῶτ' αὐθις αὐτὸς "Εκτορος μόνος μόνου

λαχών τε κάκέλευστος ἥλθ' ἐναντίος,
 οὐ δραπέτην τὸν κλῆρον ἐς μέσον καθεὶς, 20
 ὑγρᾶς ἀρούρας βῶλον, ἀλλ' ὃς εὐλόφου
 κυνῆς ἔμελλε πρώτος ἄλμα κουφιεῖν ;
 ὅδ' ἦν ὁ πράσσων ταῦτα, σὺν δ' ἐγὼ παρὼν,
 ὁ δοῦλος, οὐκ τῆς βαρβάρου μητρὸς γεγώς. 25
 δύστηνε, ποιὶ βλέπων ποτ' αὐτὰ καὶ θροεῖς ;
 οὐκ οἰσθα σοῦ πατρὸς μὲν ὃς προύφυ πατήρ
 ἀρχαῖον ὅντα Πέλοπα βάρβαρον Φρύγα ;
 'Ατρέα δ', ὃς αὖ σ' ἐσπειρε, δυστεβέστατον,
 προθέντ' ἀδελφῷ δεῦπνον οἰκείων τέκνων . 30
 αὐτὸς δὲ μητρὸς ἐξέφυς Κρήσσης, ἐφ' γῇ
 λαβὼν ἐπακτὸν ἄνδρ' ὁ φιτύσας πατήρ
 ἐφῆκεν ἐλλοῖς ἵχθύσιν διαφθοράν.
 τοιοῦτος δὲν τοιῷδ' ὀνειδίζεις σποράν ;
 ὃς ἐκ πατρὸς μέν εἰμι Τελαμῶνος γεγὼς,
 δοτις στρατοῦ τὰ πρώτ' ἀριστεύσας ἐμὴν 35
 ἵσχει ξύνευνον μητέρ', ἡ φύσει μὲν ἦν
 βασίλεια, Λαομέδοντος· ἔκκριτον δέ νιν
 δώρημ' ἐκείνῳ 'δωκεν 'Αλκμήνης γόνος.
 ἀρ' ὁδ' ἀριστος ἐξ ἀριστέοιν δυοῖν
 βλαστὼν ἀν αἰσχύνοιμι τοὺς πρὸς αἴματος, 40
 οὓς νῦν σὺ τοιοῖσδ' ἐν πόνοισι κειμένους
 ὡθεῖς ἀθάπτους, οὐδ' ἐπαισχύνει λέγων ;

εὺ νυν τόδ' ἵσθι, τοῦτον εὶ βαλεῖτέ που,
 βαλεῖτε χήμᾶς τρεῖς ὄμοῦ συγκειμένους.
 45 ἐπεὶ καλόν μοι τοῦδ' ὑπερπονουμένῳ
 θανεῖν προδλήως μᾶλλον ἢ τῆς σῆς ὑπὲρ
 γυναικὸς, ἢ τοῦ σοῦ ξυναίμονος λέγω ;
 πρὸς ταῦθ' ὅρα μὴ τούμὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ σόν.
 ὡς εὶ με πημανεῖς τι, βουλήσει ποτὲ
 50 καὶ δειλὸς εἶναι μᾶλλον ἢ 'ν ἐμοὶ θρασύς.

SOPH. *Ajax*, 1266-1315.

(89)

Philoctetes tells his miserable story: how he was marooned on the island, how he made shift to drag on his wretched life; how such sailors as had touched at the island had refused to take him off. 'May the Gods take vengeance upon those who deserted me!'

ω πόλλα' ἐγὼ μοχθηρός, ω πικρὸς θεοῖς,
 οὐ μηδὲ κληδῶν ὡδ' ἔχοντος οἴκαδε
 μηδ' Ἑλλάδος γῆς μηδαμοῦ διῆλθέ που.
 ἀλλ' οἱ μὲν ἐκβαλόντες ἀνοσίως ἐμὲ
 5 γελῶσι σὺν' ἔχοντες, ἢ δ' ἐμὴ νόσος
 ἀεὶ τέθηλε κάπι μεῖζον ἔρχεται.

ὡ τέκνουν, ὡ παῖ πατρὸς ἔξ Ἀχιλλέως,
 ὅδ' εἴμ' ἐγώ σοι κεῖνος, δν κλύεις ἵσως
 τῶν Ἡρακλείων ὅντα δεσπότην ὅπλων,
 ὁ τοῦ Ποίαντος παῖς Φιλοκτήτης, δν οἱ
 δισσοὶ στρατηγοὶ χώ Κεφαλλήνων ἄναξ
 ἔρριψαν αἰσχρῶς ὁδ' ἔρημον, ἀγρία
 νόσφ καταφθίνοντα, τῆς ἀνδροφθόρου
 πληγέντ' ἐχίδνης ἀγρίω χαράγματι.
 ξὺν ή μ' ἐκεῖνοι, παῖ, προθέντες ἐνθάδε
 ὠχούντ' ἔρημον, ἡνίκ' ἐκ τῆς ποντίας
 Χρύσης κατέσχον δεῦρο ναυβάτη στόλῳ.
 τότ' ἀσμενόν μ' ως εἰδον ἐκ πολλοῦ σάλου
 εῦδοντ' ἐπ' ἀκτῆς ἐν κατηρεφεῖ πέτρῳ,
 λιπόντες ωχούθ', οία φωτὶ δυσμόρφῳ
 ράκη προθέντες βαιὰ καὶ τι καὶ βορᾶς
 ἐπωφέλημα σμικρὸν, οὖτοῖς τύχοι.
 σὺ δὴ, τέκνον, ποίαν μ' ἀνάστασιν δοκεῖς
 αὐτῶν βεβώτων ἔξ ὑπνου στῆναι τότε;
 ποῖ ἐκδακρύσαι, ποῖ ἀποιμῶξαι κακά;
 ὁρῶντα μὲν ναῦς, ἀς ἔχων ἐναυστόλουν,
 πάσας βεβώσας, ἄνδρα δ' οὐδέν' ἔντοπον,
 οὐχ ὅστις ἀρκέσειεν οὐδ' ὅστις νόσου
 κάμνοντι συλλάβοιτο, πάντα δὲ σκοπῶν
 ηὕρισκον οὐδὲν πλὴν ἀνιᾶσθαι παρὸν

τούτου δὲ πολλὴν εὐμάρειαν, ὡς τέκνουν.
 ὁ μὲν χρόνος δὴ διὰ χρόνου προύβαινέ μοι,
 κᾱδει τι βαῑα τῇδε ὑπὸ στέγη μόνον
 διακονεῖσθαι. γαστρὶ μὲν τὰ σύμφορα
 35 τόξον τόδε ἔξηγύρισκε, τὰς ὑποπτέρους
 βάλλον πελείας· πρὸς δὲ τοῦθ', ὁ μοι βάλοι
 νευροσπαδὴς ἄτρακτος, αὐτὸς δὲν τάλας
 εἰλύομην δύστηνον ἔξέλκων πόδα
 πρὸς τοῦτ' ἄν· εἰ τ' ἔδει τι καὶ ποτὸν λαβεῖν,
 40 καὶ που πάγου χυθέντος, οἵα χείματι,
 ξύλον τι θραῦσαι, ταῦτ' δὲν ἔξέρπων τάλας
 ἐμηχανώμην· εἴτα πῦρ δὲν οὐ παρῆν,
 ἀλλ' ἐν πέτροισι πέτρον ἐκτρίβων μόλις
 ἔφην' ἄφαντον φῶς, δὲ καὶ σφέζει μ' ἀεί.
 45 οἰκουμένη γὰρ οὖν στέγη πυρὸς μέτα
 πάντ' ἐκπορίζει πλὴν τὸ μὴ νοσεῖν ἐμέ.
 φέρ', ὡς τέκνουν, νῦν καὶ τὸ τῆς νήσου μάθης.
 ταύτη πελάζει ναυβάτης οὐδεὶς ἐκών.
 οὐ γάρ τις ὅρμος ἔστιν, οὐδὲ ὅποι πλέων
 50 ἔξεμπολήσει κέρδος ήξενώσεται.
 οὐκ ἐνθάδ' οἵ πλοι τοῖσι σώφροσιν βροτῶν.
 τάχ' οὖν τις ἄκων ἔσχε· πολλὰ γὰρ τάδε
 ἐν τῷ μακρῷ γένοιτ' δὲν ἀνθρώπων χρόνῳ·
 οὗτοί μ', ὅταν μόλωσιν, ὡς τέκνουν, λόγοις

ἔλεοῦσι μὲν, καὶ πού τι καὶ βορᾶς μέρος
 προσέδοσαν οἰκτείραντες ἡ τινα στολήν·
 ἐκεῖνο δ' οὐδεὶς, ἡνίκ' ἀν μνησθῶ, θέλει,
 σῶσαί μ' ἐς οἴκους, ἀλλ' ἀπόλλυμαι τάλας
 ἔτος τόδ' ἥδη δέκατον ἐν λιμῷ τε καὶ
 κακοῖσι βόσκων τὴν ἀδηφάγον νόσον. 55
 τοιαῦτ' Ἀτρεῖδαί μ' ἡ τ' Ὁδυσσέως βία,
 ὡ παῖ, δεδράκασ', οὐλύμπιοι θεοὶ
 δοῖέν ποτ' αὐτοῖς ἀντίποιν' ἐμοῦ παθεῖν.

SOPH. *Phil.* 254-316.

(90)

Philoctetes entreats Neoptolemus not to leave him: let him fling him into the hold—anywhere—but not abandon him on the island. It was but one day's sail. Let him remember that the changes and chances of life are common to all. It may be his lot one day to need help and pity.

πρός νύν σε πατρὸς, πρός τε μητρός, ὡ τέκνουν,
 πρός τ' εἴ τι σοι κατ' οἰκόν ἔστι προσφιλὲς,
 ἵκέτης ἵκνοῦμαι, μὴ λίπης μ' οὔτω μόνον,
 ἔρημον ἐν κακοῖσι τοῖσδ' οῖοις ὄρᾶς
 δσοισί τ' ἐξήκουσας ἐνναίοντά με. 5

ἀλλ' ἐν παρέργῳ θοῦ με. δυσχέρεια μὲν,
 ἔξοιδα, πολλὴ τοῦδε τοῦ φορήματος·
 ὅμως δὲ τλῆθι. τοῖσι γενναίοισι τοι
 τό τ' αἰσχρὸν ἔχθρὸν καὶ τὸ χρηστὸν εὐκλεέσ.
 10 σοὶ δ', ἐκλιπόντι τοῦτ', δνειδος οὐ καλὸν,
 δράσαντι δ', ὡ παῖ, πλεῦστον εὐκλείας γέρας,
 ἐὰν μόλω 'γώ ζῶν πρὸς Οἴταλαν χθόνα.
 Ἰθ^ρ· ἡμέρας τοι μόχθος οὐχ δλης μιᾶς.
 τόλμησον, ἐμβαλοῦ μ' ὅπη θέλεις ἄγων,
 15 εἰς ἀντλίαν, ἐς πρῷραν, ἐς πρύμνην, ὅπου
 ἥκιστα μέλλω τοὺς ξυνόντας ἀλγυνεῖν.
 νεῦσον, πρὸς αὐτοῦ Ζημὸς ἵκεσίου, τέκνουν,
 πείσθητι· προσπίτω σε γόνασι, καίπερ ὀν
 ἀκράτωρ ὁ τλήμων, χωλός. ἀλλὰ μή μ' ἀφῆς
 20 ἔρημον οὕτω χωρὶς ἀνθρώπων στίβου,
 ἀλλ' ἡ πρὸς οἰκον τὸν σὸν ἔκσωσόν μ' ἄγων,
 ἡ πρὸς τὰ Χαλκάδοντος Εὐβοίας σταθμά·
 κάκεῖθεν οὐ μοι μακρὸς εἰς Οἴτην στόλος
 Τραχινίαν τε δεράδα καὶ τὸν εὔροον
 25 Σπερχειὸν ἔσται, πατρί μ' ὡς δείξης φίλω,
 δν δὴ παλαίον ἐξ ὅτου δέδοικ' ἐγὼ
 μή μοι βεβήκη. πολλὰ γὰρ τοῖς ὑγμένοις
 ἔστελλον αὐτὸν ἵκεσίους πέμπων λιτὰς,
 αὐτόστολον πέμψαντά μ' ἐκσῶσαι δόμοις.

ἀλλ' ἡ τέθυηκεν, ἡ τὰ τῶν διακόνων,
ώς εἰκὸς, οἶμαι, τούμὸν ἐν σμικρῷ μέρος
πιοιούμενοι τὸν οἴκαδ' ἥπειγον στόλον.
ιῦν δ', ἐς σὲ γὰρ πομπόν τε καύτὸν ἄγγελον
ἥκω, σὺν σῶσον, σύ μ' ἐλέησον, εἰσορῶν
ώς πάντα δεινὰ κάπικινδύνως βροτοῖς
κεῦται, παθεῖν μὲν εὖ, παθεῖν δὲ θάτερα.
χρὴ δ' ἐκτὸς ὅντα πημάτων τὰ δειν' ὄρâν,
χῶταν τις εὐ ζῆ, τηνικαῦτα τὸν βίον
σκοπεῖν μάλιστα μὴ διαφθαρεῖς λάθη.

SOPH. *Phil.* 468-506.

(91)

Two bills were brought forward by the Tribunes in the year of the city 310; one to legalise the marriage between patricians and plebeians, the other to provide that in future the consuls might be either patricians or plebeians. The bills excited the fiercest anger among the nobles, and were supported, with equal spirit, by the Tribunes and the Party of Reform.

Canuleius, one of the Tribunes, addressed the people, and told them that it was plain now in

what contempt the commons were held by the nobles. The right of intermarriage was readily granted to foreigners and even to conquered enemies. It was refused to Roman citizens! And, as for consuls—might not the people themselves decide to whom they wished to entrust the management of affairs?

Cum maxime haec in senatu agerentur, Canuleius pro legibus suis et adversus consules ita disseruit. 'Quantopere vos, Quirites, contemnerent patres, quam indignos ducerent qui una secum urbe intra 5 eadem moenia viveretis, saepe equidem et ante videor animadvertisse, nunc tamen maxime, quod adeo atroces in has rogationes nostras coorti sunt, quibus quid aliud quam admonemus cives nos eorum esse, et si non easdem opes habere, eandem tamen patriam 10 incolere? Altera connubium petimus, quod finitimus externisque dari solet. Nos quidem civitatem, quae plus quam connubium est, hostibus etiam victis dedimus. Altera nihil novi ferimus, sed id quod populi est repetimus atque usurpamus, ut quibus velit 15 populus Romanus honores mandet.

LIVY, iv. 3.

(92)

'The nobles,' he continued, 'threaten to lay violent hands on your Tribunes. If you elect a plebeian to the consulship, they foretell ruin to Rome and her empire. We might be slaves! They would rob us of the light of day itself, and are indignant that we even breathe, and speak, and have the outward shape of men.'

'Quid tandem est cur caelum ac terras misceant, cur in me impetus modo paene in senatu sit factus, negent se manibus temperaturos, violaturosque denuntiant sacrosanctam potestatem? Si populo Romano liberum suffragium datur, ut quibus velit consulatum 5 mandet, et non praeciditur spes plebeio quoque, si dignus summo honore erit, apiscendi summi honoris, stare urbs haec non poterit, de imperio actum est et perinde hoc valet, plebeiusne consul fiat, tanquam servum aut libertinum aliquis consulem futurum 10 dicat? Ecquid sentitis in quanto contemptu vivatis? Lucis vobis hujus partem, si liceat, admant. Quod spiratis, quod vocem mittitis, quod formas hominum habetis, indignantur. Quin etiam, si diis placet, 15 nefas aiunt esse consulem plebeium fieri.'

LIVY, iv. 3.

o

(93)

'Why should not plebeians be consuls? Numa was not even a citizen at all—and he was made King. Tarquin was not even an Italian. Servius Tullius was the son of a slave. This wise liberality, which opened the paths of honour to merit, however lowly born, made Rome great.'

Obsecro vos, si non ad fastos, non ad commen-
 tarios pontificum admittimur, ne ea quidem scimus
 quae omnes peregrini etiam sciunt, consules in locum
 regum successisse, nec aut juris aut majestatis quic-
 quam habere quod non in regibus ante fuerit?
 En unquam creditis fando auditum esse Numam
 Pompilium, non modo non patricium sed ne civem
 quidem Romanum, ex Sabino agro accitum, populi
 jussu, patribus auctoribus Romae regnasse? L.
 5 deinde Tarquinium non Romanae modo sed ne
 Italicae quidem gentis, Damarati Corinthii filium,
 incolam ab Tarquiniis, vivis liberis Anci, regem
 factum? Ser. Tullium post hunc, captiva Corniculana
 natum, patre nullo, matre serva, ingenio virtute
 10 regnum tenuisse? Quid enim de T. Tatio Sabino
 dicam, quem ipse Romulus parens urbis in societatem

regni accepit? Ergo dum nullum fastiditur genus in quo eniteret virtus, crevit imperium Romanum.'

LIVY, iv. 3.

(94)

'The Claudian family came from the Sabines: they were made citizens, then patricians, then consuls. Why should foreigners be admitted to a privilege, from which Roman citizens, if of plebeian birth, are debarred?'

'Paeniteat nunc vos plebeii consulis, cum majores nostri advenas reges non fastidierint, et ne regibus quidem exactis clausa urbs fuerit peregrinae virtuti. Claudiam certe gentem post reges exactos ex Sabinis non in civitatem modo accepimus, sed etiam in 5 patriciorum numerum. Ex peregrinone patricius, deinde consul fiat: civis Romanus si sit ex plebe, praecisa consulatus spes erit? Utrum tandem non credimus fieri posse ut vir fortis ac strenuus, pace belloque bonus, ex plebe sit Numa, L. Tarquinio, 10 Ser. Tullio similis? An ne si sit quidem ad gubernacula rei publicae accedere eum patiemur, potiusque decemviris, teterimis mortalium, qui tamen omnes ex patribus erant, quam optimis regum novis hominibus similes sumus habituri? '

15
LIVY, iv. 3.

(95)

'But plebeians have never been consuls. What then? Are we never to admit any innovation, however salutary, any novelty, however useful? Under Romulus there were no pontiffs: Numa created them. Once there were no consuls. When the kings were expelled, consuls were made. A Dictator is a new thing. Tribunes, aediles, quaestors, all had to be made; they have not existed for ever. In a great city, with all time before it, magistracies and laws must of necessity be subject to change.'

'At enim nemo post reges exactos de plebe consul fuit. Quid postea? Nullane res nova institui debet? Et quod nondum est factum (multa enim nondum sunt facta in novo populo), ea ne si utilia 5 quidem sint fieri oportet? Pontifices, augures Romulo regnante nulli erant: ab Numa Pompilio creati sunt. Census in civitate et descriptio centuriarum classumque non erat: ab Ser. Tullio est facta. Consules nunquam fuerant: regibus exactis 10 creati sunt. Dictatoris nec imperium nec nomen fuerat: apud patres esse coepit. Tribuni plebis aediles, quaestores nulli erant: institutum est ut fierent. Decemviros legibus scribendis intra decem

hos annos et creavimus et e re publica sustulimus.
Quis dubitat quin in aeternum urbe condita, in 15
immensum crescente, nova imperia sacerdotia jura
gentium hominumque instituantur?’

LIVY, v. 4.

(96)

‘This legal prohibition of marriage between patricians and plebeians is the greatest insult that could be offered to the commons. It is like condemning us all to exile or banishment, even while we live in the same town. Let the noble maidens refuse, if they please, to marry one of our rank. No man of the commons will put force upon them. That is a privilege peculiar to the nobles. But to forbid our intermarriage by statutory enactment—that is past all bearing, an insult indeed.’

‘Hoc ipsum, ne connubium patribus cum plebe
esset, non decemviri tulerunt paucis his annis
pessimo publico, cum summa injuria plebis? An
esse ulla major aut insignitior contumelia potest
quam partem civitatis velut contaminatam indignam 5
connubio haberi? Quid est aliud quam exsiliū intra
eadem moenia, quam relegationem pati? Ne affini-
tibus, ne propinquitatibus immisceamur carent;
ne societur sanguis. Quid? Hoc si polluit nobili-

10 tatem istam vestram, quam plerique oriundi ex Albanis et Sabinis non genere nec sanguine sed per cooptationem in patres habetis, aut ab regibus lecti aut post reges exactos jussu populi, sinceram servare privatis consiliis non poteratis, nec ducendo ex plebe
 15 neque vestras filias sororesque enubere sinendo e patribus? Nemo plebeius patriciae virgini vim afferret: patriciorum ista libido est. Nemo invitum pactionem nuptialem quemquam facere coegisset. Verum enim vero lege id prohiberi et connubium
 20 tolli patrum ac plebis, id demum contumeliosum plebi est.'

LIVV, iv. 4.

(97)

'Marriage has always been a private matter, for family arrangement. Why regulate the choice of a wife or a husband by insulting legislation? Why not make laws to forbid the rich intermarrying with the poor? Why not say that a plebeian must not walk in the street, or stand in the forum, or build his house, near a patrician?'

'Cur enim non fertis ne sit connubium divitibus ac pauperibus? Quod privatorum consiliorum ubique semper fuit, ut in quam cuique feminae convenisset domum nuberet, ex qua pactus esset vir domo in

matrimonium duceret, id vos sub legis superbissimae 5
vincula conjicisis, qua dirimatis societatem civilem
duasque ex una civitates faciatis. Cur non sancitis
ne vicinus patricio sit plebeius, ne eodem itinere eat,
ne idem convivium ineat, ne in foro eodem consistat?
Quid enim in re est aliud, si plebeiam patricius 10
duxerit, si patriciam plebeius? Quid juris tandem
mutatur? Nempe patrem sequuntur liberi. Nec quod
nos ex connubio vestro petamus, quicquam est praeterquam
ut hominum, ut civium numero simus; nec
vos, nisi in contumeliam ignominiamque nostram 15
certare juvat, quod contendatis, quicquam est.'

LIVY, iv. 4.

(98)

*'Who is to be master, the People or the Nobles?
When the kingly office was abolished, what was
established in its room? Patrician Oligarchy, or
Equal Freedom? May the People, or may it not,
enact such laws as it shall choose? Are you going
to hold a forced conscription, whenever a Bill is
brought before the People, and hurry us off to
camp?'*

*'Denique utrum tandem populi Romani an vestrum
summum imperium est? Regibus exactis utrum*

vobis dominatio an omnibus aequa libertas parta est ?
 Oportet licere populo Romano, si velit, jubere legem :
 5 an ut quaeque rogatio promulgata erit, vos delectum
 pro poena decernetis ? Et simul ego tribunus vocare
 tribus in suffragium coepero, tu statim consul sacra-
 mento juniores adiges, et in castra educes, et mina-
 beris plebi, minaberis tribuno ? Quid, si non,
 10 quantum istae minae adversus plebis consensum
 valerent, bis jam experti essetis ? Scilicet quia nobis
 consultum volebatis, certamine abstinuistis. An ideo
 non est dimicatum, quod quae pars firmior, eadem
 modestior fuit ?'

LIVY, iv. 5.

(99)

'There will be no real struggle, Citizens : they are but putting your high spirit to the proof. They will soon give way, if you stand firm.'

'Give us equal laws,' we say, 'and the City is one, united and harmonious. Deny them, and whatever wars or rumours of wars there may be, not one plebeian will join the ranks, nor serve for those tyrannical masters who refuse to give us our political or social rights.'

'Nec nunc erit certamen, Quirites. Animos vestros illi tentabunt semper, vires non experientur. Itaque

ad bella ista, seu falsa seu vera sunt, consules, parata vobis plebes est, si connubiis redditis unam hanc civitatem tandem facitis ; si coalescere, si jungi mis- 5 cerique vobis privatis necessitudinibus possunt ; si spes, si aditus ad honores viris strenuis et fortibus datur ; si in consortio, si in societate rei publicae esse, si, quod aequae libertatis est, in vicem annuis magistratibus parere atque imperitare licet. Si haec 10 impedit aliquis, ferte sermonibus et multiplicate fama bella : nemo est nomen daturus, nemo arma capturus, nemo dimicaturus pro superbis dominis, cum quibus nec in re publica honorum nec in privata connubii societas est.'

15
LIVY, iv. 5.

(100)

The Roman army was besieging Veii, and it was decided to continue the siege operations through the winter. This was a new departure in Roman campaigns, for the soldiers had always been accustomed to return home for the winter. The Tribunes, who had long been on the look out for a popular grievance, seized their opportunity, and vehemently harangued the commons. ' This,' they

cried, 'this explains all. This is the reason why pay was given to the soldiers, that they may be kept in perpetual exile far from home and Rome.'

Cum spes major imperatoribus Romanis in ob-
sidione quam in oppugnatione esset, hibernacula
etiam, res nova militi Romano, aedificari coepit ; con-
siliumque erat hiemando continuare bellum. Quod
5 postquam tribunis plebis, jam diu nullam novandi
res causam invenientibus, Romam est allatum, in
concionem prosiliunt, sollicitant plebis animos, hoc
illud esse dictantes, quod aera militibus sint con-
stituta. Nec se fefellisse id donum inimicorum veneno
10 illitum fore. Venisse libertatem plebis ; remotam in
perpetuum et ablegatam ab urbe et ab re publica
juventutem jam ne hiemi quidem aut tempori anni
cedere ac domos et res invisere suas.

LIVY, v. 2.

(101)

*'We were sure that there was some hidden motive.
The motive clearly was to prevent reform of
abuses at home by keeping the great body of
plebeian voters away in camp. The enemy are*

better off than the Roman army. Veii is a comfortable town ; our soldiers have to live in tents, drudging like slaves in all the frost and snow. This is a tyranny worse than kings, or decemvirs, or dictator ever invented.'

'Quam putarent continuatae militiae causam esse ? Nullam profecto aliam inventuros quam ne quid per frequentiam juvenum eorum, in quibus vires omnes plebis essent, agi de commodis eorum posset. Vexari praeterea et subigi multo acriusquam Veientes : 5 quippe illos hiemem sub tectis suis agere, egregiis muris situque naturali urbem tutantes ; militem Romanum in opere ac labore, nivibus pruinisque obrutum, sub pellibus durare, ne hiemis quidem spatio, quae omnium bellorum terra marique sit 10 quies, arma deponentem. Hoc neque reges, neque ante tribuniciam potestatem creatam superbos illos consules, neque triste dictatoris imperium, neque importunos decemvirois injunxisse servitutis, ut perennem militiam facerent, quod tribuni militum in plebe 15 Romana regnum exercent. Quidnam illi consules dictatoresve facturi essent, qui proconsularem imaginem tam saevam ac trucem fecerint ?'

LIVY, v. 2.

(102)

'But it serves you right. You elected eight Tribunes of the soldiers—all patricians. You could not find room for one plebeian. Now you find your mistake.'

'Sed id accidere haud immerito. Non fuisse ne in octo quidem tribunis militum locum ulli plebeio. Antea trina loca cum contentione summa patricios explere solitos: nunc jam octojuges ad imperia ob-
tinenda ire, et ne in turba quidem haerere plebeium quemquam, qui, si nihil aliud, admoneat collegas liberos et cives eorum non servos militare, quos hieme saltem in domos ac tecta reduci oporteat, et aliquo tempore anni parentes liberosque ac conjuges in visere, et usurpare libertatem, et creare magistratus.'

LIVY, v. 2.

(103)

But the Tribunes met their match in Appius Claudius, a practised orator and a man of ready wit. He, in his turn, addressed the Commons, and said: 'I congratulate you all on this revelation. We can all see now what these constant harangues

and this everlasting agitation on the part of the Tribunes really mean. It is not your interest they seek but their own !

Haec taliaque vociferantes adversarium haud im-
parem nacti sunt Ap. Claudium relictum a collegis ad
tribunicias seditiones comprimendas, virum imbutum
jam ab juventa certaminibus plebeis ; quem auctorem
aliquot annis ante fuisse memoratum est per col- 5
legarum intercessionem tribuniciae potestatis dissol-
vendae. Is tum jam non promptus ingenio tantum,
sed usu etiam exercitatus, talem orationem habuit.
'Si unquam dubitatum est, Quirites, utrum tribuni
plebis vestra an sua causa seditionum semper auc- 10
tores fuerint, id ego hoc anno desisse dubitari certum
habeo. Et cum laetor tandem longi erroris vobis
finem factum esse, tum quod secundis potissimum
vestris rebus hic error est sublatus, et vobis et propter
vos rei publicae gratulor.'

15
LIVV, v. 2.

(104)

'They are furious because pay has been granted to the soldiers. And why so ? They fear lest it may lead to general harmony and concord, which is just what they do not want. Like dishonest

workmen, they are on the look out for a job, and desire to leave some unsound place in the body politic that they may be sent for to set it right.'

' An est quisquam qui dubitet, nullis injuriis vestris, si quae forte aliquando fuerunt, unquam aequa quam munere patrum in plebem, cum aera militantibus constituta sunt, tribunos plebis offensos ac concitatos 5 esse? Quid illos aliud aut tum timuisse creditis aut hodie turbare velle nisi concordiam ordinum, quam dissolvendae maxime tribuniciae potestatis rentur esse? Sic hercule, tanquam artifices improbi, opus quaerunt; qui et semper aegri aliquid esse in re publica 10 volunt, ut sit ad cuius curationem a vobis adhibeantur.'

LIVY, v. 3.

(105)

' Are the Tribunes pleading for the plebs or against it? They are angry that the soldiers have pay, because it comes to them from the nobles—and whatever the nobles do is wrong, whether for the commons or against it. If there were any patriotism or humanity in these demagogues, they would be as eager to promote good feeling between the orders as they now are to disturb it.'

' Utrum enim defenditis an impugnatis plebem? Utrum militantium adversarii estis an causam agitis?

Nisi forte hoc dicitis “ quicquid patres faciunt, displicet, sive illud pro plebe sive contra plebem est.” Et quemadmodum servis suis vetant domini quicquam rei cum alienis hominibus esse, pariterque in iis beneficio ac maleficio abstineri aequum censem, sic vos interdicitis patribus commercio plebis, ne nos comitate ac munificentia nostra provocemus plebem, nec plebs nobis dicto audiens atque obediens sit. 10 Quanto tandem, si quicquam in vobis, non dico civilis, sed humani esset, favere vos magis, et quantum in vobis esset, indulgere potius comitati patrum atque obsequio plebis oportuit? Quae si perpetua concordia sit, quis non spondere ausit maximum hoc imperium 15 inter finitimos brevi futurum esse?

LIVY, v. 3.

(106)

‘The soldiers have extra pay; it is but fair that they should have extra work. If I were speaking in the camp to the soldiers themselves, they would confess that what I say is reasonable. So much pay for so much work—what can be fairer or more natural? Is a man to have a whole year’s wages for half a year’s work?’

‘Atque ego, quam hoc consilium collegarum meorum, quo abducere infecta re a Veii exercitum noluerunt,

non utile solum sed etiam necessarium fuerit, postea disseram : nunc de ipsa condicione dicere militantium
5 libet. Quam orationem non apud vos solum, sed etiam in castris si habeatur, ipso exercitu disceptante, aequam arbitror videri posse. In qua si mihi ipsi nihil quod dicerem in mentem venire posset, adversariorum certe orationibus contentus essem. Negabant
10 nuper danda esse aera militibus, quia nunquam data essent. Quonam modo igitur nunc indignari possunt, quibus aliquid novi adjectum commodi sit, eis laborem etiam novum pro portione injungi ? Nusquam nec opera sine emolumento nec emolumentum ferme sine
15 impensa opera est. Labor voluptasque, dissimillima natura, societate quadam inter se naturali sunt juncta. Moleste antea ferebat miles se suo sumptu operam rei publicae praebere : gaudebat idem partem anni se agrum suum colere, quaerere unde domi
20 militiaeque se ac suos tueri posset. Gaudet nunc fructui sibi rem publicam esse, et laetus stipendium accipit. Aequo igitur animo patiatur se ab domo, ab re familiari, cui gravis impensa non est, paullo diutius abesse. An si ad calculos eum res publica
25 vocet, non merito dicat "annua aera habes, annuam operam ede. An tu aequum censes, militia semestri solidum te stipendium accipere ? "

LIVY, v. 4.

(107)

'I do not like dwelling on this aspect of the case, as though you were hirelings and mercenaries, and your patriotic services were a mere bargain with the State, a matter of business. We wish to deal with you as citizens interested in the welfare and success of Rome. This war, we say, ought either never to have been undertaken, or it ought to be carried to the end. Victory is certain if we persevere. Shall we show less determination at Veii, close to our own doors, than the Greeks showed at Troy, beyond the sea, in a distant land ?'

'Invitus in hac parte orationis, Quirites, moror : sic enim agere debent qui mercenario milite utuntur. At nos tanquam cum civibus agere volumus, agique tanquam cum patria nobiscum aequum censemus. Aut non suscipi bellum oportuit, aut geri pro dignitate populi Romani et perfici quam primum oportet. Perficietur autem, si urgemos obsessos, si non ante abscedimus quam spei nostrae finem captis Veiiis imposuerimus. Si hercules nulla alia causa, ipsa indignitas perseverantiam imponere debuit. Decem 5 quondam annos urbs oppugnata est ob unam mulierem ab universa Graecia, quam procul ab

P

domo? Quot terras, quot maria distans? Nos
intra vicesimum lapidem, in conspectu prope urbis
15 nostrae, annuam oppugnationem perferre piget.'

LIVY, v. 4.

(108)

'And Greece was fighting for one woman—to win her back—we are fighting to avenge a thousand acts of treachery and cruelty. They have wasted our lands, murdered our envoys, and tried to raise all Etruria against us in arms. Are these foes with whom we ought to carry on a lingering and half-hearted war?'

'Scilicet quia levis causa belli est, nec satis quicquam justi doloris est, quod nos ad perseverandum stimulet. Septies rebellarunt; in pace nunquam fida fuerunt; agros nostros millies depopulati sunt; Fide-
5 nates deficere a nobis coegerunt; colonos nostros ibi interfecerunt; auctores fuere contra jus gentium caedis impiae legatorum nostrorum; Etruriam omnem adversus nos concitare voluerunt, hodieque id moluntur; res repetentes legatos nostros haud procul
10 afuit quin violarent. Cum his molliter et per dilatationes bellum geri oportet?'

LIVY, v. 4-5.

(109)

'Besides, are we to waste the whole labour expended over the siege works? Are we to leave them, and be compelled to build them all over again next summer?'

'Si nos tam justum odium nihil movet, ne illa quidem, oro vos, movent? Operibus ingentibus septa urbs est, quibus intra muros coercetur hostis. Agrum non coluit, et culta evastata sunt bello. Si reducimus exercitum, quis est qui dubitet illos non a cupiditate solum ulciscendi, sed etiam necessitate imposita ex alieno praedandi, cum sua amiserint, agrum nostrum invasuros? Non differimus igitur bellum isto consilio, sed intra fines nostros accipimus. Quid? Illud quod proprie ad milites pertinet, quibus boni tribuni plebis cum stipendium extorquere voluerint, nunc consultum repente volunt, quale est? Vallum fossamque, ingentis utramque rem operis, per tantum spatii duxerunt; castella primo pauca, postea exercitu aucto creberrima 15 fecerunt; munitiones non in urbem modo sed in Etruriam etiam spectantes, si qua inde auxilia veniant, opposuere. Quid turres, quid vineas testudinesque et alium oppugnandarum urbium apparatum

20 loquar? Cum tantum laboris exhaustum sit et ad finem jam operis tandem perventum, relinquendane haec censem, ut ad aestatem rursus novus de integro his instituendis exsudetur labor? Quanto est minus opera tueri facta et instare et perseverare defungique
 25 cura? Brevis enim profecto res est, si uno tenore peragitur, nec ipsi per intermissiones has intervallaque lentiorem spem nostram facimus.'

LIVY, v. 5.

(110)

'Delay may bring upon us the combined forces of Etruria. To bid us come home for the winter, because it is disagreeable to continue the siege in the cold, is to act like a foolish doctor, who humours his patient by allowing him to eat or drink what he pleases, at the risk of bringing on a tedious and perhaps an incurable disease.'

'Loquor de opere et de temporis jactura. Quid? Periculi quod differendo bello adimus, num oblisci nos haec tam crebra Etruriae concilia de mittendis Veios auxiliis patiuntur? Ut nunc res se habet, irati 5 sunt, oderunt, negant missuros; quantum in illis est, capere Veios licet. Quis est qui spondeat eundem, si differtur bellum, animum postea fore? Cum, si

laxamentum dederis, major frequentiorque legatio itura sit ; cum id quod nunc offendit Etruscos, rex creatus Veiis, mutari spatio interposito possit vel 10 consensu civitatis, ut eo reconcilient Etruriae animos, vel ipsius voluntate regis, qui obstare regnum suum saluti civium nolit. Vide quot res, quam inutiles, sequantur illam viam consilii, jactura operum tanto labore factorum, vastatio imminens finium nostrorum, 15 Etruscum bellum pro Veiente concitatum. Haec sunt, tribuni, consilia vestra, non hercule dissimilia ac si quis aegro, qui curari se fortiter passus extemplo convalescere possit, cibi gratia praesentis aut potionis longinquum et forsitan insanabilem morbum efficiat.' 20

LIVY, v. 5.

(111)

'Men brave snow and ice for sport ; they think it no hardship to face the winter on a mountain or in forest in the excitement of hunting. Are our soldiers such delicate and fragile creatures as to be unable to stand one winter away from home ? I am sure they would blush if you told them so.'

'Si, me dius fidius, ad hoc bellum nihil pertineret, ad disciplinam certe militiae plurimum intererat in-

suescere militem nostrum non solum parata victoria
frui, sed si res etiam lentior sit, pati taedium et
5 quamvis serae spei exitum exspectare, et si non sit
aestate perfectum bellum, hiemem opperiri, nec sicut
aestivas aves, statim autumno tecta ac recessum cir-
cumspicere. Obsecro vos, venandi studium ac
voluptas homines per nives ac pruinas in montes
10 silvasque rapit: belli necessitatibus eam patientiam
non adhibebimus, quam vel lusus ac voluptas elicere
solet? Adeone effeminata corpora militum nostrorum
esse putamus, adeo molles animos, ut hiemem unam
durare in castris, abesse ab domo non possint? Ut
15 tanquam navale bellum tempestatibus captandis et
observando tempore anni gerant, non aestus, non
frigora pati possint? Erubescant profecto, si quis
eis haec objiciat; contendantque et animis et cor-
poribus suis virilem patientiam inesse, et se juxta
20 hieme atque aestate bella gerere posse, nec se pa-
trocinium mollitiae inertiaeque mandasse tribunis, et
meminisse hanc ipsam potestatem non in umbra nec
in tectis majores suos creasse.'

LIVY, v. 6.

(112)

'It is a critical moment. If we shirk the siege and come home for the winter our neighbours will say that if an enemy of Rome can only bear the brunt of a short campaign in the summer he will have nothing to fear: winter will see the Roman soldiers flocking to their homes, as birds of passage fly to warmer climes to avoid the cold. Let us rather teach the world that Rome knows but one end of war—victory! that neither winter nor weariness nor cold nor anything whatsoever will turn her from her purpose till her enemy lies at her feet.'

'Haec virtute militum vestrorum, haec Romano nomine sunt digna, non Veios tantum nec hoc bellum intueri quod instat, sed famam et ad alia bella et ad ceteros populos in posterum quaerere. An mediocre discriminis opinionis secuturum ex hac re putatis? 5 Utrum tandem finitimi populum Romanum eum esse putent, cuius si qua urbs primum illum brevissimi temporis sustinuerit impetum, nihil deinde timeat? An hic sit terror nominis nostri, ut exercitum Romanum non taedium longinquae oppugna- 10

tionis, non vis hiemis ab urbe circumsessa semel amovere possit, nec finem ullum alium belli quam victoriam noverit, nec impetu potius bella quam perseverantia gerat! Quae in omni quidem genere ¹⁵ militiae, maxime tamen in obsidendis urbibus necessaria est, quarum plerasque munitionibus ac naturali situ inexpugnabiles fame sitique tempus ipsum vincit atque expugnat, sicut Veios expugnabit, nisi auxilio hostibus tribuni plebis fuerint, et Romae invenerint ²⁰ praesidia Veientes, quae nequicquam in Etruria quaerunt.'

LIVY, v. 6.

(113)

'Could anything be more welcome to Veii than the news of our disagreement and bickerings here at Rome? First the city, then the camp, is to be infected with this plague of faction. Liberty at Rome is summed up in this, to hold in scorn all law and order and discipline.'

'An est quicquam quod Veientibus optatum aequo contingere possit, quam ut seditionibus primum urbs Romana, deinde velut ex contagione castra impleantur? At hercule apud hostes tanta modestia est ut

non obsidionis taedio non denique regni quicquam 5
apud eos novatum sit, non negata auxilia ab Etruscis
irritaverint animos. Morietur enim extemplo qui-
cunque erit seditionis auctor, nec cuiquam dicere ea
licebit quae apud vos impune dicuntur. Fustuarium
meretur qui signa relinquit aut praesidio decedit: 10
auctores signa relinquendi et deserendi castra non
uni aut alteri militi sed universis exercitibus palam in
concione audiuntur. Adeo quicquid tribunus plebis
loquitur, etsi prodendae patriae dissolvendaeque rei
publicae est, assuestis aequa audire, et dulcedine 15
potestatis ejus capti quaelibet sub ea scelera latere
sinitis. Reliquum est ut, quae hic vociferantur,
eadem in castris et apud milites agant, et exercitus
corrumpant ducibusque parere non patiantur, quoniam
ea demum Romae libertas est, non senatum, non 20
magistratus, non leges, non mores majorum, non
instituta patrum, non disciplinam vereri militiae.'

LIVY, v. 6.

PART EIGHTH

(114)

The interference of the Athenians at Corcyra, and the events which had happened at Potidaea, roused the deepest anger at Corinth. All was leading up to the Great War. The Lacedaemonians called a Congress of their allies at Sparta, and many of the envoys spoke bitterly of the criminal ambition of Athens. The Corinthians were specially vehement, and urged an immediate declaration of war.

Τοῖς δ' Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι
μὲν αὗται προεγεγένητο ἐς ἀλλήλους· τοῖς μὲν
Κορινθίοις ὅτι τὴν Ποτίδαιαν ἔαυτῶν οὐσταν
ἀποικίαν καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοπον-
νησίων ἐν αὐτῇ ὅντας ἐπολιόρκουν· τοῖς δ'
Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους ὅτι ἔαυτῶν
τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστη-
σαν, καὶ ἐλθόντες σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς

ἔμάχοντο μετὰ Ποτιδαιατῶν. οὐ μέντοι ὅ γε πόλεμός πω ξυνερράγει, ἀλλ' ἔτι ἀνακωχὴ ἦν· ιο
ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορίνθιοι ἐπραξαν.

Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτιδαίας οὐχ ἡσύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόντων καὶ ἄμα περὶ τῷ χωρίῳ δεδιότες· παρεκάλουν τε εὐθὺς ἐς τὴν Λακεδαιμονία τοὺς ξυμμάχους καὶ κατεβόων ἐλ- 15 θόντες τῶν Ἀθηναίων ὅτι σπονδάς τε λελυκότες εἴεν καὶ ἀδικοῦν τὴν Πελοπόννησον. Αἰγινῆται τε φανερῶς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δέ, οὐχ ἥκιστα μετ' αὐτῶν ἐνῆγον τὸν πόλεμον, λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι 20 κατὰ τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, προσπαρακαλέσαντες τῶν ξυμμάχων καὶ εἴ τίς τι ἄλλο ἔφη ἡδικῆσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ξύλλογον σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰώθότα λέγειν ἐκέλευον. καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποι- 25 οῦντο ώς ἔκαστοι καὶ Μεγαρῆς, δηλοῦντες μὲν καὶ ἔτερα οὐκ ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ λιμένων τε εἴργεσθαι τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ καὶ τῆς Ἀττικῆς ἀγορᾶς παρὰ τάς σπονδάς. παρελθόντες δὲ τελευταῖοι Κορίνθιοι καὶ τοὺς ἄλλους ἔάσ- 30 αντες πρώτον παροξύναι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπειπον τοιάδε.

THUC. i. 66-67.

(115)

They dwelt upon the unsuspicious and easy good nature of Sparta, which made her shut her eyes to notorious facts. The Athenians were the Oppressors of Greece.

“Τὸ πιστὸν ὑμᾶς, ὡ Λακεδαιμόνιοι, τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὄμιλας ἀπιστοτέρους, ἐς τοὺς ἄλλους ἦν τι λέγωμεν, καθίστησι· καὶ ἀπ' αὐτοῦ σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθίᾳ δὲ 5 πλέονι πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. πολλάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν ἀ ἐμέλλομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκομεν ἐκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑπενοεῖτε ὡς ἔνεκεν τῶν αὐτοῖς ἴδιᾳ διαιτῳ φόρων λέγουσι· καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμὲν, τοὺς ξυμμάχους τούσδε παρεκαλέσατε ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν ὅσφ καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν, ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν 15 ἀμελούμενοι. καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὅντες ἥδικουν τὴν Ἑλλάδα, διδασκαλίας ἀν ὡς οὐκ εἰδόσι προσέδει. νῦν δὲ τί δεῖ μακρηγορεῖν, ὡν τοὺς

μὲν δεδουλωμένους ὄρâτε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας
αὐτοὺς, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ὑμετέροις ξυμμάχοις
καὶ ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους, εἴ ποτε ²⁰
πολεμήσονται. οὐ γὰρ ἀν Κέρκυράν τε ὑπολα-
βόντες βίᾳ ὑμῶν εἶχον καὶ Ποτίδαιαν ἐποιιόρ-
κουν, ὃν τὸ μὲν ἐπικαιρότατον χωρίον πρὸς τὰ
ἐπὶ Θράκης ἀποχρῆσθαι, ἡ δὲ ναυτικὸν ἀν μέγισ-
τον παρέσχε Πελοποννησίοις. ²⁵

THUC. i. 68.

(116)

The Lacedaemonians were to blame for this. Their supine and dilatory policy had well nigh proved the ruin of Greece in the Persian Wars, and had already led some of their friends to destruction who had been foolish enough to rely on help from them.

“Καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι τό τε πρῶτον ἔάσαν-
τες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι
καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στῆσαι τείχη, ἐς τόδε τε
ἀεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ’ ἐκείνων δε-
δουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους 5

ἡδη ξυμμάχους. οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ, ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾶ, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται. μόλις δὲ νῦν ¹⁰ τε ξυνήλθομεν καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς. χρῆν γὰρ οὐκ εἰ ἀδικούμεθα ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ καθ' ὅ τι ἀμυνούμεθα. οἱ γὰρ δρῶντες βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγνωκότας, ἡδη καὶ οὐ μέλλοντες, ἐπέρχονται, καὶ ἐπιστάμεθα οἴᾳ ὁδῷ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι κατ' ¹⁵ ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. καὶ λανθάνειν μὲν οἰόμενοι διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν ἡσσον θαρροῦσι· γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾶν ἵσχυρῶς ἐγκείσονται. ἡσυχάζετε γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ὡς Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυνάμει τινὰ, ἀλλὰ τῇ ²⁰ μελλήσει ἀμυνόμενοι, καὶ μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν αὕξησιν τῶν ἐχθρῶν, διπλασιουμένην δὲ καταλύοντες. καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἰναιι ὧν ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. τόν τε γὰρ Μῆδον αὐτὸὶ ἵσμεν ἐκ περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ ²⁵ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα ἡ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προαπαντῆσαι, καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἐκὰς ὥσπερ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἐγγὺς ὅντας περιορᾶτε, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτὸὶ ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας, καὶ ἐς τύχας πρὸς πολλῷ δυν-

ατωτέρους ἀγωνιζόμενοι καταστῆναι, ἐπιστάμενοι 30
 καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὐτῷ τὰ πλείω σφα-
 λέντα, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ
 ἥμᾶς ἥδη τοῖς ἀμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ
 ἀφ' ὑμῶν τιμωρίᾳ περιγεγενημένους· ἐπεὶ αἱ γε
 ὑμέτεραι ἐλπίδες ἥδη τινάς που καὶ ἀπαρασκεύουσι 35
 διὰ τὸ πιστεῦσαν ἔφθειραν. καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐπ'
 ἔχθρᾳ τὸ πλέον ἢ αἰτίᾳ νομίσῃ τάδε λέγεσθαι
 αἰτία μὲν γὰρ φίλων ἀνδρῶν ἐστὶν ἀμαρτανόντων·
 κατηγορία δὲ ἔχθρῶν ἀδικησάντων.

THUC. I. 69.

(117)

Such a policy of inaction and non-interference, always dangerous, was especially inopportune in dealing with an aggressive, adventurous, restless enemy like Athens. There could not be a greater contrast than between the spirit of Conservatism at Sparta and the spirit of Action and Progress at Athens.

“Καὶ ἂμα εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι ἄξιοι νομίζομεν εἶναι τοῖς πέλας ψόγον ἐπενεγκεῖν, ἄλλως τε καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων, περὶ ὧν

οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε, οὐδὲ ἐκλογίσασθαι
 5 πώποτε πρὸς οἶους ὑμῖν 'Αθηναίους δυτας καὶ
 δσον ὑμῶν καὶ ὡς πᾶν διαφέροντας ὁ ἀγὼν ἔσται.
 οἱ μέν γε νεωτεροποιοὶ καὶ ἐπινοήσαι ὀξεῖς καὶ
 ἐπιτελέσαι ἔργῳ δὲ γνώσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑπάρ-
 χοντά τε σώζειν καὶ ἐπιγνῶναι μηδὲν καὶ ἔργῳ
 10 οὐδὲ τάναγκαῖα ἔξικέσθαι. αὐθις δὲ οἱ μὲν καὶ
 παρὰ δύναμιν τολμηταὶ καὶ παρὰ γνώμην κιν-
 δυνευταὶ καὶ ἐπὶ τοῦ δεινοῦ εὐέλπιδες· τὸ δὲ
 ὑμέτερον τῆς τε δυνάμεως ἐνδεῖ πρᾶξαι, τῆς τε
 γνώμης μηδὲ τοῦς βεβαίους πιστεῦσαι, τῶν τε
 15 δεινῶν μηδέποτε οἰεσθαι ἀπολυθήσεσθαι. καὶ
 μὴν καὶ ἄοκνοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς καὶ ἀποδη-
 μηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους. οἴονται γὰρ οἱ μὲν τῇ
 ἀπουσίᾳ ἀν τι κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ τῷ ἐπελθεῖν καὶ
 τὰ ἐτοῖμα δὲ βλάψαι. κρατοῦντές τε τῶν ἔχθρῶν
 20 ἐπὶ πλεῖστον ἔξέρχονται, καὶ νικώμενοι ἐπ' ἐλά-
 χιστον ἀναπίπτουσιν. ἔτι δὲ τοῖς μὲν σώμασιν
 ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται, τῇ
 γνώμῃ δὲ οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τι ὑπὲρ
 αὐτῆς. καὶ ἀ μὲν ἀν ἐπινοήσαντες μὴ ἔξελ-
 25 θωσιν, οἰκεῖα στέρεσθαι ἡγοῦνται ἀ δ' ἀν
 ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα
 τυχεῖν πράξαντες. ἦν δ' ἄρα καὶ του πείρᾳ

σφαλῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρείαν. μόνοι γὰρ ἔχουσι τε ὁμοίως καὶ ἐλπίζουσιν ἂν ἐπινοήσωσι, διὰ τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπι- 30 χείρησιν ποιεῖσθαι ὡν ἀν γνῶσι. καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσι· καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ ἀεὶ κτᾶσθαι, καὶ μήτε ἐορτὴν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ δέοντα πρᾶξαι, 35 ἔυμφοράν τε οὐχ ἡσσον ἡσυχίαν ἀπράγμονα ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον. ὥστε εἴ τις αὐτοὺς ἔννελῶν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἔαν, ὅρθως ἀν εἴποι.

40
THUC. i. 70.

(118)

‘*If the Lacedaemonians do not awake to the urgent necessity of action, their allies will have to seek help elsewhere.*’

“Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πόλεως, ὡ Λακεδαιμόνιοι, διαμέλλετε· καὶ οἰεσθε τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖστον ἀρκεῖν οὐλ ἀν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἦν ἀδικῶνται, δῆλοι ὡσι μὴ ἐπι- 5

Q

τρέψουντες· ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε ἄλλους
καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι τὸ ἵσον
νέμετε. μόλις δ' ἀν πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες
ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ' ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώ-
10 σαμεν ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς
αὐτούς ἔστιν. ἀνάγκη δὲ ὕσπερ τέχνης ἀεὶ τὰ
ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν· καὶ ἡσυχαζούσῃ μὲν πόλει
τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγ-
καζομένοις ἴέναι πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ.
15 διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πολυπειρίας
ἐπὶ πλέον ὑμῶν κεκαίνωται.

“Μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὥρισθω ὑμῶν ἡ βραδυ-
τῆς· νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις καὶ Ποτιδαιάταις,
ὕσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθήσατε κατὰ τάχος ἐσ-
20 βαλόντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἵνα μὴ ἄνδρας τε
φίλους καὶ ἔντομούς τοῖς ἐχθίστοις προήσθε, καὶ
ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμίᾳ πρὸς ἐτέραν τινὰ ἔντομούς
μαχίαν τρέψητε. δρῶμεν δ' ἀν ἄδικον οὐδὲν οὔτε
πρὸς θεῶν τῶν ὄρκίων οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν
25 αἰσθανομένων. λύουσι γὰρ σπουδὰς οὐχ οἱ δι'
ἐρημίαν ἄλλοις προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες
οἵς ἀν ἔντομούς τοις. βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύ-
μων εἶναι μενοῦμεν· οὔτε γὰρ ὅσια ἀν ποιοῦμεν
μεταβαλλόμενοι οὔτε ἔντομούς τοις.

εῦροιμεν. πρὸς τάδε βουλεύεσθε εὐ καὶ τὴν Πε- 30
λοπόννησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἔξηγεῖσθαι ἢ
οἱ πατέρες ὑμῖν παρέδοσαν.”

THUC. i. 71.

(119)

The Athenians (who happened to be present at Sparta on some other matters) came forward to defend the policy of Athens.

Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον. τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαιμονίῳ περὶ ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς ἥσθιοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν 5 ἀπολογησομένους, ὃν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς, ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἴη, ἀλλ' ἐν πλείονι σκεπτέον. καὶ ἂμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημῆναι ὅση εἴη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε ιο πρεσβυτέροις ὃν ἥδεσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἔξήγησιν ὃν ἄπειροι ἥσαν, νομίζοντες μᾶλλον ἀν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. προσελθόντες οὖν -

τις τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ
ἐς τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰπεῖν εἴ τι μὴ ἀποκωλύοντο.
οἱ δὲ ἐκέλευσόν τε ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες οἱ
'Αθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε.

THUC. i. 72.

(120)

'Athens had been the Saviour of Greece in the Persian Wars and deserved universal admiration and gratitude. She had risked her all in the general cause, when she might easily have made separate terms with the foreigner. Whose was the fleet that fought at Salamis? The fleet of Athens. Whose citizen was Themistocles? A citizen of Athens. Who abandoned their homes and city, and threw themselves heart and soul into the struggle, and saved all Greece from servitude? Athens.'

“ Ή μὲν πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐστιν ἀντιλογίαν
τοῖς ὑμετέροις ξυμμάχοις ἐγένετο, ἀλλὰ περὶ ὧν
ἡ πόλις ἐπεμψεν· αἰσθόμενοι δὲ καταβοήν οὐκ
όλιγην οὖσαν ἡμῶν παρήλθομεν οὐ τοῖς ἐγκλήμασι
τῶν πόλεων ἀντεροῦντες, οὐ γάρ παρὰ δικασταῖς
ἡμῖν οὔτε ἡμῶν οὔτε τούτων οἱ λόγοι ἀν γίγνοιντο,

ἀλλ' ὅπως μὴ ῥᾳδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι χεῖρον βουλεύσησθε, καὶ ἂμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ ἐσ ἡμᾶς καθεστώτος δηλώσαι ὡς οὕτε ἀπεικότως το ἔχομεν ἢ κεκτήμεθα, ἢ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἔστι. καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὅν ἀκοαὶ μᾶλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ Μηδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται ἀεὶ προ- 15 βαλλομένοις, ἀνάγκη λέγειν· καὶ γὰρ ὅτε ἐδρῶ- μεν, ἐπ' ὧφελείᾳ ἐκινδυνεύετο, ἡς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε, τοῦ δὲ λόγου μὴ παντὸς, εἴ τι ὧφελεῖ, στερισκώμεθα. ῥήθησεται δὲ οὐ παρ- αιτήσεως μᾶλλον ἔνεκα ἢ μαρτυρίου καὶ δηλώ- 20 σεως πρὸς οἶαν ὑμῖν πόλιν μὴ εὖ βουλευομένους ὁ ἀγῶν καταστήσεται. φαμὲν γὰρ Μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ καὶ ὅτε τὸ ὕστερον ἥλθεν, οὐχ ἴκανοὶ ὅντες κατὰ γῆν ἀμύν- εσθαι, ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημεὶ ἐν Σαλα- 25 μῖνι ξυνναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων διν ὅντων πρὸς ναῦς πολλὰς ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς ἐποί- ησε· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν ὡς οὐκέτι αὐτῷ 30

όμοίας οὕσης τῆς δυνάμεως κατὰ τάχος τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησε.

“Τοιούτου μέντοι ξυμβάντος τούτου καὶ σαφῶς δηλωθέντος ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ 35 πράγματα ἐγένετο, τρία τὰ ὡφελιμώτατα ἐστούντα παρεσχόμεθα, ἀριθμόν τε νεῶν πλεῖστον καὶ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνετώτατον καὶ προθυμίαν ἀοκνοτάτην, ναῦς μέν γε ἐστούντα τετρακοσίας ὀλίγῳ ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν, Θεμιστοκλέα δὲ 40 ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν τῷ στενῷ ναυμαχῆσαι ἐγένετο, ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγματα καὶ αὐτὸὶ διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα ἐτιμήσατε ἄνδρα ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων. προθυμίαν δὲ καὶ πολὺ τολμηροτάτην ἐδείξαμεν, οἵ γε ἐπειδὴ ἡμῖν 45 κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβοήθει, τῶν ἄλλων ἡδη μέχρι ἡμῶν δουλευόντων ἡξιώσαμεν ἐκλιπόντες τὴν πόλιν καὶ τὰ οἰκεῖα διαφθείραντες μηδὲ ὡς τὸ τῶν περιλοίπων ξυμμάχων κοινὸν προλιπεῖν, μηδὲ σκεδασθέντες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ’ 50 ἐσβάντες ἐστούντας κινδυνεῦσαι καὶ μὴ ὀργισθῆναι ὅτι ἡμῖν οὐ προετιμωρήσατε. ὥστε φαμὲν οὐχ ἡσσον αὐτοὶ ὡφελῆσαι ὑμᾶς ἡ τυχεῖν τούτου. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπό τε οἰκουμένων τῶν πόλεων καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείσατε ὑπὲρ

νῦμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλέον, ἐβοηθήσατε· ὅτε 55
 γοῦν ἡμεν ἔτι σῶοι, οὐ παρεγένεσθε· ἡμεῖς δέ ἀπό
 τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὁρμώμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν
 βραχείᾳ ἐλπίδι οὔσης κινδυνεύοντες ξυνεσώσαμεν
 ὑμᾶς τε τὸ μέρος καὶ ἡμᾶς αὐτούς. εἰ δὲ προσε-
 χωρήσαμεν πρότερον τῷ Μήδῳ, δείσαντες, ὥσπερ 60
 καὶ ἄλλοι, περὶ τῇ χώρᾳ, ἡ μὴ ἐτολμήσαμεν
 ὕστερον ἐσβῆναι ἐς τὰς ναῦς ὡς διεφθαρμένοι,
 οὐδὲν ἀν ἔτι ἔδει ὑμᾶς μὴ ἔχοντας ναῦς ἰκανὰς
 ναυμαχεῖν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν ἀν αὐτῷ προε-
 χώρησε τὰ πράγματα ἥ ἐβούλετο.

65

THUC. I. 73-74.

(121)

'Our greatness was thrust upon us: we did not grasp at Empire, it was forced upon us. You hung back and would not lead the allied forces: the command was imposed upon us because you refused it. The leadership grew into an Empire by no fault of ours. We could not have thrown it up had we desired.'

“Αρ’ ἄξιοί ἐσμεν, ὡς Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυ-
 μίας ἔνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ξυνέσεως ἀρχῆς
 γε ἡς ἔχομεν τοῖς Ἑλλησι μὴ οὔτως ἄγαν ἐπι-

φθόνως διακεῖσθαι; καὶ γὰρ αὐτὴν τήνδε ἐλάβομεν
 5 οὐ βιασάμενοι, ἀλλ' ὑμῶν μὲν οὐκ ἐθελησάντων
 παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρου,
 ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν ξυμμάχων καὶ αὐτῶν
 δεηθέντων ἥγεμόνας καταστῆναι· ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ
 ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον προαγαγεῖν
 10 οὐ αὐτὴν ἐς τόδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους, ἔπειτα δὲ
 καὶ τιμῆς, ὕστερον καὶ ὠφελείας. καὶ οὐκ ἀσφαλὲς
 ἔτι ἐδόκει εἶναι τοῖς πολλοῖς ἀπηχθημένους καὶ
 τινων καὶ ἥδη ἀποστάντων κατεστραμμένων, ὑμῶν
 τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων ἀλλ' ὑπόπτων καὶ
 15 διαφόρων ὄντων, ἀνέντας κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ἀν
 αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγίγνοντο. πᾶσι δὲ
 ἀνεπίφθονον, τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγίστων πέρι
 κινδύνων εὖ τίθεσθαι.

THUC. i. 75.

(122)

‘*We followed the rule of self interest. So do you, and so do all. It is a law of human nature. Rather do we deserve praise because we have not abused our power, but have been generous and moderate when we might have been hard and tyrannical.*’

“Τμεῖς γοῦν, ὡ Λακεδαιμόνιοι, τὰς ἐν τῇ Πελο-
 ποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστησά-

μενοι ἔξηγεισθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθησθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ ὡσπερ ἡμεῖς, εὐ ἵσμεν μὴ ἀν ἡσσον ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους 5 τοῖς ξυμμάχοις καὶ ἀναγκασθέντας ἀν ἡ ἀρχειν ἐγκρατῶς ἡ αὐτοὺς κινδυνεύειν. οὕτως οὐδὲ ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν πεποιήκαμεν οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου, εἰ ἀρχήν τε διδομένην ἐδεξάμεθα, καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν ὑπὸ τῶν μεγίστων 10 οικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους καὶ ὀφελείας, οὐδὲ αὐτῶντοι τοῦ τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' ἀεὶ καθεστῶτος τὸν ἥσσων ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοί τε ἄμα νομίζοντες εἶναι καὶ ὑμῖν δοκοῦντες μέχρι οὐ τὰ ξυμφέροντα λογιζόμενοι 15 τῷ δικαίῳ λόγῳ οὐν χρῆσθε, δν οὐδεὶς πω παρατυχὸν ἴσχυΐ τι κτήσασθαι προθεὶς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο· ἐπαινεῖσθαι τε ἄξιοι οἵτινες χρησάμενοι τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει ὥστε ἔτέρων ἄρχειν, δικαιότεροι ἡ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν 20 δύναμιν γεγένηνται. ἄλλους γ' ἀν οὖν οἰόμεθα τὰ ἡμέτερα λαβόντας δεῖξαι ἀν μάλιστα εἴ τι μετριάζομεν· ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς ἀδοξία τὸ πλέον ἡ ἐπαινος οὐκ εἰκότως περιέστη.

THUC. i. 76.

(123)

'That we are unpopular is true. It is true and it is also inevitable. All imperial states are unpopular. Should you ever have an Empire, you would be hated more than we are.'

“ Καὶ ἑλασσούμενοι γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολαίαις πρὸς τοὺς ξυμμάχους δίκαιοις καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις ποιήσαντες τὰς κρίσεις φιλοδικεῖν δοκοῦμεν. καὶ οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν 5 τοῖς καὶ ἄλλοθί που ἀρχὴν ἔχουσι καὶ ἡσσον ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους μετρίοις οὖσι διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται· βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἀν ἔξῃ, δικάζεσθαι οὐδὲν προσδέονται. οἱ δὲ εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἵσου ὄμιλεν, ἦν τι παρὰ τὸ 10 μὴ οἰεσθαι χρῆναι ἡ γνώμη ἡ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν καὶ ὀπωσοῦν ἑλασσωθῶσιν, οὐ τοῦ πλέονος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχουσιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν ἡ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθέ- μενοι τὸν νόμον φανερῶς ἐπλεονεκτοῦμεν. ἐκείνως 15 δὲ οὐδ' ἀν αὐτοὶ ἀντέλεγον ὡς οὐ χρεῶν τὸν ἡσσω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν. ἀδικούμενοι τε, ὡς ἔοικεν, οἱ ἀνθρωποι μᾶλλον ὀργίζονται ἡ βιαζό-

μενοι. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἵσου δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι. ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες 20 ἡνείχοντο, ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι, εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. ὑμεῖς γ' ἀν οὖν εἰ καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε, τάχα ἀν τὴν εὔνοιαν ἦν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήφατε, μεταβάλοιτε, εἴπερ οὐα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον 25 δι' ὀλίγου ἡγησάμενοι ὑπεδείξατε, ὁμοία καὶ νῦν γνώσεσθε. ἅμικτα γὰρ τά τε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε καὶ προσέτι εἰς ἔκαστος ἔξιὼν οὔτε τούτοις χρῆται οὕθ' οὐς ἡ ἄλλη Ἑλλὰς νομίζει.

30

THUC. i. 77.

(124)

'Do not then decide hastily on war. War is a game in which the chances are equal, and none can forecast its result. Let us try every peaceful means of settling our differences before resorting to the supreme arbitrament of War.'

“ Βουλεύεσθε οὖν βραδέως ὡς οὐ περὶ βραχέων, καὶ μὴ ἀλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες οἰκείον πόνον προσθῆσθε. τοῦ δὲ πολέμου

τὸν παράλογον, ὅσος ἔστι, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι
 5 προδιάγνωτε· μηκυνόμενος γὰρ φιλεῖ ἐς τύχας τὰ
 πολλὰ περιίστασθαι, ὃν ἵσον τε ἀπέχομεν καὶ
 ὅποτέρως ἔσται ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. Ἰόντες
 τε οἱ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων πρό-
 τερον ἔχονται, ἢ χρῆν ὕστερον δρᾶν, κακοπα-
 10 θοῦντες δὲ ἥδη τῶν λόγων ἄπτονται. ἡμεῖς δὲ ἐν
 οὐδεμιᾷ πω τοιαύτῃ ἀμαρτίᾳ δυτες οὔτ' αὐτὸι οὕθ'
 ὑμᾶς ὄρῶντες λέγομεν ὑμῖν, ἔως ἔτι αὐθαίρετος
 ἀμφοτέροις ἡ εὐβουλία, σπουδὰς μὴ λύειν μηδὲ
 παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, τὰ δὲ διάφορα δίκη
 15 λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνθήκην· ἡ θεοὺς τοὺς ὄρκίους
 μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι
 πολέμου ἄρχοντας ταύτη ἥ δυν ὑφηγήσθε.”

THUC. i. 78.

(125)

The Plataeans despair of relief from Athens, and resolve to force their way through the lines of the enemy.

Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς, ἔτι γὰρ
 ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ
 Βοιωτῶν, ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέ-

ξοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐλπὶς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβου- 5 λεύοντις αὐτοὶ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορ- κούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἔξελθεῖν καὶ ὑπερ- βῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἦν δύνωνται βιάσασθαι, ἐστηγησαμένου τὴν πεῖραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ 10 Εὐπομπίδου τοῦ Δαιμάχου, δις καὶ ἐστρατήγει· ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως τὸν κίνδυ- νον μέγαν ἡγησάμενοι, ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἔξοδῳ ἐθελούντα τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποιήσαντο ἵσας τῷ 15 τείχει τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων ἥ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἔξαληλιμμένον τὸ τείχος αὐτῶν. ἡριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἂμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἔμελλον οἱ μέν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ 20 ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθ- μοῦντες καὶ ἂμα οὐ πολὺ ἀπέχοντες, ἄλλὰ ῥᾳδίως καθορωμένους ἐς δὲ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον, 25 ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

THUC. iii. 20.

(126)

The lines are described.

Τὸ δὲ τεῖχος ἡν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει. εἰχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρός τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῦχον δὲ οἱ περίβολοι ἑκκαίδεκα πόδας 5 μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων· τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἑκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενεμημένα φόκοδόμητο, καὶ ἡν ξυνεχῇ ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἥσαν μεγάλοι καὶ 15 οἰστοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἐς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργου, ἀλλὰ δὶ' αὐτῶν μέσων διήσαν. τὰς οὖν υὔκτας ὅπότε χειμῶν εἴη νοτερὸς, τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ 15 τῶν πύργων ὅντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος φέρειεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς τοιοῦτον ἦν.

THUC. iii. 21.

(127)

*Under cover of night, and with many a narrow escape,
212 of the Plataeans make their way over the wall
of the Peloponnesians, and at last arrive safe in
Athens.*

Οἱ δ', ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες
νύκτα χειμέρινον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἄμα ἀσέ-
ληνον ἐξῆσαν· ἥγοῦντο δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας
αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν
ἢ περιεῖχεν αὐτοὺς, ἔπειτα προσέμιξαν τῷ τείχει 5
τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ
σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ
ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ
ἀνέμου οὐ κατακουσάντων· ἄμα δὲ καὶ διέχοντες
πολὺ ἥσαν, ὅπως τὰ ὄπλα μὴ κρουόμενα πρὸς 10
ἄλληλα αἰσθησιν παρέχοι. ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε
τῇ ὄπλίσει καὶ τὸν ἀριστερὸν πόδα μόνον ὑποδε-
δεμένοι ἀσφαλείας ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν.
κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς
ἐπάλξεις, εἰδότες ὅτι ἐρῆμοί εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ 15
τὰς κλίμακας φέροντες καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα
ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον,

ών ήγειτο Ἀμμέας ὁ Κοροίβου καὶ πρῶτος ἀνέβη,
 μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπόμενοι ἔξι ἐφ' ἑκάτερον τῶν
 20 πύργων ἀνέβαινον· ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ
 τούτους ξὺν δορατίοις ἔχώρουν, οἷς ἔτεροι κατόπιν
 τὰς ἀσπίδας ἔφερον, δπως ἐκεῖνοι ῥάπον προσβαί-
 νοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν ὅπότε πρὸς τοὺς πολε-
 μίοις εἶησαν. ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ἥσθοντο
 25 οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε γάρ τις τῶν
 Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων
 κεραμίδα, ἥ πεσοῦσα δοῦπον ἐποίησε. καὶ αὐτίκα
 βοὴ ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν·
 οὐ γάρ ἤδει ὅ τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ
 30 χειμῶνος ὅντος, καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλα-
 ταιῶν ὑπολελειμμένοι ἔξελθόντες προσέβαλον τῷ
 τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοῦμπαλιν ἥ οἱ
 ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, δπως ἥκιστα πρὸς
 αὐτὸὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν
 35 κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα
 ἐκ τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἥσαν
 εἰκάσαι τὸ γυγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν,
 οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν εἰ τι δέοι, ἔχώρουν ἔξω
 τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν. φρυκτοί τε ἥροντο
 40 ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι παρανῖσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ
 τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοὺς

πολλοὺς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸν τοῦτο, ὅπως ἀσταφῇ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἢ καὶ μὴ βοηθοῦεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ τὸ δύν, πρὶν σφῶν οἱ 45 ἄνδρες οἱ ἔξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο. οἱ δὲ ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀναβεβήκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἐκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τάς τε διόδους τῶν πύργων ἐν- 50 στάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἰργον βάλλοντες, οἱ δὲ 55 ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἀμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος ἀεὶ ἵστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἡκόντιζον εἴ τις παραβοηθῶν 60 παρὰ τὸ τείχος κωλυτῆς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων, χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι, καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ 65

μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἑώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς τάφρου καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνὰ, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ δυντες ἡσσον διὰ τὰς λαμπάδας 70 καθεωρῶντο, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρου, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γάρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου ἡ βορέου ὑδατώδης μᾶλλον, καὶ ἡ νὺξ τοιούτῳ 75 ἀνέμῳ ὑπονειφομένη πολὺ τὸ ὅδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, διὰ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος. ὄρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἔχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς 80 Θήβας φέρουσαν ὁδὸν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ 'Ανδροκράτους ἥρῳν, νομίζοντες ἡκιστα σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἑώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς 85 τὴν ἐπ' 'Αθηνῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκουντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἐξ ἡ ἐπτὰ σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἔχώρησαν, ἐπειθὲν ποστρέψαντες ἥεσαν τὴν πρὸς τὸ ὅρος φέρουσαν ὁδὸν ἐς 'Ερύθρας καὶ 'Τσιὰς καὶ λαβόμενοι τῶν

δρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα 90
 καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων· εἰσὶν γάρ τινες αὐτῶν
 οὐλὶ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὶν ὑπερβαίνειν,
 εἰς δὲ ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν
 οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς
 Βοιητείας παυσάμενοι οἱ δὲ ἐκ τῆς πόλεως Πλα- 95
 ταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδὲν, τῶν
 δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς
 οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ήμέρα
 ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναλρεσιν τοῖς νεκροῖς, μα-
 θόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν 100
 Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

THUC. iii. 22-24.

;

(128)

*The Plague. ‘Let us eat and drink, for to-morrow
 we die.’*

Πρῶτον τε ηρέξε καὶ ἐς τάλλα τῇ πόλει ἐπὶ⁵
 πλέον ἀνομίας τὸ νόσημα. ῥάον γάρ ἐτόλμα τις
 δὲ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἥδονὴν ποιεῖν,
 ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὄρῶντες τῶν τ' εὐ-
 δαιμόνων καὶ αἴφνιδίως θνησκόντων καὶ τῶν 5
 οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθὺς δὲ τάκείνων

έχόντων. ὥστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἡξίουν ποιεῦσθαι, ἐφήμερα τά τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἡγούμενοι. καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῦν τῷ δόξαντι καλῷ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν διαφθαρήσεται· ὅ τι δὲ ἡδη τε ἡδὸν καὶ πανταχόθεν τὸ ἐσ αὐτὸν κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη. θεῶν δὲ φόβος ἡ ἀνθρώπων νόμος οὐδεὶς ἀπειργε, τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν καὶ μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾶν ἐν ἵσῳ ἀπολλυμένους, τῶν δὲ ἀμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοὺς ἀν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολὺ δὲ μείζω τὴν ἡδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἦν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.

THUC. ii. 53.

(129)

An Academic Debate on Forms of Government. The Praises of Democracy.

Ἐπεί τε δὲ κατέστη ὁ θόρυβος καὶ ἐμπὸς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων, καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἅπιστοι μὲν ἐνίοισι ‘Ελλήνων,

έλέχθησαν δ' ὧν. Ὁτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς 5
 μέσον Πέρσησι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων
 τάδε· Ἐμοὶ δοκέει, ἔνα μὲν ἡμέων μούναρχον
 μηκέτι γενέσθαι· οὕτε γὰρ ἡδὺ οὕτε ἀγαθόν.
 εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐπ' ὅσον
 ἐξῆλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ^{ιο}
 ὕβριος. κῶς δ' ἀν εἴη χρῆμα κατηρτημένου
 μουναρχίη, τῇ ἔξεστι ἀνευθύνω ποιέειν τα βού-
 λεται; καὶ γὰρ ἀν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων
 στάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐκτὸς τῶν ἐωθότων
 νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γάρ οἱ ὕβρις ^{ι5}
 ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν
 ἐμφύεται ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα ἔχει
 πᾶσαν κακότητα· τὰ μὲν γὰρ ὕβρι κεκορημένος
 ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνῳ. καίτοι
 ἀνδρα γε τύραννον ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε ²⁰
 πάντα τὰ ἀγαθά· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς
 πολιήτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἄριστοισι
 περιεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίσ-
 τοισι τῶν ἀστῶν, διαβολὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι.
 ἀναρμοστότατον δὲ πάντων· ἦν τε γὰρ αὐτὸν ²⁵
 μετρίως θωμάζης, ἄχθεται δτι οὐ κάρτα θερα-
 πεύεται, ἦν τε θεραπεύη τις κάρτα, ἄχθεται ἄτε
 θωπί. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά

τε κινεῖ πάτρια καὶ βιᾶται γυναικας κτείνει τε
 30 ἀκρίτους. πλῆθος δὲ ἄρχον πρῶτα μὲν οὔνομα
 πάντων κάλλιστον ἔχει, ἵσονομίην, δεύτερα δὲ
 τούτων τῶν ὁ μούναρχος ποιέει οὐδέν. πάλιν μὲν
 ἀρχὰς ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἄρχὴν ἔχει, βουλεύ-
 ματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι
 35 ὃν γνώμην μετέντας ἡμέας μουναρχίην τὸ πλῆθος
 ἀέξειν. ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα.

HEROD. iii. 80.

(130)

The Praises of Oligarchy.

’Οτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε,
 Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίη ἐκέλευε ἐπιτράπειν,
 λέγων τάδε. Τὰ μὲν ’Οτάνης εἶπε τυραννίδα
 παύων, λελέχθω κάμοὶ ταῦτα, τὰ δὲ ἐς τὸ πλῆθος
 5 ἄνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης
 ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρήτου οὐδέν ἐστι ἀσυνε-
 τώτερον οὐδὲ ὑβριστότερον. καίτοι τυράννου
 ὑβριν φεύγοντας ἄνδρας ἐς δήμου ἀκολάστου
 ὑβριν πεσέειν ἐστὶ οὐδαμῶς ἀνασχετόν. ὁ μὲν
 10 γὰρ εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει, τῷ δὲ οὐδὲ
 γινώσκειν ἔνι. κῶς γὰρ ἀν γινώσκοι θι οὗτ'
 ἐδιδάχθη οὗτε οἰδε καλὸν οὐδὲν οὐδ' οἰκήιον,

ἀθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χει-
μάρρῳ ποταμῷ ἵκελος; δῆμῳ μὲν νυν, οἱ Πέρσησι
κακὸν νοέουσι, οὗτοι χράσθων, ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν 15
τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὅμιλίην τούτοισι περι-
θέωμεν τὸ κράτος· ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ
ἐνεσόμεθα, ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν οἰκὸς ἀριστα
βουλεύματα γίνεσθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύ-
την γνώμην ἐσέφερε, τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκ- 20
νυτο γνώμην, λέγων·

HEROD. iii. 81.

(131)

The Praises of Monarchy.

Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος ἐις τὸ πλῆθος
ἔχοντα δοκέει ὄρθως λέξαι, τὰ δ' ἐις ὀλιγαρχίην
οὐκ ὄρθως. τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάντων
τῶν λέγω ἀρίστων ἔόντων, δῆμου τε ἀρίστου καὶ
ὅλιγαρχίης καὶ μουνάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν 5
λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἐνὸς τοῦ ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον
ἂν φανείη· γνώμῃ γὰρ τοιαύτῃ χρεόμενος ἐπι-
τροπεύοι ἀν ἀμωμήτως τοῦ πλήθεος, συγφτό τε ἀν
βουλεύματα ἐπὶ δυσμενέας ἀνδρας οὕτω μάλιστα.
ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐις 10
τὸ κοινὸν ἔχθεα ἵδια ἴσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι·

αύτὸς γὰρ ἔκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι γνώμησί τε νικᾶν ἐσ ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται, ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται, ἐκ δὲ τῶν 15 στασίων φόνος, ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη ἐσ μουν- αρχίην, καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὐτὸντος ἀδύνατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι· κακότητος τοίνυν ἐγγινο- μένης ἐσ τὰ κοινὰ ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι 20 κακοῖσι, φιλίαι δὲ ἵσχυραί οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ συγκύψαντες ποιεῦσι, τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται ἐσ δὲ ἀν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ· ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου, θωυμαζόμενος δὲ ἀν' ὧν ἐφάνη 25 μούναρχος ἐών· καὶ ἐν τούτῳ δῆλοι καὶ οὗτος, ὡς ἡ μούναρχίη κράτιστον. ἐνὶ δὲ ἐπει πάντα συλ- λαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο, καὶ τεῦ δόντος; κότερα παρὰ δήμου ἡ ὀλιγαρχίης ἡ μούναρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην ἡμέας ἐλευθερω- 30 θέντας διὰ ἔνα ἄνδρα τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν, χωρίς τε τούτου πατρίους νόμους μὴ λύειν ᔹχοντας εῦ· οὐ γὰρ ἄμεινον.

HEROD. iii. 82.

(132)

Socrates tells a story and shews to what unknown regions the Spirits of the Departed go, how just are the Judges there, and how vain the excuses which pass current here on earth.

ΣΩ. Ἀκουε δή, φασί, μάλα καλοῦ λόγου, δν σὺ μὲν ἡγήσει μῦθον, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐγὼ δὲ λόγου· ὡς ἀληθῆ γὰρ δύτα σοι λέξω ἢ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὁμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρχὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἔστιν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὀσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, ἐν μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαι-
μονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς τίσεώς τε καὶ δίκης δεσμωτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσιν, ἵέναι. τούτων δὲ δικασταὶ ἐπὶ Κρόνου καὶ ἔτι νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος ζῶντες ήσαν ζώντων, ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες ἢ μέλλοιεν τελευτᾶν. κακῶς οὖν αἱ δίκαιαι ἐκρίνοντο. ὃ τε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμε-
ληταὶ οἱ ἐκ μακάρων νήσων ιόντες ἔλεγον πρὸς

τὸν Δία, ὅτι φοιτῷέν σφιν ἄνθρωποι ἐκατέρωσε
 ω ἀνάξιοι. εἰπεν οὖν ὁ Ζεύς, Αλλ' ἐγώ, ἔφη, παύσω
 τοῦτο γιγνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι
 δικάζονται. ἀμπεχόμενοι γάρ, ἔφη, οἱ κρινόμενοι
 κρίνονται· ζῶντες γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν, ἡ
 δ' ὅς, ψυχὰς πονηρὰς ἔχοντες ἡμφιεσμένοι εἰσὶ²⁵
 σώματά τε καλὰ καὶ γένη καὶ πλούτους, καί,
 ἐπειδὰν ἡ κρίσις ἡ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρ-
 τυρες, μαρτυρήσοντες ὡς δικαίως βεβιώκασιν. οἱ
 οὖν δικασταὶ ὑπό τε τούτων ἐκπλήττονται, καὶ
 ἄμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζονται, πρὸ τῆς
³⁰ ψυχῆς τῆς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς καὶ ὡτα καὶ ὅλον
 τὸ σῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὴ αὐτοῖς
 πάντα ἐπίπροσθεν γίγνεται, καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέσ-
 ματα καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν,
 ἔφη, παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς τὸν θάνα-
³⁵ τον· νῦν γὰρ προτίσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ
 εἴρηται τῷ Προμηθεῖ ὅπως ἀν παύσῃ αὐτῶν.
 ἐπειτα γυμνοὺς κριτέον ἀπάντων τούτων· τεθνεῶ-
 τας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν
 εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν
⁴⁰ θεωροῦντα ἔξαιρην ἀποθανόντος ἐκάστου, ἔρημον
 πάντων τῶν συγγενῶν καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς
 γῆς πάντα ἐκείνουν τὸν κόσμον, ἵνα δικαία ἡ κρίσις

ἡ. ἐγὼ μὲν οὖν ταῦτα ἐγνωκῶς πρότερος ἢ ὑμεῖς ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαυτοῦ, δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν, ἕνα δὲ ἐκ 45 τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν. οὗτοι οὖν, ἐπειδὰν τελευτήσωσι, δικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ τριόδῳ, ἔξ οὐ φέρετον τὸ ὄδω, ἢ μὲν εἰς μακάρων νήσους, ἢ δὲ εἰς Τάρταρον. καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας Ῥαδάμανθυς κρινεῖ, τοὺς δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης 50 Αἰακός. Μίνω δὲ πρεσβεῦα δώσω ἐπιδιακρίνειν, ἐὰν ἀπορήτον τι τῷ ἑτέρῳ, ἵνα ὡς δικαιοτάτη ἡ κρίσις ἢ περὶ τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώποις.

Ταῦτ' ἔστιν, ὡς Καλλίκλεις, ἀλλὰ ἐγὼ ἀκηκοώς πιστεύω ἀληθῆ εἰναι· καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων 55 τοιόνδε τι λογίζομαι συμβαίνειν. ὁ θάνατος τυγχάνει ὅν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀπὸ ἀλλήλοιν· ἐπειδὰν δὲ διαλυθῆτον ἄρα ἀπὸ ἀλλήλοιν, οὐ πολὺ ἡττον ἐκάτερον αὐτοῖν 60 ἔχει τὴν ἔξι τὴν αὐτοῦ, ἥνπερ καὶ ὅτε ἔξη ὁ ἀνθρωπος, τό τε σῶμα τὴν φύσιν τὴν αὐτοῦ καὶ τὰ θεραπεύματα καὶ τὰ παθήματα ἔνδηλα πάντα. οἷον εἴ τινος μέγα ἦν τὸ σῶμα φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφότερα ζῶντος, τούτου καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ ὁ 65 νεκρὸς μέγας καὶ εἰ παχύς, παχὺς καὶ ἀποθα-

νόντος, καὶ τάλλα οὕτως καὶ εἰ αὐτὸς ἐπετήδευε κομῆν, κομήτης τούτου καὶ ὁ νεκρός. μαστιγίας αὐτὸς εἰς τις ἦν καὶ ἵχνη εἶχε τῶν πληγῶν οὐλὰς ἐν 70 τῷ σώματι ἡ ὑπὸ μαστίγων ἡ ἄλλων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεώτος τὸ σῶμα ἔστιν ἵδεν ταῦτα ἔχον· κατεαγότα τε εἰς τους ἦν μέλη ἡ διεστραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεώτος ταῦτα ταῦτα ἔνδηλα. ἐνὶ δὲ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκεύαστο τὸ σῶμα 75 ζῶν, ἔνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἡ πάντα ἡ τὰ πολλὰ ἐπί τινα χρόνον. ταῦτὸν δή μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ω̄ Καλλίκλεις· ἔνδηλα πάντα ἔστιν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὰν γυμνωθῆ τοῦ σώματος, τὰ τε τῆς φύσεως 80 καὶ τὰ παθήματα, ἀ διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἐκάστου πράγματος ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἄνθρωπος. ἐπειδὰν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστήν, οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τὸν Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκείνους ἐπιστήσας θεᾶται ἐκάστου τὴν ψυχήν, 85 οὐκ εἰδὼς ὅτου ἔστιν, ἀλλὰ πολλάκις τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος ἡ ἄλλου ὅτουοῦν βασιλέως ἐπιλαβόμενος ἡ ἄλλου ὅτουοῦν βασιλέως ἡ δυνάστου κατεῖδεν οὐδὲν ὑγίεις δὲν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ διαμεμαστιγωμένην καὶ οὐλῶν μεστήν ὑπὸ 90 ἐπιορκιῶν καὶ ἀδικίας, ἀ ἐκάστη ἡ πρᾶξις αὐτοῦ

έξωμόρξατο εἰς τὴν ψυχήν, καὶ πάντα σκολιὰ
ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλαζονείας καὶ οὐδὲν εὐθὺν διὰ
τὸ ἄνευ ἀληθείας τεθράφθαι· καὶ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ
τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρατίας τῶν πράξεων
ἀσυμμετρίας τε καὶ αἰσχρότητος γέμουσαν τὴν 95
ψυχὴν εἶδεν· ίδων δὲ ἀτίμως ταύτην ἀπέπεμψεν
εὐθὺν τῆς φρουρᾶς, οἱ μέλλει ἐλθοῦσα ἀνατλῆναι
τὰ προσήκοντα πάθη.

Προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὅντι, ὑπὸ¹⁰⁰
ἄλλου ὄρθως τιμωρουμένῳ, ἡ βελτίουν γίγνεσθαι καὶ
καὶ ὀνίνασθαι ἡ παραδείγματι τοῖς ἄλλοις γίγνεσ-
θαι, ἵνα ἄλλοι ὄρῶντες πάσχοντα ἀν πάσχῃ
φοβούμενοι βελτίους γίγνωνται. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν
ἀφελούμενοί τε καὶ δίκην διδόντες ὑπὸ θεῶν τε
καὶ ἀνθρώπων οὗτοι, οἱ δὲ διά τοις ἀμαρτήματα 105
ἀμάρτωσιν· ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ὁδυνῶν
γίγνεται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν
"Αἰδου· οὐ γάρ οἰόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλά-
τεσθαι. οἱ δὲ ἀν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ διὰ
τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων 110
τὰ παραδείγματα γίγνεται, καὶ οὗτοι αὐτοὶ μὲν
οὐκέτι ὀνίνανται οὐδέν, ἀτε ἀνίατοι ὅντες, ἄλλοι
δὲ ὀνίνανται οἱ τούτους ὄρῶντες διὰ τὰς ἀμαρτίας
τὰ μέγιστα καὶ ὁδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα

115 πάθη πάσχοντας τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ "Αἰδου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις θεάματα καὶ νουθετήματα. ὃν ἐγώ φημι ἔνα καὶ 'Αρχέλαον ἔσεσθαι, εἰ ἀληθῆ λέγει Πῶλος, καὶ 120 ἄλλον δστις ἀν τοιοῦτος τύραννος ἥ· οἷμαι δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς εἰναι τούτων τῶν παραδειγμάτων ἐκ τυράννων καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν καὶ τὰ τῶν πόλεων πραξάντων γεγονότας· οὗτοι γάρ διὰ τὴν ἔξουσίαν μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἀμαρτήματα 125 ἀμαρτάνουσι. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ "Ομηρος· βασιλέας γάρ καὶ δυνάστας ἐκεῖνος πεποίηκε τοὺς ἐν "Αἰδου τὸν ἀεὶ χρόνον τιμωρουμένους, Τάνταλον καὶ Σίσυφον καὶ Τιτύον· Θερσίτην δέ, καὶ εἴ τις ἄλλος πονηρὸς ἦν ἴδιώτης, οὐδεὶς 130 πεποίηκε μεγάλαις τιμωρίαις συνεχόμενον ὃς ἀνίατον· οὐ γάρ, οἷμαι, ἔξῆν αὐτῷ· διὸ καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν ἡ οἰς ἔξῆν. ἄλλὰ γάρ, ὡς Καλλίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα πονηροὶ γιγνόμενοι ἀνθρωποι· οὐδὲν μὴν κωλύει 135 καὶ ἐν τούτοις ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγγίγνεσθαι, καὶ σφόδρα γε ἄξιον ἀγασθαι τῶν γιγνομένων· χαλεπὸν γάρ, ὡς Καλλίκλεις, καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον ἐν μεγάλῃ ἔξουσίᾳ τοῦ ἀδικεῦν γενόμενον δικαίως

διαβιώναι. ὁλίγοι δὲ γύγνονται οἱ τοιοῦτοι· ἐπεὶ καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλλοθι γεγόνασιν, οἵμαι δὲ καὶ 140 ἔσονται καλοὶ κάγαθοὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν τὴν τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἀ ἄν τις ἐπιτρέπῃ· εἰς δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος γέγονε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους "Ελληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου· οἱ δὲ πολλοί, ὡς ἄριστε, κακοὶ γίγνονται τῶν δυναστῶν. 145

"Οπερ ὁύν ἔλεγον, ἐπειδὰν ὁ 'Ραδάμανθυς ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβη, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ οἰδεν οὐδέν, οὐθ' ὅστις οὐθ' ὀντιων, ὅτι δὲ πονηρός τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψεν εἰς Τάρταρον, ἐπισημηνάμενος, ἐάν τε ἵάσιμος ἐάν τε 150 ἀνίατος δοκῇ εἴναι· ὁ δὲ ἐκεῖσε ἀφικόμενος τὰ προσήκοντα πάσχει. ἐνίοτε δ' ἄλλην εἰσιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν καὶ μετ' ἀληθείας, ἀνδρὸς ἴδιώτου ἡ ἄλλου τινός, μάλιστα μέν, ἔγωγέ φημι, ὡς Καλλίκλεις, φιλοσόφου τὰ αὐτοῦ πράξαντος 155 καὶ οὐ πολυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ, ἡγάσθη τε καὶ ἐις μακάρων νήσους ἀπέπεμψε, ταῦτα ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός· ἐκάτερος δὲ τούτων ῥάβδον ἔχων δικάζει· ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν κάθηται, μόνος ἔχων χρυσοῦν σκῆπτρον, ὡς φησιν 'Οδυσ- 160 σεὺς ὁ 'Ομήρου ἴδειν αὐτὸν

χρύσεον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσσιν.

έγω μὲν οὖν, ὡς Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι, καὶ σκοπῷ ὅπως ἀποφανοῦμαι 165 τῷ κριτῇ ὡς ὑγιεστάτην τὴν ψυχήν· χαίρειν οὖν ἔάσας τὰς τιμὰς τὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπῷ πειράσομαι τῷ ὅντι ὡς ἀν δύνωμαι βέλτιστος ὀν καὶ ζῆν καὶ ἐπειδὰν ἀποθνήσκω ἀποθνήσκειν. παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς 170 ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθ' ὅσον δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, δν ἐγώ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἰναι, καὶ δύειδίξω σοι, ὅτι οὐχ οἰός τ' ἔσει σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοι 175 ἡ καὶ ἡ κρίσις ἦν νῦν δὴ ἐγώ ἔλεγον, ἀλλὰ ἐλθὼν παρὰ τὸν δικαστὴν τὸν τῆς Αἰγαίης νιόν, ἐπειδάν σου ἐπιλαβόμενος ἄγγη, χασμῆσει καὶ ἀλυγγιάσεις οὐδὲν ἥττον ἡ ἐγώ ἐνθάδε σὺ ἔκει, καὶ σε ἵσως τυπτήσει τις καὶ ἐπὶ κόρρης ἀτίμως καὶ πάντως 180 προπηλακιεῖ.

Τάχα δ' οὖν ταῦτα μῦθός σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὥσπερ γραὸς καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν, καὶ οὐδέν γ' ἀν ἦν θαυμαστὸν καταφρονεῖν τούτων, εἴ πη ξητούντες εἴχομεν αὐτῶν βελτίω καὶ ἀληθέστερα 185 εύρεῖν· νῦν δὲ ὄρᾳς, ὅτι τρεῖς ὅντες ὑμεῖς, οἵπερ σοφώτατοί ἔστε τῶν νῦν Ἑλλήνων, σύ τε καὶ

Πώλος καὶ Γοργίας, οὐκ ἔχετε ἀποδεῖξαι, ώς δεῖ
ἄλλον τινὰ βίου ζῆν ἢ τοῦτον, δσπερ καὶ ἐκεῖσε
φαίνεται συμφέρων. ἀλλ' ἐν τοσούτοις λόγοις 190
τῶν ἄλλων ἐλεγχομένων μόνος οὗτος ἡρεμεῖ ὁ
λόγος, ώς εὐλαβητέον ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον ἢ
τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ παντὸς μᾶλλον ἀνδρὶ μελετη-
τέον οὐ τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθὸν ἄλλα τὸ εἶναι, καὶ
ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ· ἐὰν δέ τις κατά τι κακὸς γίγ- 195
νηται, κολαστέος ἐστί, καὶ τοῦτο δεύτερον ἀγαθὸν
μετὰ τὸ εἶναι δίκαιου, τὸ γίγνεσθαι καὶ κολαζό-
μενον διδόναι δίκην· καὶ πᾶσαν κολακείαν καὶ
τὴν περὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ
περὶ ὀλίγους καὶ περὶ πολλούς, φευκτέον· καὶ τῇ 200
ρήητορικῇ οὕτω χρηστέον ἐπὶ τὸ δίκαιου ἀεί, καὶ
τῇ ἄλλῃ πάσῃ πράξει. ἐμοὶ οὖν πειθόμενος
ἀκολούθησον ἐνταῦθα, οἱ ἀφικόμενος εὐδαιμονή-
σεις καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας, ώς ὁ σὸς λόγος
σημαίνει. καὶ ἔασόν τινά σου καταφρονῆσαι ώς 205
ἀνοήτου καὶ προπηλακίσαι, ἐὰν βούληται, καὶ
ναὶ μὰ Δία σύ γε θαρρῶν πατάξαι τὴν ἄτιμον
ταύτην πληγήν· οὐδὲν γάρ δεινὸν πείσει, ἐὰν τῷ
δυντὶ ἡς καλὸς κἀγαθός, ἀσκῶν ἀρετήν. κάπειτα
οὕτω κοινῇ ἀσκήσαντες, τότε ἡδη, ἐὰν δοκῇ 210
χρῆναι, ἐπιθησόμεθα τοῖς πολιτικοῖς, ἡ ὁποῖον

ἄν τι ἡμῖν δοκῆ, τότε βουλευσόμεθα, βελτίους
 δυντες βουλεύεσθαι ἡ νῦν. αἰσχρὸν γὰρ ἔχοντάς
 γε ὡς νῦν φαινόμεθα ἔχειν, ἐπειτα νεανιεύεσθαι
 215 ὡς τὸ δυντας, οἷς οὐδέποτε ταῦτα δοκεῖ περὶ τῶν
 αὐτῶν, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων· εἰς τοσοῦ-
 τον ἡκομεν ἀπαίδευστας· ὥσπερ οὖν ἡγεμόνι τῷ
 λόγῳ χρησώμεθα τῷ νῦν παραφανέντι, δις ἡμῖν
 σημαίνει, ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἄριστος τοῦ βίου,
 220 καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἀσκοῦν-
 τας καὶ ζῆν καὶ τεθνάναι. τούτῳ οὖν ἐπώμεθα,
 καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῶμεν, μὴ ἐκείνῳ, φῶ σὺ
 πιστεύων ἐμὲ παρακαλεῖς· ἔστι γὰρ οὐδενὸς ἄξιος,
 ὁ Καλλίκλεις.

PLATO, *Gorgias*, ch. 79 to end.

(133)

Demosthenes shews that the policy which he had advocated was the only policy which was possible without proving false to all the glorious traditions and past history of Athens. That Athens, the champion of Greece, whose whole existence had been devoted to the common cause, and whose statesmen had been ever inspired by the noblest ambitions, should truckle to Philip, was intolerable. Death was better than dishonour.

Ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται,

βούλομαι τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. καὶ μου πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας δὲ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἄπασι πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ 5 προήδεσαν πάντες, καὶ σὺ προῦλεγες, Αἰσχίνη, καὶ διεμαρτύρου βοῶν καὶ κεκραγώς, δις οὐδὲ ἐφθέγξω, οὐδὲ 10 οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει τούτων ἦν, εἰπερ δόξης ἡ προγόνων ἡ τοῦ μέλλοντος αἰώνος εἰχε λόγον. νῦν μέν γε ἀποτυχεῖν δοκεῖ τῶν πραγμάτων, δὲ πᾶσι κοινόν ἐστιν ἀνθρώποις, ὅταν τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ· τότε δὲ ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν ἄλλων, εἰτ' ἀποστάσα τούτου, Φιλίππω προδεδωκέναι πάντας ἀν ἔσχεν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεύτο ἀκονιτὶ περὶ ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντιν' 15 οὐχ ὑπέμειναν οἱ πρόγονοι, τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἀν σοῦ; μὴ γὰρ τῆς πόλεως γε, μηδὲ ἐμοῦ. τίσι δὲ ὁφθαλμοῖς πρὸς Διὸς ἐωρῶμεν ἀν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικουμένους, εἰ τὰ μὲν πράγματ' εἰς ὅπερ νυνὶ περιέστη, ἡγεμῶν δὲ καὶ κύριος 20 ἥρεθη Φίλιππος ἀπάντων, τὸν δὲ ὑπὲρ τοῦ μὴ γενήσθαι ταῦτ' ἀγῶνα ἔτεροι χωρὶς ἡμῶν ἥσαν πεποιημένοι, καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἔμπροσθε χρόνοις ἀσφάλειαν ἄδοξον μᾶλλον ἡ τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον ἥρημένης. 25

τίς γὰρ οὐκ οἰδεν 'Ελλήνων, τίς δὲ βαρβάρων,
 ὅτι καὶ παρὰ Θηβαίων καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων
 πρότερον ἴσχυρῶν γενομένων Λακεδαιμονίων καὶ
 παρὰ τοῦ Περσῶν βασιλέως μετὰ πολλῆς χάριτος
 30 τοῦτ' ἀν ἀσμένως ἐδόθη τῇ πόλει, ὃ τι βούλεται
 λαβούση καὶ τὰ ἑαυτῆς ἔχοντι τὸ κελευόμενον
 ποιεῖν καὶ ἐᾶν ἔτερον τῶν 'Ελλήνων προεστάναι.
 ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦθ', ὡς ἔοικε, τοῖς τότ' 'Αθηναίοις
 35 πάτρια οὐδ' ἀνεκτὰ οὐδ' ἔμφυτα, οὐδ' ἐδυνήθη
 πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου
 πεῖσαι τοῖς ἴσχύουσι μὲν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι
 προσθεμένην ἀσφαλῶς δουλεύειν, ἀλλ' ἀγωνιζο-
 μένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυ-
 νεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε. καὶ
 40 ταῦθ' οὕτω σεμνὰ καὶ προσήκοντα τοῖς ὑμετέροις
 ἥθεσιν ὑμεῖς ὑπολαμβάνετ' εἰναι ὥστε καὶ τῶν
 προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας μάλιστ' ἐπαι-
 νεῖτε, εἰκότως. τίς γὰρ οὐκ ἀν ἀγάσαιτο τῶν
 ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς, οὐ καὶ τὴν χώραν καὶ
 45 τὴν πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις
 ἐμβάντες ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι,
 τὸν μὲν ταῦτα συμβουλεύσαντα Θεμιστοκλέα
 στρατηγὸν ἐλόμενοι, τὸν δὲ ὑπακούειν ἀποφηνά-
 μενον τοῖς ἐπιταττομένοις Κυρσίλον καταλιθώ-

σαντες, οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ 50
ὑμέτεραι τὴν γυναικ' αὐτοῦ. οὐ γὰρ ἔζήτουν οἱ
τότ' Αθηναῖοι οὕτε ρήτορα οὕτε στρατηγὸν δι' ὅτου
δουλεύσουσιν εὐτυχῶς, ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἡξίουν, εἰ
μὴ μετ' ἐλευθερίας ἔξεσται τοῦτο ποιεῖν. ήγεντο
γὰρ αὐτῶν ἔκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ 55
μόνον γεγενῆσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει
δὲ τί; ὅτι ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι
νομίζων τὸν τῆς εἰμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον
θάνατον περιμένει, ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι ὑπὲρ τοῦ
μὴ ταύτην ἐπιδεῦν δουλεύουσαν ἀποθνήσκειν ἔθελ- 60
ήσει, καὶ φοβερωτέρας ήγήσεται τὰς ὕβρεις καὶ
τὰς ἀτιμίας, ἀς ἐν δουλευούσῃ τῇ πόλει φέρειν
ἀνάγκη, τοῦ θανάτου.

Dem. *De Cor.* 199, 205.

A Primer of Greek Grammar. With a Preface by JOHN PERCIVAL, M.A., LL.D., Head Master of Rugby School. New and Revised Edition. 3s. 6d. net.

Or separately,

Accidence. By EVELYN ABBOTT, M.A., LL.D., Fellow and Tutor of Balliol College, Oxford, and E. D. MANSFIELD, M.A., Lambrook, Bracknell, late Assistant Master of Clifton College. 2s. 6d. net.

Syntax. By E. D. MANSFIELD, M.A. 1s. 6d. net.

Greek Sentence Construction. By ARTHUR SIDGWICK, M.A., Fellow and Tutor of Corpus Christi College, Oxford. 1s. 6d. net.

The Siege of Plataea. From Thucydides, Books II. III. Edited by J. M. SING, M.A., Assistant Master at St. Edward's School, Oxford. 1s. 6d.

The Protagoras of Plato. Edited, with Notes, etc., for the use of Schools and Colleges, by B. D. TURNER, M.A., formerly Assistant Master at Marlborough College. 6s.

Greek Syntax and Note-Book. For use in Upper Forms of Schools. By THEO. B. ROWE, M.A., late Head Master of Tonbridge School, and formerly Fellow of St. John's College, Cambridge. Interleaved with Note-paper. 7s. 6d.

LONDON : RIVINGTON, PERCIVAL AND CO.

Etyma Graeca. An Etymological Lexicon of Classical Greek. By EDWARD ROSS WHARTON, M.A., Fellow and Lecturer of Jesus College, Oxford. 7s. 6d.

A Guide to Greek Tragedy. For English Readers. By the Rev. L. CAMPBELL, LL.D., Emeritus Professor of Greek in the University of St. Andrews. 6s.

The Iliad of Homer. Translated into English Prose by JOHN PURVES, M.A., late Fellow of Balliol College, Oxford. With an Introduction by EVELYN ABBOTT, M.A., LL.D., Fellow and Tutor of Balliol College, Oxford. 18s. net.

A Short History of Greek Philosophy. For Students and General Readers. By JOHN MARSHALL, M.A. Oxon., LL.D. Edin., Rector of the Royal High School, Edinburgh, formerly Professor of Classical Literature and Philosophy in the Yorkshire College, Leeds. 6s.

Crown 8vo. 5s.

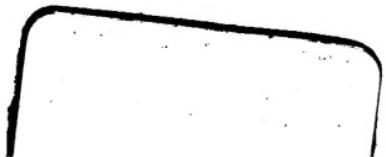
The Olympian and Pythian Odes of Pindar. Translated into English Verse. By F. D. MORICE, M.A., Assistant Master at Rugby School, and Fellow of Queen's College, Oxford.

LONDON : RIVINGTON, PERCIVAL AND CO,

Digitized by Google

